

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY

**INFORMACJA O SYTUACJI
SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ KRAJU
W LISTOPADZIE 2017 R.**

Warszawa, 21 grudnia 2017 r.

Spis treści

	strona
Wstęp.....	3
Rynek pracy	5
Wynagrodzenia i świadczenia społeczne	13
Ceny.....	17
Rolnictwo.....	24
Przemysł	28
Budownictwo	33
Budownictwo mieszkaniowe	35
Rynek wewnętrzny.....	37
Transport.....	40
Bilans płatniczy.....	42
Handel zagraniczny	44
*	
* *	
Wyniki finansowe ubezpieczycieli	51
Produkt krajowy brutto.....	54
Wybrane wskaźniki sytuacji społeczno-gospodarczej kraju.....	61
Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne.....	63

Wstęp

W listopadzie br. obserwowano znaczny, choć nieco wolniejszy niż przed miesiącem, wzrost produkcji sprzedanej przemysłu w skali roku. Utrzymała się wysoka dynamika produkcji budowlano-montażowej, po głębokim spadku przed rokiem. Tempo wzrostu sprzedaży detalicznej nieco przyspieszyło, a sprzedaży usług w transporcie było zbliżone do obserwowanego w październiku.

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w listopadzie br. było o 4,5% wyższe niż przed rokiem (w okresie jedenastu miesięcy wzrosło w skali roku o 4,4%). Stopa bezrobocia rejestrowanego obniżyła się do 6,5%. Według wyników badania popytu na pracę w okresie trzech kwartałów br. utworzono więcej nowych miejsc pracy niż w analogicznym okresie ub. roku, równocześnie zmniejszyła się liczba miejsc zlikwidowanych.

W listopadzie br. utrzymał się znaczny, choć wolniejszy niż w październiku br., wzrost przeciętnych nominalnych i realnych miesięcznych wynagrodzeń brutto w sektorze przedsiębiorstw w skali roku. Nieco przyspieszył wzrost nominalnych i realnych emerytur i rent z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, a dynamika świadczeń rolników indywidualnych nie uległa istotnej zmianie. W okresie jedenastu miesięcy br. przeciętne miesięczne wynagrodzenia nominalne brutto w sektorze przedsiębiorstw zwiększyło się w skali roku o 5,8%, a realne wzrosło o 3,8%. Dynamika emerytur i rent w obu systemach była wolniejsza niż płac. Przy wyższych niż przed rokiem cenach konsumpcyjnych, siła nabywcza świadczeń z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych nie uległa istotnej zmianie w porównaniu z okresem styczeń-listopad ub. roku, a rolników indywidualnych – obniżyła się.

Wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych w skali roku w listopadzie br. przyspieszył do 2,5% i kształtował się na poziomie celu inflacyjnego założonego przez NBP. W większym stopniu niż przed miesiącem wzrosły m.in. ceny żywności i napojów bezalkoholowych, towarów i usług związanych z transportem oraz mieszkaniem. Znacznie zwolniło tempo wzrostu cen producentów w przemyśle, a nieco przyspieszyło – producentów w budownictwie.

Produkcja sprzedana przemysłu w listopadzie br. była o 9,1% wyższa niż przed rokiem (po wyeliminowaniu wpływu czynników o charakterze sezonowym wzrost wyniósł 6,9%). Wzrosła sprzedaż w przetwórstwie przemysłowym, wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę oraz dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji. Spadek odnotowano natomiast w górnictwie i wydobywaniu. Większa niż w listopadzie ub. roku była sprzedaż we wszystkich głównych grupowaniach przemysłowych, w tym najbardziej wzrosła produkcja dóbr inwestycyjnych oraz konsumpcyjnych trwałych. W okresie styczeń-listopad br. produkcja sprzedana przemysłu ogółem zwiększyła się w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku o 6,9%. Produkcja budowlano-montażowa w listopadzie br. była o 19,8% wyższa niż przed rokiem (po wyeliminowaniu wpływu

czynników sezonowych wzrost wyniósł 16,2%). Zwiększyła się produkcja we wszystkich działach budownictwa, najbardziej w przedsiębiorstwach specjalizujących się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej. W okresie styczeń–listopad br. produkcja budowlano-montażowa była o 12,8% wyższa niż w analogicznym okresie ub. roku. Sprzedaż detaliczna wzrosła w skali roku w listopadzie br. o 8,8%, a w okresie jedenastu miesięcy br. – o 7,4%.

W grudniu br. ogólny klimat koniunktury gospodarczej w przetwórstwie przemysłowym oceniany jest pozytywnie, ale nieco ostrożniej niż przed miesiącem (przy czym korzystne oceny w grudniu obserwuje się po raz pierwszy od 2010 r.). Mniej pozytywne są wskazania dotyczące bieżącej produkcji oraz portfela zamówień. Prognozy w tym zakresie oraz bieżąca sytuacja finansowa są gorsze od sygnalizowanych w listopadzie. Podmioty budowlane oceniają koniunkturę bardziej niekorzystnie niż przed miesiącem, ale lepiej niż w grudniu ostatnich ośmiu lat. Oceny bieżącego portfela zamówień i produkcji budowlano-montażowej są bardziej negatywne od zgłaszanych w listopadzie, przy utrzymujących się niekorzystnych wskazaniach dotyczących aktualnej sytuacji finansowej. Odpowiednie prognozy są bardziej negatywne niż przewidywania formułowane przed miesiącem. W handlu detalicznym przedsiębiorcy oceniają koniunkturę nieco mniej optymistycznie niż w listopadzie, ale lepiej niż w grudniu poprzednich siedemnastu lat. Utrzymują się korzystne opinie dotyczące bieżącej sprzedaży oraz sytuacji finansowej. Pozytywne, ale słabsze niż przed miesiącem, są prognozy w tych obszarach, podobnie jak przewidywania popytu na towary.

Nastroje konsumentów dotyczące bieżących i przyszłych tendencji w grudniu br. są gorsze niż w listopadzie. W największym stopniu osłabiły się oceny przyszłej sytuacji finansowej gospodarstwa domowego oraz przyszłej i obecnej sytuacji ekonomicznej kraju.

Na rynku rolnym w listopadzie br. ceny skupu większości podstawowych produktów rolnych były wyższe niż w analogicznym okresie ub. roku; niższe były jedynie ceny skupu żywca wieprzowego oraz ziemniaków. Wynikowy szacunek przeprowadzony w listopadzie br. wskazuje, że tegoroczne zbiory większości głównych ziemiopłodów rolnych były wyższe od ubiegłorocznych: zwiększyły się zbiory zbóż, rzepaku i rzepiku, ziemniaków i buraków cukrowych. Zbiory warzyw gruntowych były zbliżone do notowanych przed rokiem. Niższe od ubiegłorocznych były natomiast zbiory owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych.

W obrotach towarowych handlu zagranicznego w okresie styczeń–październik br. obserwowano wyższy wzrost importu w skali roku niż eksportu. Wymiana zamknęła się dodatnim saldem, ale mniejszym niż przed rokiem. Zwiększyła się wartość obrotów ze wszystkimi grupami krajów; najbardziej z krajami Europy Środkowo-Wschodniej. W okresie styczeń–wrzesień br. wskaźnik terms of trade ogółem kształtował się niekorzystnie i wyniósł 99,6 (wobec 101,4 przed rokiem).

W okresie jedenastu miesięcy br. dochody budżetu państwa wyniosły 323,3 mld zł, a wydatki 325,7 mld zł, tj. odpowiednio 99,3% i 84,6% kwot założonych w ustawie budżetowej na 2017 r. W rezultacie odnotowano deficyt w wysokości 2,4 mld zł.

Rynek pracy

W listopadzie br. wzrost przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw w skali roku był zbliżony do notowanego w poprzednich miesiącach. Stopa bezrobocia rejestrowanego obniżyła się zarówno w porównaniu z październikiem, jak i w stosunku do listopada ub. roku. Niższa niż przed rokiem była liczba nowo zarejestrowanych bezrobotnych oraz liczba osób wykreślonych z rejestrów.

Według wyników badania popytu na pracę w okresie trzech kwartałów br. utworzono więcej miejsc pracy niż w analogicznym okresie ub. roku; jednocześnie zmniejszyła się skala likwidacji miejsc pracy.

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw¹ w listopadzie br. ukształtowało się na poziomie 6053,0 tys. osób i było o 4,5% większe niż przed rokiem (w październiku br. wzrost wyniósł 4,4%, a w listopadzie ub. roku 3,1%). Znacznie zwiększyło się zatrudnienie w administrowaniu i działalności wspierającej (o 10,5%), zakwaterowaniu i gastronomii (o 8,9%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 7,9%) oraz w transporcie i gospodarce magazynowej (o 7,2%). Wzrost zatrudnienia (w granicach 5,8% – 1,8%) notowano również w informacji i komunikacji, handlu; naprawie pojazdów samochodowych, przetwórstwie przemysłowym, obsłudze rynku nieruchomości, budownictwie oraz dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji. Utrzymał się spadek zatrudnienia w górnictwie i wydobywaniu (o 2,1%) oraz wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 1,5%).

Przeciętne zatrudnienie kształtowało się następująco:

Wyszczególnienie	2017		2016		2017	
	XI		I-XI			
	w tys.	analogiczny okres roku poprzedniego=100	w tys.		w tys.	
Sektor przedsiębiorstw	6053,0	104,5	103,1	102,9	104,4	6005,9
w tym:						
Przemysł.....	2662,6	103,0	102,7	102,3	103,1	2647,5
górnictwo i wydobywanie.....	128,4	97,9	93,6	92,5	95,4	129,4
przetwórstwo przemysłowe	2295,8	103,6	103,6	103,4	103,9	2278,9
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę.....	115,5	98,5	97,4	96,2	98,5	116,1
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	122,9	101,8	102,1	101,9	102,6	123,1
Budownictwo	386,1	102,6	98,5	99,3	100,7	384,6
Handel; naprawa pojazdów samochodowych.....	1247,5	104,3	103,2	102,9	104,3	1236,8
Transport i gospodarka magazynowa	552,6	107,2	103,8	103,1	106,6	543,3
Zakwaterowanie i gastronomia	115,1	108,9	103,7	103,2	109,8	116,5
Informacja i komunikacja	220,9	105,8	109,6	108,2	107,4	218,0
Obsługa rynku nieruchomości.....	96,1	103,5	99,6	99,1	104,5	97,0
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna ^a	207,2	107,9	104,6	102,6	108,4	203,9
Administrowanie i działalność wspierająca.....	419,7	110,5	106,9	110,3	109,4	413,0

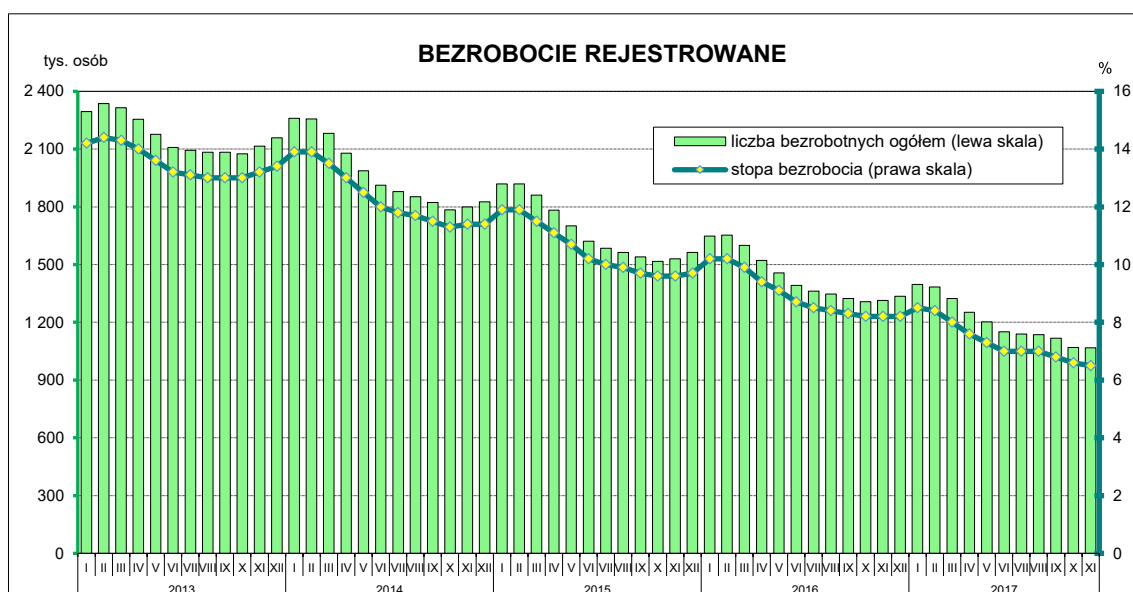
^a Nie obejmuje działów: Badania naukowe i prace rozwojowe oraz Działalność weterynaryjna.

¹ W jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Pośród działów o znaczącym udziale w zatrudnieniu, w listopadzie br. wyższy niż przeciętnie wzrost zatrudnienia w skali roku obserwowano m.in. w przedsiębiorstwach zajmujących się transportem lądowym i rurociągowym (8,6%), handlem hurtowym i detalicznym pojazdami samochodowymi oraz ich naprawą (8,4%), produkcją pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (7,5%), magazynowaniem i działalnością usługową wspomagającą transport (6,6%), produkcją wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (5,7%) oraz handlem hurtowym (5,1%). Niższe niż w listopadzie ub. roku zatrudnienie notowano w przedsiębiorstwach zajmujących się wydobywaniem węgla kamiennego i węgla brunatnego (o 2,5% wobec spadku o 7,8% przed rokiem) i produkcją odzieży (o 0,6%).

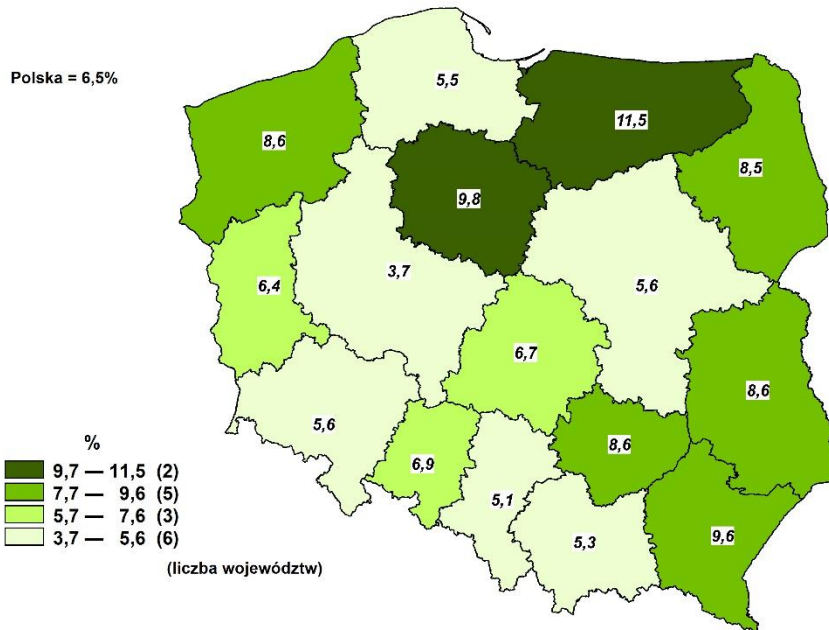
W okresie styczeń–listopad br. przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw wyniosło 6005,9 tys. osób, tj. było o 4,4% wyższe od obserwowanego przed rokiem.

W końcu listopada br. liczba **bezrobotnych zarejestrowanych** w urzędach pracy ukształtowała się na poziomie 1067,7 tys., tj. zmniejszyła się w porównaniu z poprzednim miesiącem (o 0,2%, tj. o 1,8 tys.) i w porównaniu z listopadem ub. roku (o 18,7%, tj. o 246,0 tys.). **Stopa bezrobocia rejestrowanego** wyniosła 6,5%, tj. o 0,1 p.proc. mniej niż przed miesiącem i o 1,7 p.proc. mniej niż przed rokiem.

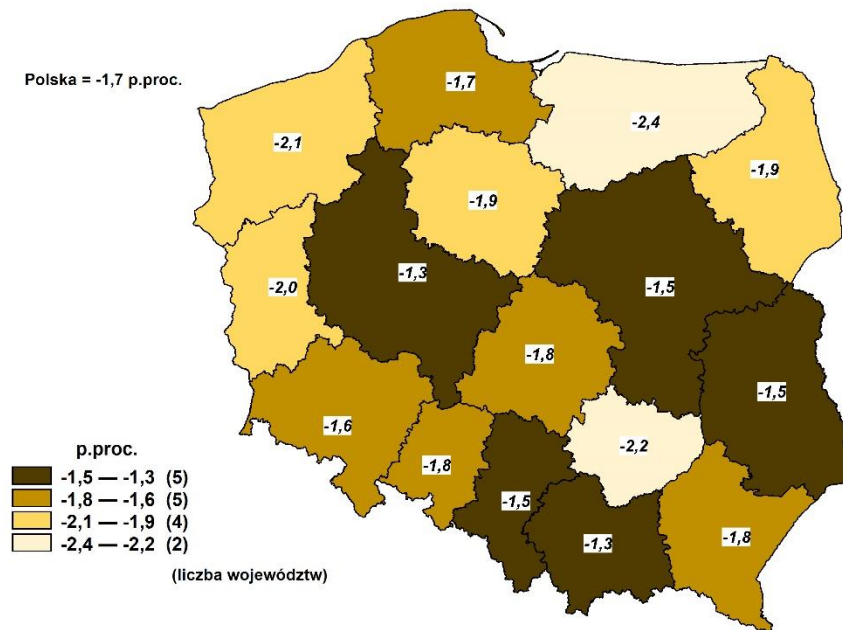

Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwach kształtowała się w granicach od 3,7% w wielkopolskim do 11,5% w warmińsko-mazurskim. W porównaniu z październikiem br. zmniejszyła się w województwach: dolnośląskim (o 0,2 p.proc.) oraz lubuskim, łódzkim, śląskim, warmińsko-mazurskim i wielkopolskim (po 0,1 p.proc.), natomiast zwiększyła się – w lubelskim i podkarpackim (o 0,1 p.proc.). W pozostałych województwach pozostała na niezmiennym poziomie. W porównaniu z listopadem ub. roku stopa bezrobocia rejestrowanego zmniejszyła się we wszystkich województwach. W największym stopniu obniżyła się w warmińsko-mazurskim (o 2,4 p.proc.), świętokrzyskim (o 2,2 p.proc.), zachodniopomorskim (o 2,1 p.proc.) oraz lubuskim (o 2,0 p.proc.).

STOPA BEZROBOCIA REJESTROWANEGO
Stan w końcu listopada 2017 r.

ZMIANY STOPY BEZROBOCIA REJESTROWANEGO
Listopad 2017 r. do listopada 2016 r.

W **strukturze bezrobotnych** zarejestrowanych w urzędach pracy udział kobiet w końcu listopada br. był wyższy niż przed rokiem o 1,7 p.proc. i wyniósł 55,6%. Zmniejszył się odsetek osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku (o 0,8 p.proc. do 85,6%), osób dotychczas niepracujących (o 0,6 p.proc. do 14,3%) oraz absolwentów (o 0,2 p.proc. do 3,8%). Udział osób nieposiadających kwalifikacji zawodowych był podobny do notowanego rok wcześniej i wyniósł 30,8%.

Spośród osób bezrobotnych znajdujących się w **szczególnej sytuacji na rynku pracy**, w stosunku do listopada ub. roku zmniejszył się udział następujących kategorii w liczbie zarejestrowanych w urzędach pracy ogółem:

- osób długotrwale bezrobotnych² (o 1,4 p.proc. do 54,9%),
- osób bezrobotnych w wieku poniżej 30 roku życia (o 0,8 p.proc. do 26,8%, w tym udział osób w wieku poniżej 25 roku życia obniżył się o 0,8 p.proc. i wyniósł 13,0%),
- osób w wieku powyżej 50 roku życia (o 0,8 p.proc. do 27,2%).

Zwiększył się natomiast udział osób bezrobotnych:

- posiadających co najmniej jedno dziecko w wieku do 6 roku życia (o 2,5 p.proc. do 19,8%),
- korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (o 0,2 p.proc. do 2,3%).

Osób bezrobotnych niepełnosprawnych w końcu listopada br. było 65,8 tys., co stanowiło, podobnie jak przed rokiem, 6,2% ogółu bezrobotnych. Na podobnym poziomie, jak w analogicznym miesiącu ub. roku, ukształtował się również udział osób posiadających dziecko niepełnosprawne w wieku do 18 roku życia i wyniósł 0,2% ogółu bezrobotnych (tj. 2,3 tys.).

W listopadzie br. liczba **nowo zarejestrowanych bezrobotnych** wyniosła 159,1 tys., tj. była niższa niż przed miesiącem (o 8,7%) i przed rokiem (o 11,8%). Najliczniejszą grupę nadal stanowiły osoby rejestrujące się po raz kolejny, a ich udział w nowo zarejestrowanych ogółem zmniejszył się w porównaniu z notowanym przed rokiem – o 0,8 p.proc. do 83,1%. Zmniejszył się również odsetek osób długotrwale bezrobotnych, osób dotychczas niepracujących oraz zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładów pracy. Wzrósł natomiast odsetek osób bezrobotnych zamieszkałych na wsi, osób bez kwalifikacji zawodowych oraz absolwentów.

² Do długotrwale bezrobotnych zalicza się osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie ponad 12 miesięcy w ciągu ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy.

Liczba bezrobotnych nowo zarejestrowanych kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	XI 2016		XI 2017			XI 2016	
	w tys.	analogiczny okres roku poprzedniego=100	okres poprzedni=100	w tys.	w % bezrobotnych nowo zarejestrowanych		
Bezrobotni nowo zarejestrowani ogółem	180,5	88,2	88,2	91,3	159,1	x	x
Z liczby ogółem — bezrobotni:							
zarejestrowani po raz kolejny	151,4	87,8	87,3	95,3	132,2	83,1	83,9
dotychczas niepracujący	25,3	75,4	84,7	75,1	21,4	13,5	14,0
absolwenci ^a	14,6	84,2	90,6	63,7	13,2	8,3	8,1
zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	6,7	78,8	76,6	89,0	5,1	3,2	3,7
zamieszkali na wsi	79,0	87,7	89,3	91,9	70,5	44,3	43,8
bez kwalifikacji zawodowych	52,1	87,6	88,5	90,7	46,1	29,0	28,9
długotrwale bezrobotni ^b	59,4	81,8	78,9	94,6	46,9	29,4	32,9

a Zaliczono osoby, dla których okres od momentu zakończenia nauki do momentu rejestracji nie przekroczył 12 m-cy.

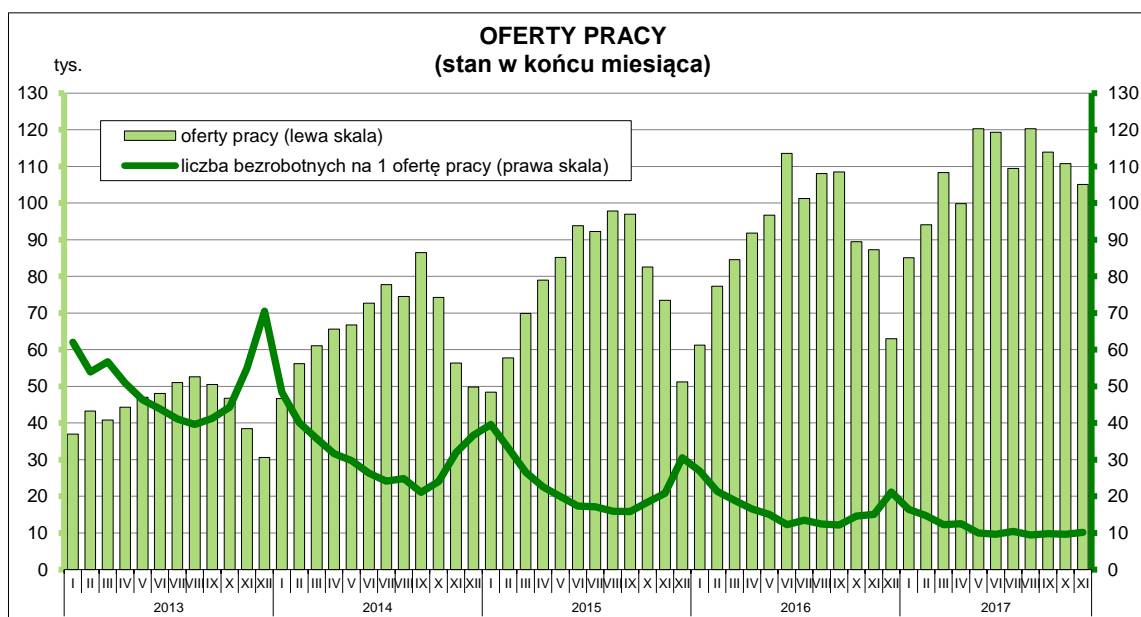
b Zaliczono osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 m-cy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy.

Z ewidencji bezrobotnych w listopadzie br. **skreślono** 161,0 tys. osób, tj. mniej niż przed miesiącem (o 27,5%) i przed rokiem (o 7,9%). Główną przyczynę wyrejestrowania nadal stanowiło podjęcie pracy, w wyniku czego z rejestru bezrobotnych skreślono 86,4 tys. osób (tj. mniej niż przed miesiącem o 14,8% i mniej niż przed rokiem o 5,8%). Udział osób, które podjęły pracę w ogólnej liczbie wyrejestrowanych zwiększył się o 1,3 p.proc. w skali roku, do 53,7%. Liczba osób, które podjęły pracę niesubsydiowaną była niższa niż w listopadzie ub. roku, zwiększyła się natomiast liczba osób, które podjęły pracę subsydiowaną. Wśród osób wykreślonych z ewidencji zmniejszył się udział osób, które utraciły status bezrobotnego w wyniku niepotwierdzenia gotowości do podjęcia pracy oraz osób, które nabyły uprawnienia do świadczenia przedemerytalnego. Zwiększył się natomiast udział osób, które rozpoczęły szkolenie lub staż u pracodawców oraz osób, które dobrowolnie zrezygnowały ze statusu bezrobotnego.

Liczba bezrobotnych wyrejestrowanych z ewidencji urzędów pracy według przyczyn kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	XI 2016		XI 2017			XI 2016	
	w tys.	analogiczny okres roku poprzedniego=100	okres poprzedni=100	w tys.	w % bezrobotnych wyrejestrowanych ogółem		
Bezrobotni wyrejestrowani ogółem	174,8	91,5	92,1	72,5	161,0	x	x
Z liczby ogółem — bezrobotni, którzy:							
podjęli pracę	91,7	90,8	94,2	85,2	86,4	53,7	52,4
niesubsydiowaną	74,1	87,9	89,8	85,7	66,5	41,3	42,4
subsidiowaną	17,6	105,6	112,9	83,5	19,9	12,3	10,1
rozpoczęli szkolenie lub staż	13,2	71,9	99,3	74,5	13,1	8,2	7,6
nie potwierdzili gotowości do podjęcia pracy	33,8	88,4	85,4	85,0	28,9	17,9	19,3
dobrowolnie zrezygnowali ze statusu bezrobotnego	10,3	108,1	97,7	87,5	10,1	6,3	5,9
nabyli prawa emerytalne lub rentowe	1,8	106,8	92,0	51,2	1,7	1,1	1,1
nabyli uprawnienia do świadczenia przedemerytalnego	2,1	71,9	79,0	98,3	1,7	1,0	1,2

W listopadzie br. do urzędów pracy zgłoszono 130,2 tys. **ofert zatrudnienia**³, tj. mniej niż przed miesiącem (o 15,0%), ale więcej niż przed rokiem (o 17,9%). Liczba ofert z sektora publicznego zmniejszyła się w skali miesiąca, ale była wyższa niż przed rokiem. Ofert z sektora prywatnego było mniej w porównaniu z poprzednim miesiącem, ale więcej niż w listopadzie ub. roku. Oferty z sektora publicznego stanowiły 6,6% ogółu ofert (wobec 7,1% w październiku br. i 7,3% przed rokiem). W końcu listopada br. oferty zatrudnienia niewykorzystane dłużej niż jeden miesiąc stanowiły 28,0% ogółu ofert (wobec 22,9% w październiku br. i 26,7% w listopadzie ub. roku).

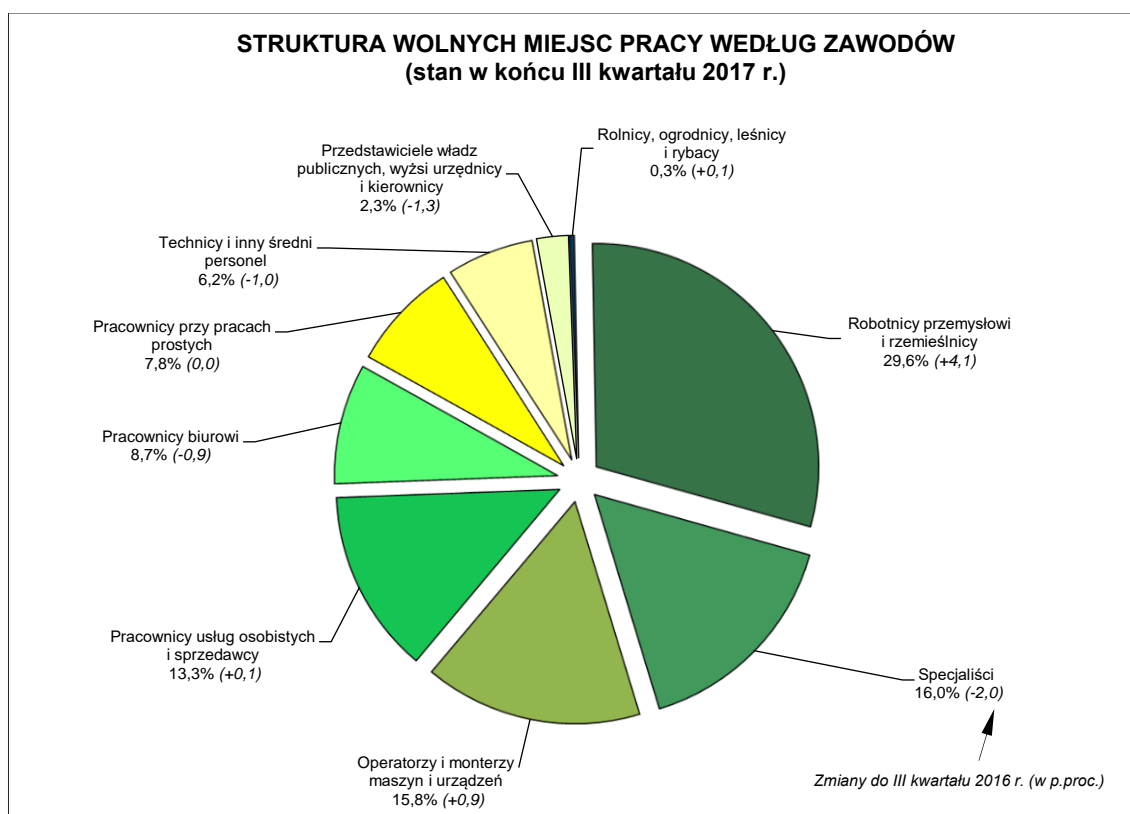

W końcu listopada br. zadeklarowano mniej niż przed miesiącem i przed rokiem zwolnień grupowych – 163 zakłady **zadeklarowały zwolnienie** 14,7 tys. pracowników, w tym 3,2 tys. osób z sektora publicznego (w końcu października br. odpowiednio 166 zakładów, 15,2 tys. pracowników, w tym 3,2 tys. z sektora publicznego, natomiast w końcu listopada ub. roku – 282 zakłady, 19,9 tys. pracowników, w tym 1,4 tys. z sektora publicznego).

Według wyników kwartalnego badania **popytu na pracę**, w końcu III kwartału br. liczba **wolnych miejsc pracy** wyniosła 131,2 tys. i była o 37,4% wyższa niż przed rokiem. Wolnymi miejscami pracy dysponowało 46,8 tys. podmiotów, tj. 6,2% jednostek ogółem (wobec 34,1 tys. podmiotów, tj. 4,8% jednostek ogółem przed rokiem). Wzrost liczby wolnych miejsc pracy odnotowano we wszystkich kategoriach wielkości podmiotów: największy w jednostkach o liczbie pracujących poniżej 10 osób – o 48,5%. W podmiotach o liczbie pracujących 10–49 osób notowano wzrost liczby wolnych miejsc pracy o 39,9%, a w jednostkach o liczbie pracujących powyżej 49 osób – o 28,4%. W porównaniu z sytuacją sprzed roku, w strukturze wolnych miejsc pracy według sekcji najbardziej zwiększył się odsetek wolnych miejsc pracy w budownictwie (o 6,1 p.proc. do 15,5%). Wzrósł również

³ Dotyczy wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej.

udział wolnych miejsc pracy m.in. w administrowaniu i działalności wspierającej (o 1,0 p.proc. do 4,6%), edukacji (o 0,4 p.proc. do 2,4%), obsłudze rynku nieruchomości (o 0,3 p.proc. do 1,1%), pozostałej działalności usługowej (o 0,3 p.proc. do 1,5%) oraz transporcie i gospodarce magazynowej (o 0,2 p.proc. do 8,0%). Obniżył się natomiast odsetek wolnych miejsc pracy m.in. handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 3,3 p.proc. do 15,9%), przetwórstwie przemysłowym (o 1,4 p.proc. do 25,6%), zakwaterowaniu i gastronomii (o 0,9 p.proc. do 4,1%), informacji i komunikacji (o 0,9 p.proc. do 4,8%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 0,7 p.proc. do 5,6%).

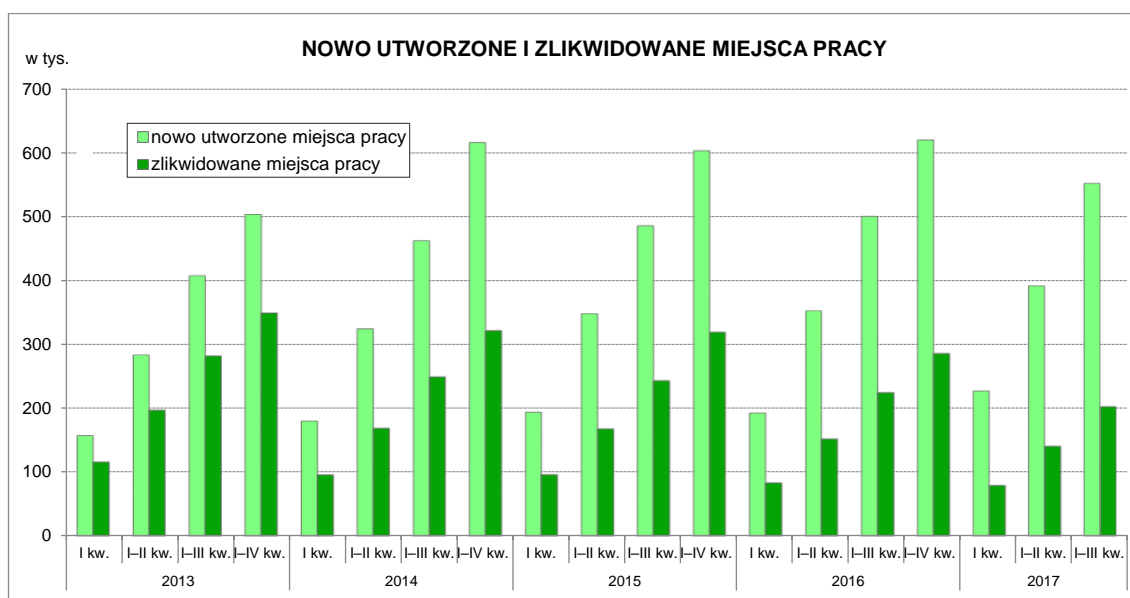

W strukturze wolnych miejsc pracy według zawodów, w porównaniu z końcem III kwartału ub. roku, zwiększył się udział miejsc pracy dla robotników przemysłowych i rzemieślników (o 4,1 p.proc. do 29,6%), operatorów i monterów maszyn i urządzeń (o 0,9 p.proc. do 15,8%), pracowników usług i sprzedawców (o 0,1 p.proc. do 13,3%), rolników, ogrodników, leśników i rybaków (o 0,1 p.proc. do 0,3%). Zmniejszył się natomiast odsetek wolnych miejsc pracy przeznaczonych dla specjalistów (o 2,0 p.proc. do 16,0%), przedstawicieli władz publicznych, wyższych urzędników i kierowników (o 1,2 p.proc. do 2,3%), techników i innego średniego personelu (o 1,0 p.proc. do 6,2%) oraz pracowników biurowych (o 0,9 p.proc. do 8,7%).

W okresie dziewięciu miesięcy br. **utworzono 551,1 tys. nowych miejsc pracy**, tj. o 10,4% więcej niż przed rokiem. Wzrost odnotowano w jednostkach o liczbie pracujących poniżej 10 osób (o 23,3%) i powyżej 49 osób (o 3,3%), a spadek –

w podmiotach o liczbie pracujących 10–49 osób (o 1,8%). W ogólnej liczbie nowych miejsc pracy zwiększył się udział stanowisk utworzonych m.in. w budownictwie (o 2,0 p.proc. do 13,1%), edukacji (o 1,9 p.proc. do 7,3%) oraz transporcie i gospodarce magazynowej (o 1,6 p.proc. do 7,4%). Zmniejszył się natomiast udział stanowisk utworzonych m.in. w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 2,8 p.proc. do 22,1%), przetwórstwie przemysłowym (o 1,9 p.proc. do 18,2%) oraz opiece zdrowotnej i pomocy społecznej (o 1,0 p.proc. do 2,5%).

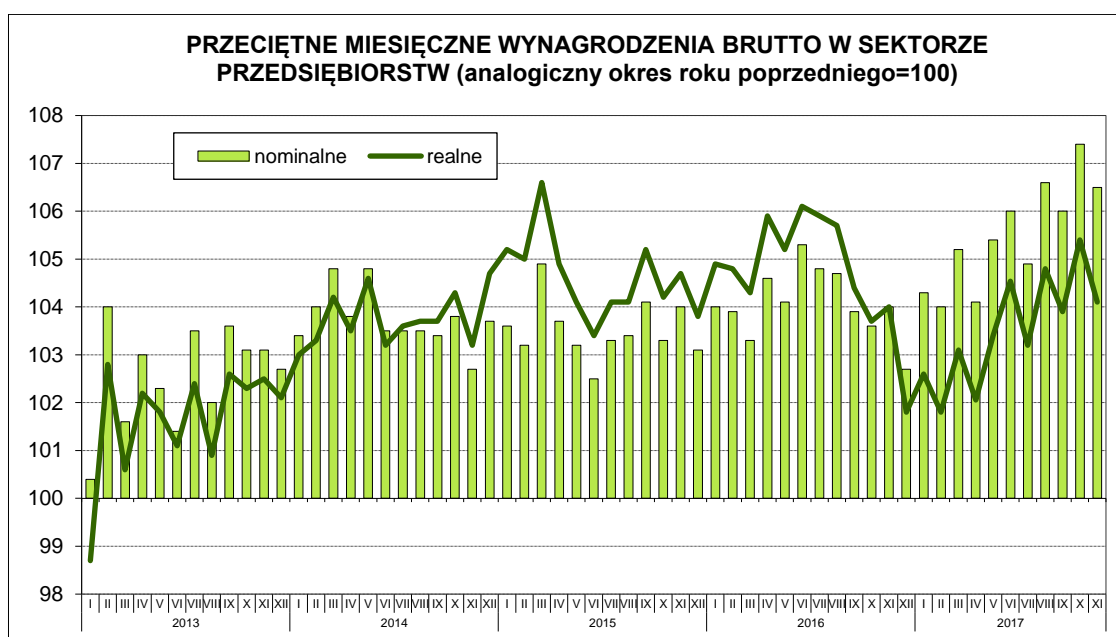
Spośród nowo utworzonych miejsc pracy w końcu III kwartału br. wolnych było jeszcze 27,7 tys. miejsc – najczęściej w przetwórstwie przemysłowym (20,4%), handlu; naprawie pojazdów samochodowych (16,7%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (12,5%) oraz budownictwie (11,9%).

W okresie styczeń–wrzesień br. **zlikwidowano** 201,8 tys. miejsc pracy, tj. o 9,7% mniej niż przed rokiem. Zmniejszyła się liczba zlikwidowanych miejsc pracy w jednostkach o liczbie pracujących powyżej 49 osób (o 21,1%) oraz 10–49 osób (o 21,0%). Skala likwidacji miejsc pracy zwiększyła się w podmiotach o liczbie pracujących poniżej 10 osób (o 7,4%). W strukturze zlikwidowanych miejsc pracy ogółem według sekcji, w porównaniu z okresem styczeń–wrzesień ub. roku, zmniejszył się udział miejsc zlikwidowanych m.in. w budownictwie (o 1,4 p.proc. do 11,8%), przetwórstwie przemysłowym (o 0,8 p.proc. do 15,6%), handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 0,6 p.proc. do 26,4%) oraz administrowaniu i działalności wspierającej (o 0,4 p.proc. do 6,4%). Zwiększył się natomiast udział miejsc zlikwidowanych m.in. w transporcie i gospodarce magazynowej (o 0,7 p.proc. do 6,0%), zakwaterowaniu i gastronomii (o 0,7 p.proc. do 4,7%) oraz działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 0,7 p.proc. do 6,1%).

Wynagrodzenia i świadczenia społeczne

W listopadzie br. utrzymał się znaczny wzrost przeciętnych miesięcznych nominalnych i realnych wynagrodzeń brutto w sektorze przedsiębiorstw w skali roku. Przyspieszyła dynamika nominalnych i realnych emerytur i rent brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych. Nominalne świadczenia emerytalno-rentowe rolników indywidualnych wzrosły w tempie zbliżonym do notowanego w październiku br. Ich siła nabywcza, podobnie jak w poprzednich miesiącach, była niższa niż przed rokiem.

Przeciętne miesięczne nominalne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw⁴ w listopadzie br. wyniosło 4610,79 zł i było o 6,5% wyższe niż w listopadzie ub. roku (przed rokiem obserwowano wzrost o 4,0%, a w październiku br. o 7,4%). Wzrosły płace w większości sekcji, najbardziej w obsłudze rynku nieruchomości (o 10,8%), administrowaniu i działalności wspierającej (o 9,8%), handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 8,1%), a także w budownictwie oraz przetwórstwie przemysłowym (po 8,0%). W najmniejszym stopniu wzrosły wynagrodzenia w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 3,5%). Niższe niż w listopadzie ub. roku były przeciętne płace w górnictwie i wydobywaniu (o 4,2%, w tym w wydobywaniu węgla kamiennego i węgla brunatnego obniżyły się o 11,0%). Przeciętne wynagrodzenia zwiększyły się w większości działów o znaczącym udziale w zatrudnieniu, w tym w produkcji wyrobów z gumy i tworzyw

⁴ W jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

sztucznych (o 10,1%), produkcji mebli oraz wyrobów z metali (po 9,7%) oraz budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej (o 9,5%).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w okresie styczeń–listopad br. ukształtowało się na poziomie 4489,52 zł i było o 5,8% wyższe niż w analogicznym okresie ub. roku (wobec wzrostu o 4,0% przed rokiem).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2017		2016		2017	
	XI		I-XI			
	w zł	analogiczny okres roku poprzedniego=100		w zł		
Sektor przedsiębiorstw	4610,79	106,5	104,0	104,0	105,8	4489,52
w tym:						
Przemysł	4729,14	106,0	103,3	103,5	105,4	4519,36
górnictwo i wydobywanie	7895,87	95,8	99,5	99,5	103,0	6640,11
przetwórstwo przemysłowe.....	4422,07	108,0	104,6	104,4	106,3	4292,78
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę.....	7709,28	103,5	103,8	104,9	103,4	6937,04
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja.....	4356,42	104,9	103,7	103,3	103,6	4203,89
Budownictwo	4658,91	108,0	104,9	104,7	106,0	4493,68
Handel; naprawa pojazdów samochodowych.....	4212,94	108,1	106,2	105,3	107,7	4183,16
Transport i gospodarka magazynowa.....	4177,22	105,0	102,6	103,4	104,8	4119,42
Zakwaterowanie i gastronomia.....	3261,63	106,7	106,9	107,6	105,4	3259,93
Informacja i komunikacja	7817,29	105,0	103,0	104,1	104,0	7866,54
Obsługa rynku nieruchomości.....	4935,23	110,8	103,1	104,3	106,8	4768,51
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna ^a	6557,24	105,1	103,3	103,9	103,7	6524,44
Administrowanie i działalność wspierająca	3250,28	109,8	102,6	103,0	107,6	3195,28

^a Nie obejmuje działów: Badania naukowe i prace rozwojowe oraz Działalność weterynaryjna.

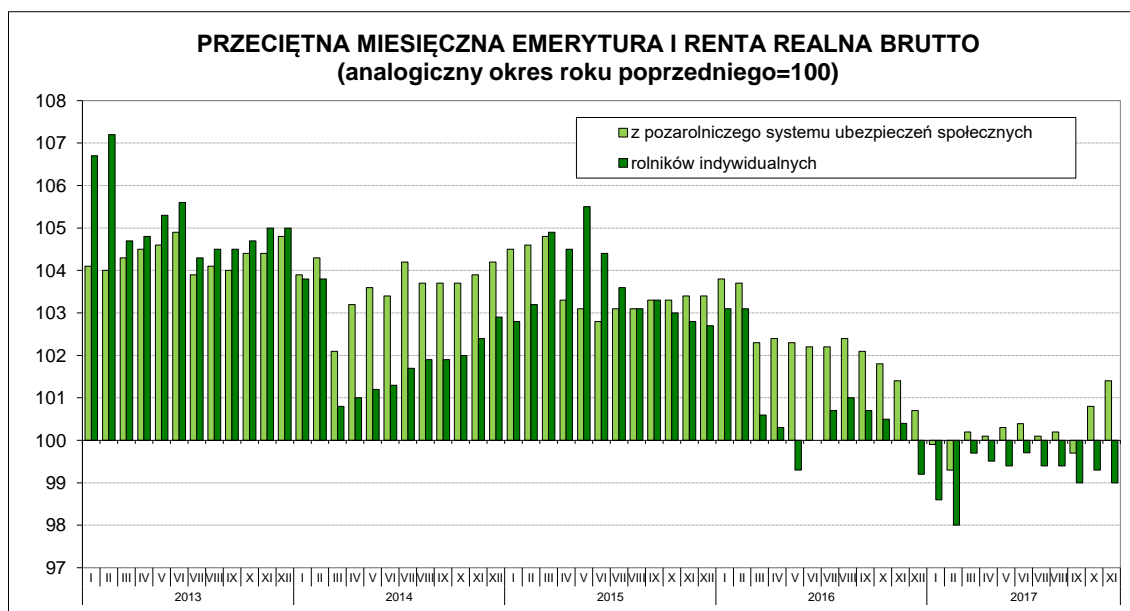
Kwota wynagrodzeń w sektorze przedsiębiorstw w okresie styczeń–listopad br. była wyższa niż w analogicznym okresie ub. roku o 10,4% (przed miesiącem obserwowano wzrost o 10,3%, a przed rokiem o 7,0%).

W listopadzie br. **siła nabywczą przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw** zwiększyła się w skali roku o 4,1% (przed rokiem wzrost wyniósł 4,0%). W okresie jedenastu miesięcy br. przeciętna miesięczna płaca realna brutto była wyższa niż przed rokiem o 3,8% (wobec wzrostu o 4,8% w analogicznym okresie ub. roku).

Liczba emerytów i rencistów oraz przeciętne miesięczne świadczenia brutto kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	Liczba emerytów i rencistów		Przeciętne miesięczne świadczenie brutto			
	XI 2017		I-XI 2017		I-XI 2017	
	w tys.	XI 2016=100	w zł	XI 2016=100	w zł	I-XI 2016=100
Emerytury i renty z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych...	7859,3	101,7	2190,31	104,5	2136,09	102,4
emerytury	5678,1	104,4	2319,07	104,9	2251,96	102,2
renty z tytułu niezdolności do pracy	853,7	90,0	1697,29	101,6	1709,91	102,8
renty rodzinne	1327,6	99,0	1956,59	101,6	1951,09	102,0
Emerytury i renty rolników indywidualnych	1170,2	98,4	1202,24	102,1	1200,25	101,4

Przeciętna miesięczna nominalna **emerytura i renta brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych** w listopadzie br. była o 4,5% większa niż przed rokiem i wyniosła 2190,31 zł. W okresie styczeń–listopad br. ukształtowała się ona na poziomie 2136,09 zł, tj. wzrosła w skali roku o 2,4%. Przeciętna miesięczna realna emerytura i renta brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w listopadzie br. była wyższa niż przed rokiem o 1,4%, natomiast w okresie jedenastu miesięcy br. zwiększyła się odpowiednio o 0,2%.

Przeciętna miesięczna nominalna **emerytura i renta brutto rolników indywidualnych** w listopadzie br. ukształtowała się na poziomie 1202,24 zł tj. wzrosła w skali roku o 2,1%. W okresie styczeń–listopad br. wyniosła 1200,25 zł, tj. o 1,4% więcej niż przed rokiem. Siła nabywcza przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto rolników

indywidualnych w listopadzie br. obniżyła się w skali roku o 1,0%, natomiast w okresie jedenastu miesięcy br. zmniejszyła się odpowiednio o 0,8%.

Kwota brutto **zasiłków dla bezrobotnych** (bez składki na ubezpieczenie społeczne) w okresie styczeń–listopad br. wyniosła 1436,9 mln zł, tj. o 13,3% mniej niż rok wcześniej. W listopadzie br. wypłacono bezrobotnym 110,6 mln zł, tj. o 3,5% mniej niż w październiku br. oraz o 13,8% mniej niż przed rokiem.

Wartość wypłat z tytułu **zasiłków i świadczeń przedemerytalnych** wyniosła w listopadzie br. 130,4 mln zł, tj. zmniejszyła się w skali roku (o 30,2%). W okresie styczeń–listopad br. wypłacono ogółem świadczenia na kwotę 1935,4 mln zł, tj. o 7,0% mniejszą niż przed rokiem.

W listopadzie br. zrealizowano 22,6 tys. **wypłat z Funduszu Emerytur Pomostowych** (wobec 19,2 tys. przed rokiem). Łączna kwota wypłat wyniosła 55,7 mln zł i była o 18,0% wyższa niż listopadzie ub. roku. W okresie styczeń–listopad br. suma wypłaconych świadczeń ukształtowała się na poziomie 602,2 mln zł (wzrost o 28,5% w stosunku do analogicznego okresu ub. roku). Przeciętna miesięczna liczba osób pobierających świadczenia z tego źródła w okresie jedenastu miesięcy br. wyniosła 21,7 tys. (wobec 17,3 tys. przed rokiem).

Ceny

W listopadzie br., po raz pierwszy od pięciu lat, wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych w skali roku kształtowały się na poziomie celu inflacyjnego założonego przez NBP. Szybciej niż w poprzednich miesiącach wzrosły ceny żywności i napojów bezalkoholowych, towarów i usług związanych z transportem oraz mieszkaniem. Utrzymał się spadek cen odzieży i obuwia. Notowano znacznie wolniejsze niż w poprzednich czterech miesiącach tempo wzrostu cen produkcji sprzedanej przemysłu; przyspieszyła natomiast dynamika cen producentów w budownictwie.

Według wstępnych danych **ceny produkcji sprzedanej przemysłu** w listopadzie br. były wyższe niż **przed miesiącem** o 0,1%. Wzrost cen obserwowano w sekcji przetwórstwo przemysłowe (o 0,1%). Ceny w sekcji górnictwo i wydobywanie kształtowały się na poziomie zbliżonym do notowanego przed miesiącem. Niższe były natomiast ceny w sekcjach dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (o 0,1%) oraz wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 0,6%). Spośród działów przetwórstwa przemysłowego wyższe niż przed miesiącem były ceny m.in. w produkcji koksu i produktów rafinacji ropy naftowej (o 4,3%), papieru i wyrobów z papieru oraz napojów (po 0,5%), chemikaliów i wyrobów chemicznych (o 0,3%), a także metali, maszyn i urządzeń oraz wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny (po 0,1%). Spadły natomiast ceny m.in. w produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych, wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych oraz mebli (po 0,1%), artykułów spożywczych oraz komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (po 0,2%). Niższe były również ceny w produkcji wyrobów z metali oraz pozostałego sprzętu transportowego (po 0,3%), urządzeń elektrycznych (o 0,4%) oraz pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (o 0,6%).

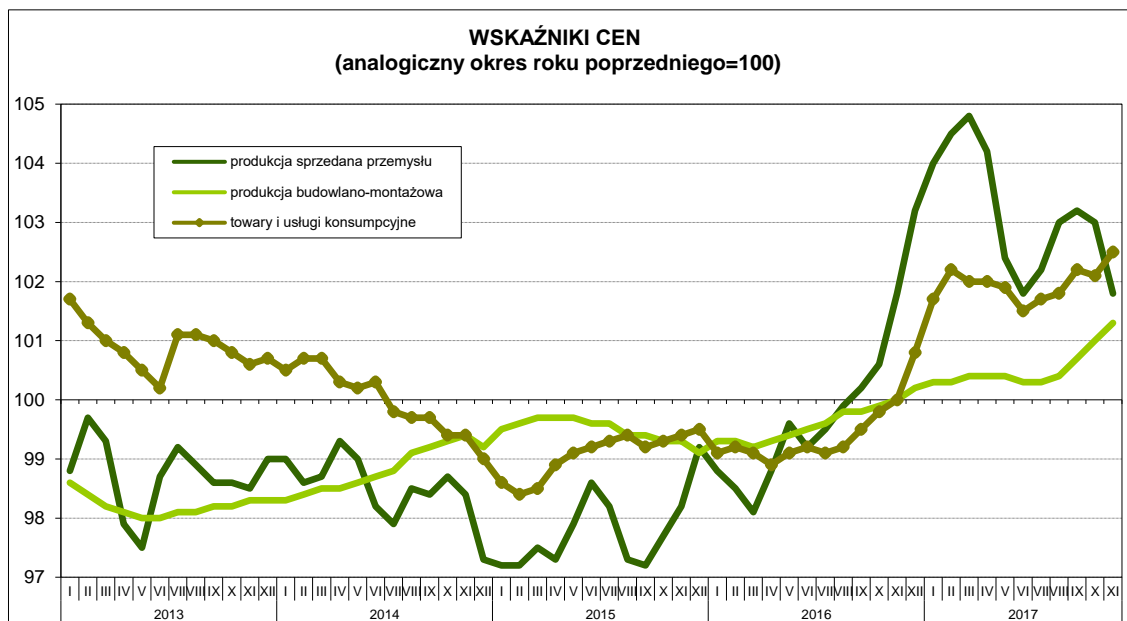
W listopadzie br. obserwowano wzrost cen produkcji sprzedanej przemysłu **w skali roku** o 1,8% (wobec wzrostu o 3,0% w październiku br.). Wyższe niż przed rokiem były ceny w większości sekcji, w tym największy wzrost notowano w górnictwie i wydobywaniu (o 5,0%). Ceny w sekcji dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja wzrosły o 2,1%, a w przetwórstwie przemysłowym – o 1,9%. Niższe były natomiast ceny w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – o 0,7%. W przetwórstwie przemysłowym znacznie wzrosły ceny m.in. w produkcji koksu i produktów rafinacji ropy naftowej (o 13,7%) oraz metali (o 9,1%). Wyższe były również ceny w produkcji chemikaliów i wyrobów chemicznych (o 4,5%), papieru i wyrobów z papieru (o 2,8%), artykułów spożywczych (o 2,7%), napojów (o 1,4%), wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny (o 1,2%), wyrobów z metali (o 1,0%) oraz wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (o 0,4%). Spadły natomiast ceny m.in. w produkcji urządzeń elektrycznych (o 0,3%), wyrobów z gumy

i tworzyw sztucznych oraz komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (po 0,6%). Obniżono także ceny w produkcji mebli (o 1,0%), maszyn i urządzeń (o 1,2%), pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (o 1,4%), wyrobów tekstylnych (o 2,2%) oraz pozostałego sprzętu transportowego (o 3,3%).

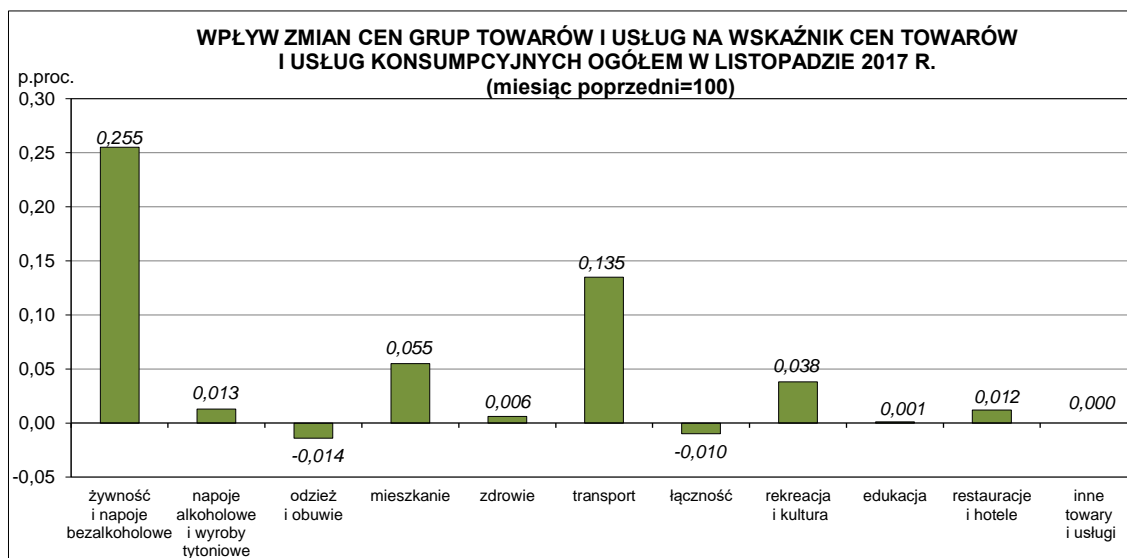
Szacuje się, że w listopadzie br. **ceny produkcji budowlano-montażowej** były wyższe niż przed miesiącem o 0,3%, a w skali roku wzrosły o 1,3%.

Dynamika cen w przemyśle i budownictwie kształtowała się następująco:

Okresy	Ceny produkcji sprzedanej przemysłu					Ceny produkcji budowlano-montażowej
	ogółem	górnictwo i wydobywanie	przetwórstwo przemysłowe	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	
2016	Grudzień roku poprzedniego=100					
XI	102,0	118,4	101,7	98,1	102,7	100,1
2017	XI					
	100,7	100,0	100,8	99,3	101,4	101,2
2016	Miesiąc poprzedni=100					
XI	101,2	117,9	100,6	100,0	100,4	100,1
XII.....	101,2	105,0	101,1	100,0	100,7	100,1
2017	I					
	100,3	99,6	100,3	100,0	100,5	100,0
	100,1	101,5	100,0	100,5	100,1	99,9
	99,9	100,3	100,0	99,6	100,2	100,0
	99,8	97,7	99,8	100,5	100,1	100,1
	99,4	97,7	99,4	100,1	100,1	100,0
	99,6	96,3	99,7	100,1	99,9	100,0
	100,3	103,1	100,2	100,0	100,0	100,1
	100,4	99,9	100,5	99,9	100,4	100,2
	100,5	99,3	100,6	99,8	100,2	100,3
	100,3	104,9	100,2	99,4	100,0	100,3
	100,1	100,0	100,1	99,4	99,9	100,3
2016	Analogiczny okres roku poprzedniego=100					
XI	101,8	117,3	101,5	98,1	102,8	100,0
I-XI.....	99,6	96,4	99,9	97,6	101,3	99,6
XII.....	103,2	124,3	102,8	98,1	103,4	100,2
2017	I					
	104,0	128,9	103,3	99,3	103,3	100,3
	104,5	130,2	103,9	100,0	103,3	100,3
	104,8	129,0	104,2	99,7	103,3	100,4
	104,2	126,9	103,6	101,0	103,0	100,4
	102,4	123,8	101,6	100,9	102,7	100,4
	101,8	118,6	101,2	100,4	102,7	100,3
	102,2	118,2	101,6	100,8	102,4	100,3
	103,0	119,0	102,6	100,7	102,7	100,4
	103,2	119,4	102,7	100,5	102,8	100,7
	103,0	123,9	102,4	99,9	102,5	101,0
	101,8	105,0	101,9	99,3	102,1	101,3
	103,2	121,7	102,6	100,2	102,8	100,5

Ceny towarów i usług konsumpcyjnych w listopadzie br. były wyższe niż przed miesiącem o 0,5%. Wzrosty cen żywności i napojów bezalkoholowych oraz towarów i usług w zakresie transportu wpłynęły na podwyższenie wskaźnika cen ogółem odpowiednio o 0,26 p.proc. i 0,14 p.proc. Spadki cen odzieży i obuwia oraz towarów i usług w zakresie łączności obniżyły natomiast wskaźnik cen ogółem po 0,01 p.proc.

Ceny żywności w listopadzie br. były wyższe niż przed miesiącem o 1,1%, natomiast ceny napojów bezalkoholowych nie uległy zmianie. Znacznie więcej niż w październiku br. konsumenci płacili m.in. za artykuły w grupie „mleko, sery i jaja” (przeciętnie o 4,9%, w tym wzrosły ceny jaj – o 30,0%, śmietany – o 1,6%, jogurtów – o 1,2%, serów i twarogów – o 0,7% oraz mleka – o 0,3%). Droższe były również warzywa (o 3,1%), mąka pszenna (o 1,4%), oleje i tłuszcze (o 1,0%, w tym masło – o 1,1%), makarony i produkty makaronowe

(o 0,7%), pieczywo (o 0,4%), ryż (o 0,3%), a także mięso (przeciętnie o 0,2%, w tym wzrosły ceny mięsa wołowego – o 1,1%, drobiowego – o 0,7%, wędlin – o 0,4%, przy spadku cen mięsa wieprzowego – o 0,8%). Obniżyły się natomiast ceny m.in. cukru (o 5,8%), kasz i ziaren zbóż (o 0,5%) oraz owoców (o 0,2%).

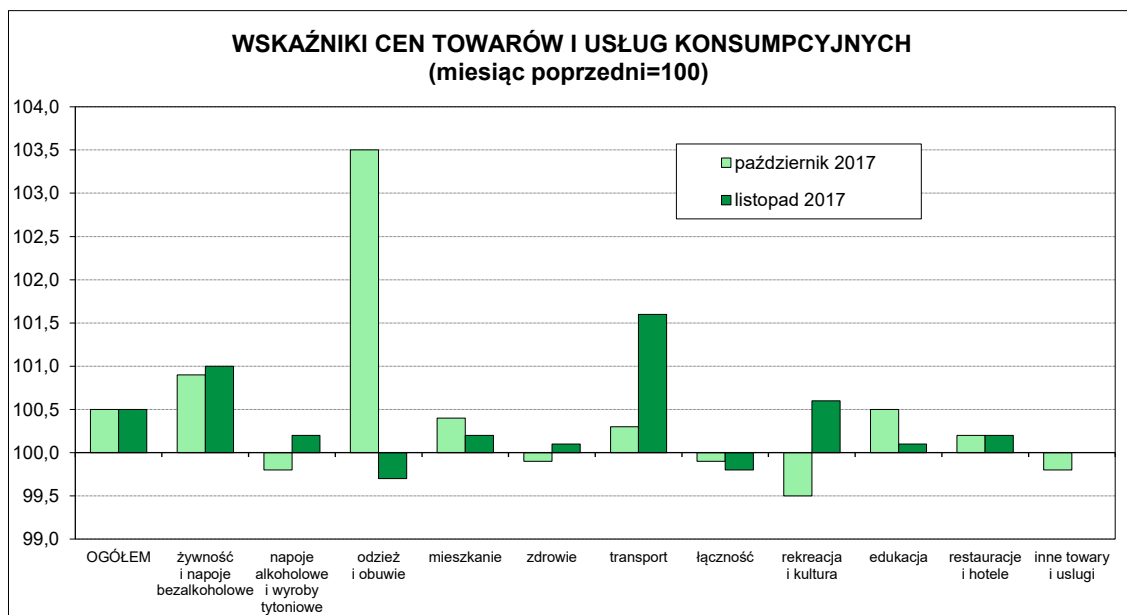
Ceny odzieży oraz obuwia były niższe niż przed miesiącem odpowiednio o 0,3% i 0,1%.

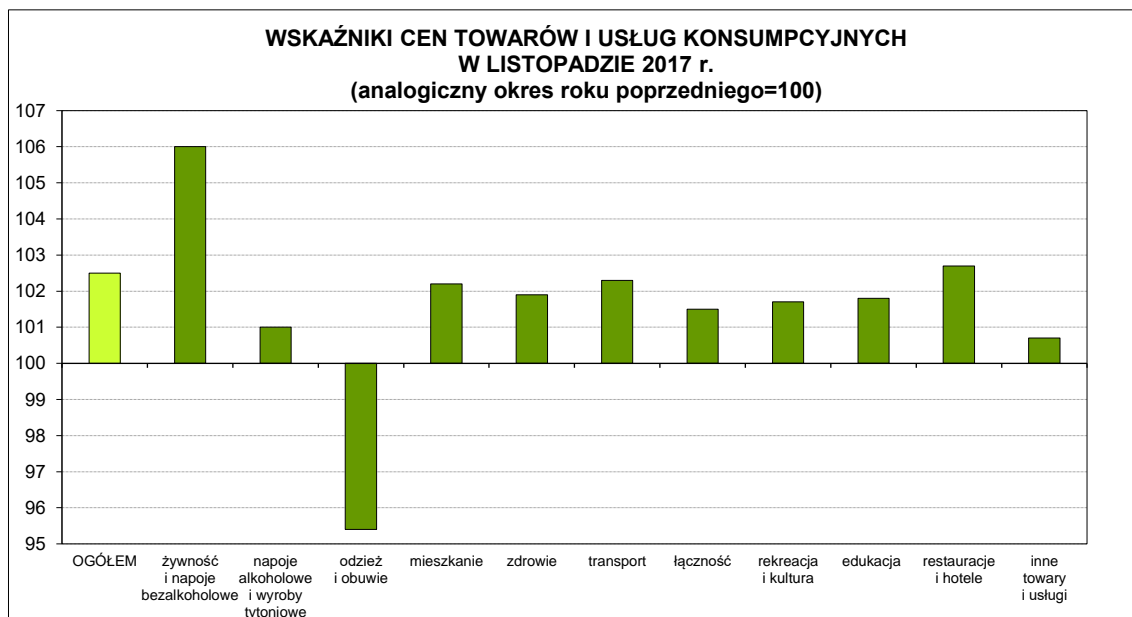
Towary i usługi związane z mieszkaniem podrożały o 0,2%. Wzrosły opłaty za usługi kanalizacyjne (o 0,2%), przy niezmiennych cenach usług wywozu śmieci oraz zaopatrywania w wodę. Wyższe były również ceny nośników energii (przeciętnie o 0,4%), w tym podniesiono ceny opału (o 1,3%), gazu (o 0,3%), energii cieplnej (o 0,1%). Na poziomie sprzed miesiąca pozostały ceny energii elektrycznej oraz towarów i usług w zakresie wyposażenia mieszkania i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Opłaty związane ze zdrowiem były wyższe niż przed miesiącem o 0,1%. Wzrosły ceny usług stomatologicznych (o 0,4%), lekarskich (o 0,3%) oraz szpitalnych (o 0,2%). Na poziomie sprzed miesiąca pozostały ceny wyrobów farmaceutycznych oraz usług sanatoryjnych.

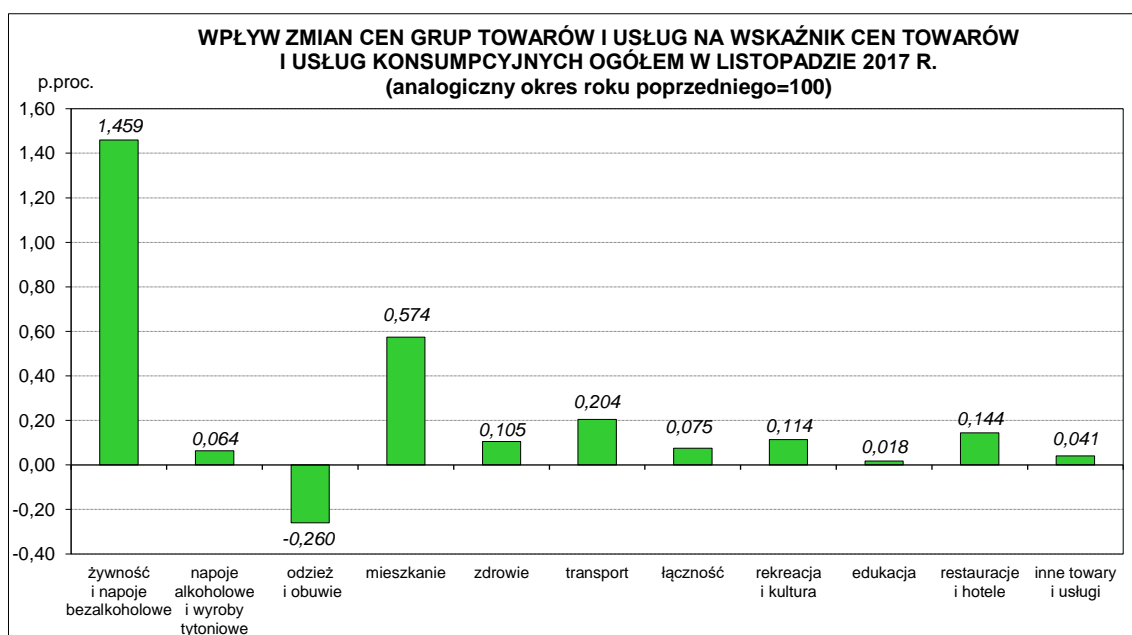
Ceny w zakresie transportu wzrosły w stosunku do poprzedniego miesiąca o 1,6%. Więcej niż w październiku br. konsumenci płacili za paliwa i smary do prywatnych środków transportu (przeciętnie o 2,9%, w tym droższy był olej napędowy – o 3,3%, benzyna – o 2,8% oraz gaz ciekły – o 2,7%). Niższe były natomiast opłaty za usługi transportowe (o 1,4%) oraz samochody osobowe (o 0,7%).

Ceny związane z rekreacją i kulturą były wyższe niż w październiku br. o 0,6%. Podrożały książki (o 2,6%), bilety do kin, teatrów i na koncerty (o 0,3%) oraz usługi w zakresie turystyki zorganizowanej (o 0,2%). Mniej konsumenci płacili natomiast za gazety i czasopisma (o 0,5%) oraz sprzęt audiowizualny, fotograficzny i informatyczny (o 0,1%).

W skali roku ceny towarów i usług konsumpcyjnych w listopadzie br. wzrosły o 2,5% (w tym ceny towarów były wyższe o 2,5%, a ceny usług – o 2,7%). Największy wpływ na poziom wskaźnika cen konsumpcyjnych ogółem miały wzrosty cen żywności i napojów bezalkoholowych, towarów i usług w zakresie mieszkania oraz towarów i usług związanych z transportem, które podwyższyły wskaźnik cen ogółem odpowiednio o 1,50 p.proc., 0,57 p.proc. i 0,20 p.proc. Spadek cen odzieży i obuwia wpłynął na obniżenie wskaźnika cen ogółem o 0,26 p.proc.

Dynamika cen towarów i usług konsumpcyjnych kształtowała się następująco:

Okresy	Ogółem	żywność	napoje	odzież	mieszkanie	zdrowie	transport	łącznie	rekreacja	edukacja	restauracje
		i napoje	alkoholowe								
2016 Grudzień roku poprzedniego=100											
XI.....	100,2	101,3	101,0	96,4	99,8	98,2	100,0	99,3	99,0	100,7	101,5
2017											
XI.....	101,9	104,8	101,0	96,5	102,0	101,7	98,5	101,5	101,5	101,8	102,6
2016 Miesiąc poprzedni=100											
XI.....	100,1	100,4	100,1	99,7	100,0	100,2	99,6	100,0	100,3	100,0	100,0
XII.....	100,7	101,2	100,0	98,9	100,2	100,2	104,3	100,0	100,2	100,0	100,1
2017											
I.....	100,4	101,8	100,1	95,7	100,7	100,4	99,6	99,7	100,3	100,1	100,2
II.....	100,3	101,0	100,5	98,2	100,1	100,2	100,4	99,9	100,9	100,0	100,2
III.....	99,9	99,6	100,1	101,8	99,9	100,3	99,1	100,0	99,9	100,0	100,2
IV.....	100,3	100,0	99,6	103,0	100,2	100,2	100,7	100,0	100,3	100,0	100,2
V.....	100,0	100,8	100,2	99,7	100,1	99,5	97,7	102,4	99,0	100,0	100,4
VI.....	99,8	100,1	99,9	99,0	100,0	100,3	97,4	99,6	101,1	99,9	100,3
VII.....	99,8	99,8	100,2	96,6	100,1	100,6	98,9	100,1	101,2	100,1	100,3
VIII.....	99,9	99,4	99,9	97,5	100,1	100,1	102,0	99,5	99,7	100,1	100,1
IX.....	100,4	100,4	100,4	102,1	100,3	100,0	101,0	100,5	98,9	100,9	100,3
X.....	100,5	100,9	99,8	103,5	100,4	99,9	100,3	99,9	99,5	100,5	100,2
XI.....	100,5	101,0	100,2	99,7	100,2	100,1	101,6	99,8	100,6	100,1	100,2
2016 Analogiczny okres roku poprzedniego=100											
XI.....	100,0	101,2	100,9	95,3	99,7	98,2	99,8	99,3	98,8	100,7	101,6
I-XI.....	99,3	100,7	100,6	95,6	99,4	99,3	94,6	99,2	98,0	100,8	101,4
XII.....	100,8	102,5	101,0	95,3	100,0	98,4	104,3	99,3	99,2	100,7	101,6
2017											
I.....	101,7	103,3	100,9	94,5	101,0	100,6	108,7	98,9	98,8	100,8	101,8
II.....	102,2	103,9	101,1	94,5	101,2	100,9	111,2	98,8	99,3	100,8	101,9
III.....	102,0	103,1	101,3	94,5	101,2	101,2	109,4	98,8	101,1	100,8	101,9
IV.....	102,0	102,8	100,8	94,7	101,5	101,2	108,7	99,3	102,4	100,9	101,8
V.....	101,9	103,7	100,9	94,9	101,5	100,2	104,2	101,7	102,1	101,0	101,9
VI.....	101,5	103,7	100,7	94,6	101,6	100,3	100,0	101,6	102,5	100,9	102,1
VII.....	101,7	104,4	101,0	94,3	101,5	101,1	99,2	101,7	102,3	101,0	102,3
VIII.....	101,8	104,3	100,9	94,3	101,6	101,0	101,8	101,2	101,8	101,0	102,4
IX.....	102,2	105,0	101,2	95,4	101,8	102,0	101,6	101,7	101,9	101,3	102,2
X.....	102,1	105,4	100,9	95,4	102,0	102,0	100,4	101,6	101,4	101,8	102,5
XI.....	102,5	106,0	101,0	95,4	102,2	101,9	102,3	101,5	101,7	101,8	102,7
I-XI.....	102,0	104,1	101,0	94,8	101,6	101,1	104,2	100,6	101,4	101,1	102,2

Wzrost cen żywności i napojów bezalkoholowych w skali roku w listopadzie br. wyniósł 6,0%, przy czym żywność podrożała o 6,5%, a napoje bezalkoholowe o 1,4%. Znacznie więcej niż w analogicznym miesiącu ub. roku płacono za oleje i tłuszcze (o 21,9%, w tym masło podrożało o 40,9%), owoce (o 16,3%) oraz artykuły w grupie „mleko, sery i jaja” (przeciętnie o 11,5%, w tym wzrosły ceny jaj – o 44,9%, śmietany – o 11,7%, jogurtów – o 11,3%, serów i twarogów – o 5,1% oraz mleka – o 3,9%). Podniesiono również ceny warzyw (o 8,0%) oraz mięsa (przeciętnie o 4,6%, w tym podrożało mięso drobiowe – o 6,4%, wieprzowe – o 4,7%, wędliny – o 4,4% oraz mięso wołowe – o 4,2%). Droższe było także pieczywo (o 3,3%), makarony i produkty makaronowe (o 2,8%), ryby i owoce morza

(o 1,4%), ryż (o 1,0%), kasze i ziarna zbóż (o 0,8%) oraz mąka pszenna (o 0,1%). Znacznie niższe niż przed rokiem były m.in. ceny cukru (o 12,7%).

Obniżyły się ceny odzieży oraz obuwia (w skali roku odpowiednio o 5,4% i 3,2%).

Ceny w zakresie mieszkania były wyższe niż przed rokiem o 2,2%. Podniesiono opłaty za wywóz śmieci – o 3,8%, zaopatrywanie w wodę – o 2,0% oraz usługi kanalizacyjne – o 1,9%. Wzrosły również opłaty za nośniki energii (przeciętnie o 2,8%), w tym opał podrożał o 9,6%, a energia elektryczna o 2,2%. Niższe niż przed rokiem były natomiast ceny gazu – o 0,7%, a ceny energii cieplnej nie uległy zmianie. Ceny towarów i usług związanych z wyposażeniem mieszkania i prowadzeniem gospodarstwa domowego wzrosły o 0,3%.

Ceny artykułów i usług związanych ze zdrowiem były wyższe niż w analogicznym okresie ub. roku o 1,9%. Wzrosły opłaty za usługi lekarskie (o 4,5%), stomatologiczne (o 4,1%), szpitalne (o 2,3%), a także wyroby farmaceutyczne (o 0,7%). Spadły natomiast ceny usług sanatoryjnych (o 1,9%).

Ceny towarów i usług w zakresie transportu w listopadzie br. były wyższe niż przed rokiem o 2,3%. Wzrosły ceny paliw i smarów do prywatnych środków transportu (przeciętnie o 4,7%, w tym ceny gazu ciekłego – o 5,4%, oleju napędowego – o 5,2% oraz benzyny – o 4,4%), a także usług transportowych (o 3,2%). Niższe były natomiast ceny samochodów osobowych (o 6,8%).

Opłaty związane z rekreacją i kulturą wzrosły w stosunku do listopada ub. roku o 1,7%. Podrożały gazety i czasopisma (o 6,3%), bilety do kin, teatrów i na koncerty (o 3,2%) oraz usługi w zakresie turystyki zorganizowanej (o 2,2%). Spadły natomiast ceny książek (o 5,3%) oraz sprzętu audiowizualnego, fotograficznego i informatycznego (o 2,2%).

Wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych obliczony metodą średniej ruchomej w okresie grudzień 2016 r. – listopad 2017 r. w stosunku do poprzednich dwunastu miesięcy wyniósł 1,9% (wobec wzrostu o 1,7% w okresie listopad 2016 r. – październik 2017 r.). Ceny konsumpcyjne **według zharmonizowanego wskaźnika cen konsumpcyjnych (HICP)⁵** wzrosły w tym okresie o 1,6%.

⁵ Zharmonizowany wskaźnik cen konsumpcyjnych (HICP) obliczany jest według ujednoliconej metodologii Unii Europejskiej. Podstawę do opracowania HICP dla Polski stanowi obserwacja cen reprezentantów towarów i usług konsumpcyjnych oraz system wag oparty na strukturze spożycia indywidualnego w sektorze gospodarstw domowych (w 2017 r. – struktura spożycia z 2015 r. w cenach z grudnia 2016 r.). Grupowania towarów i usług konsumpcyjnych dokonano na podstawie Europejskiej Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (ECOICOP).

Rolnictwo

Średnia temperatura powietrza w listopadzie br. wyniosła 4,6°C i była wyższa od średniej z lat 1971–2000 o 1,7°C. Średnia suma opadów w tym miesiącu kształtowała się na poziomie ok. 49 mm i była wyższa od średniej wieloletniej o ok. 20%.

Na **rynku rolnym** w listopadzie br. ceny większości podstawowych produktów rolnych, z wyjątkiem cen żywca wieprzowego i ziemniaków, były wyższe niż przed rokiem.

Warunki agrometeorologiczne w listopadzie br. były zróżnicowane. W wyniku dalszych opadów deszczu (po obfitych i częstych w październiku) utrzymywał się nadmiar wilgoci w glebie, utrudniając wykonywanie jesiennych prac polowych oraz zbiorów roślin okopowych i pastewnych. W poszczególnych rejonach kraju (głównie w północnej części), z powodu nadmiernego uwilgotnienia gleby, a także podtopień, wjazd kombajnów i maszyn rolniczych na pola był niemożliwy. Lokalnie plantacje ziemniaków, buraków cukrowych i kukurydzy na ziarno, znajdujące się na podmokłych polach, mogą pozostać niezbrane. W rejonach o równomiernym rozkładzie opadów dobre uwilgotnienie gleby i dodatnia temperatura powietrza stwarzały korzystne warunki dla wzrostu i rozwoju ozimin. Oziminy wysiane w optymalnych terminach agrotechnicznych w listopadzie br. krzewiły się, a dobowe wahania temperatury powietrza sprzyjały hartowaniu się roślin.

W połowie miesiąca na obszarze prawie całego kraju (wyłączając lokalnie nadmiernie uwilgotnione i podtopione pola) dobiegał końca zbiór buraków cukrowych i kukurydzy uprawianej na ziarno. Kończono także zbiór poplonów ścierniskowych oraz wykonywanie orki przedzimowej. Sprzyjające warunki termiczne w wielu rejonach kraju wpłynęły na przedłużenie sezonu pastwiskowego do końca listopada.

Szacuje się, że tegoroczne zbiory większości głównych ziemiopłodów rolnych były wyższe niż przed rokiem: zbóż ogółem (32,2 mln ton) – o ok. 8%, zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi (28,1 mln ton) – o ok. 11%, rzepaku i rzepiku (2,7 mln ton) – o ok. 21%, ziemniaków (9,5 mln ton) – o ok. 7% i buraków cukrowych (14,0 mln ton) – o ok. 4%. Ocenia się, że na poziomie zbliżonym do notowanego przed rokiem kształtowały się zbiory warzyw gruntowych (4,6 mln ton) i owoców z drzew (2,7 mln ton). Niższe były jedynie zbiory owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych (0,5 mln ton) – o ok. 15%.

Skup zbóż^a kształtował się następująco:

Wyszczególnienie	VII 2017 - XI 2017		XI 2017		
	w tys. t	VII-XI 2016=100	w tys. t	XI 2016=100	X 2017=100
Ziarno zbóż^b	5420,0	117,4	752,6	143,6	88,2
w tym:					
pszenica.....	3913,3	119,9	618,6	156,5	91,2
żyto	439,5	125,1	44,0	107,4	73,1

^a Bez skupu realizowanego przez osoby fizyczne. ^b Podstawowych z mieszankami zbożowymi bez ziarna siewnego.

Skup **zboż podstawowych** (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego) z tegorocznych zbiorów w okresie lipiec–listopad br. wyniósł 5420,0 tys. ton i był o 17,4% większy niż przed rokiem. Dostawy pszenicy i żyta były większe odpowiednio o 19,9% i o 25,1%. W listopadzie br. skupiono mniej ziarna niż przed miesiącem (o 11,8%), ale znacznie więcej niż przed rokiem (o 43,6%).

Skup podstawowych produktów zwierzęcych^a kształtował się następująco:

Wyszczególnienie	I-XI 2017		XI 2017		
	w tys. t	I-XI 2016=100	w tys. t	XI 2016=100	X 2017=100
Żywiec rzeźny ^b	3655,6	106,5	309,1	108,8	102,3
w tym:					
bydło (z cielętami)	325,5	111,7	18,7	109,1	95,9
trzoda chlewna	1390,3	102,2	115,0	112,1	100,5
drób	1934,1	109,1	175,2	106,7	104,3
Mleko	10377,5 ^c	104,7	872,0 ^c	105,2	95,4

^a W okresie VII–XI br. bez skupu realizowanego przez osoby fizyczne. ^b Obejmuje bydło, cielęta, trzodę chlewną, owce, konie i drób; w przeliczeniu na mięso łącznie z tłuszczami w wadze poubojowej ciepłej. ^c W milionach litrów.

W okresie styczeń–listopad br., przy zwiększonej podaży wszystkich podstawowych gatunków żywca, producenci dostarczyli do skupu 3655,6 tys. ton **żywca rzeźnego** ogółem (w wadze poubojowej ciepłej), tj. o 6,5% więcej niż w analogicznym okresie ub. roku. W listopadzie br. dostawy żywca rzeźnego do skupu były większe niż przed miesiącem (o 2,3%) i przed rokiem (o 8,8%).

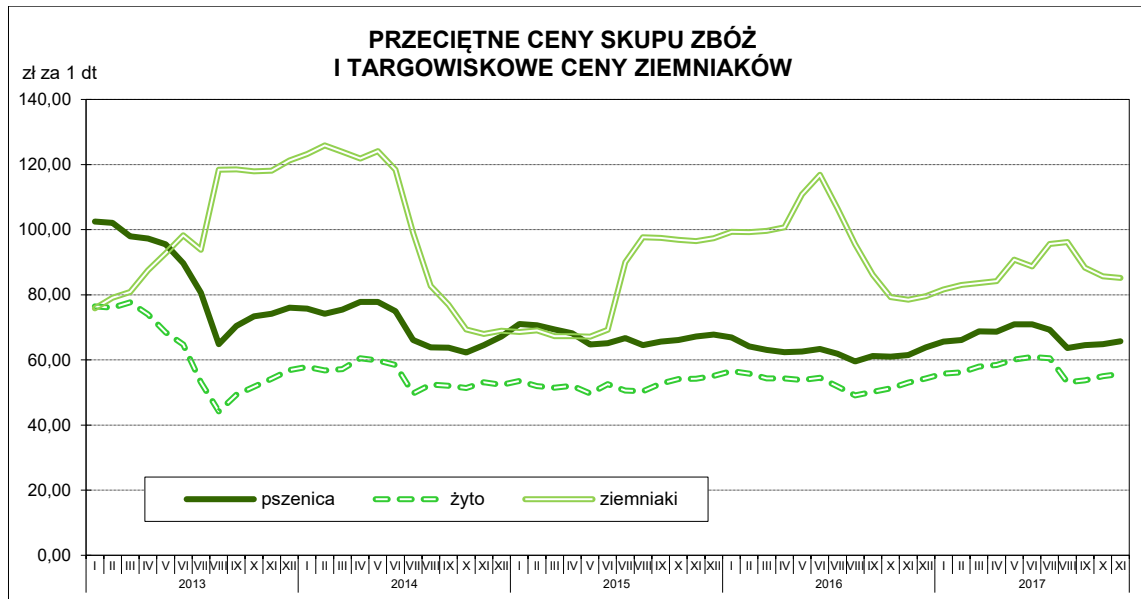
Ceny podstawowych produktów rolnych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	Ceny w skupie					Ceny na targowiskach				
	XI 2017			I-XI 2017		XI 2017			I-XI 2017	
	zł	XI 2016= =100	X 2017= =100	zł	I-XI 2016= =100	zł	XI 2016= =100	X 2017= =100	zł	I-XI 2016= =100
Pszenica za 1 dt ^a	65,76	106,9	101,4	66,49	107,2	79,59	107,8	100,9	78,69	104,7
Żyto za 1 dt ^a	55,71	105,0	101,2	55,00	105,3	64,24	108,1	99,8	63,06	106,2
Ziemiaki ^b za 1 dt	27,17	96,1	101,2	37,82	97,9	85,19	108,5	99,5	87,55	89,8
Żywiec rzeźny za 1 kg wagi żywej										
w tym:										
bydło ^c (bez cieląt)	6,52	109,8	101,2	6,30	106,5	7,03	103,5	102,6	6,93	106,3
młode bydło	6,74	106,9	100,9	6,50	105,5	7,37	98,3	102,5	7,27	103,6
trzoda chlewna	4,65	94,7	96,0	5,14	111,2	5,13	104,9	93,6	5,18	113,1
drób	3,66	104,0	95,6	3,68	99,4	.	x	x	.	x
Prosię na chów za 1 szt.	x	x	.	x	186,67	109,1	99,5	184,02	119,7
Mleko za 1 hl	151,24	116,6	101,9	136,98	126,5	.	x	x	.	x

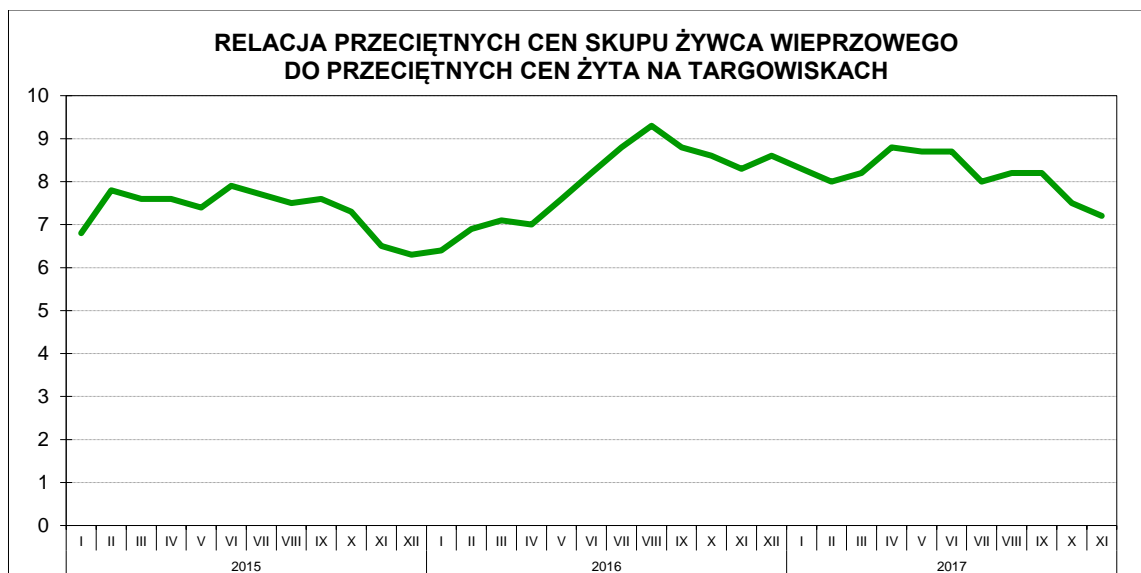
^a W skupie bez ziarna siewnego. ^b Na targowiskach – jadalne późne. ^c Na targowiskach średnia ważona cena bydła rzeźnego obliczona przy przyjęciu struktury ilości skupu młodego bydła i krów rzeźnych.

Ceny skupu większości podstawowych gatunków zboż od września br. wykazywały sezonowy wzrost, utrzymując się na poziomie wyższym niż przed rokiem. W listopadzie br. ceny skupu pszenicy i żyta zwiększyły się w skali miesiąca odpowiednio o 1,4% i o 1,2% i były wyższe niż przed rokiem stosownie o 6,9% i o 5,0%. W obrocie targowiskowym

w listopadzie br. sezonowe zmiany cen ziarna były niewielkie. W porównaniu z listopadem ub. roku za pszenicę płacono więcej o 7,8%, a za żyto więcej o 8,1%.

W listopadzie br., przy skupie **ziemniaków** mniejszym o 6,9% niż przed miesiącem i większym o 1,7% niż przed rokiem, wyhamowany został sezonowy spadek ich cen, notowany od czerwca br. W porównaniu z listopadem ub. roku przeciętna cena skupu ziemniaków była o 3,9% niższa. Na targowiskach cena ziemniaków jadalnych utrzymała się na poziomie sprzed miesiąca i była wyższa niż przed rokiem o 8,5%.

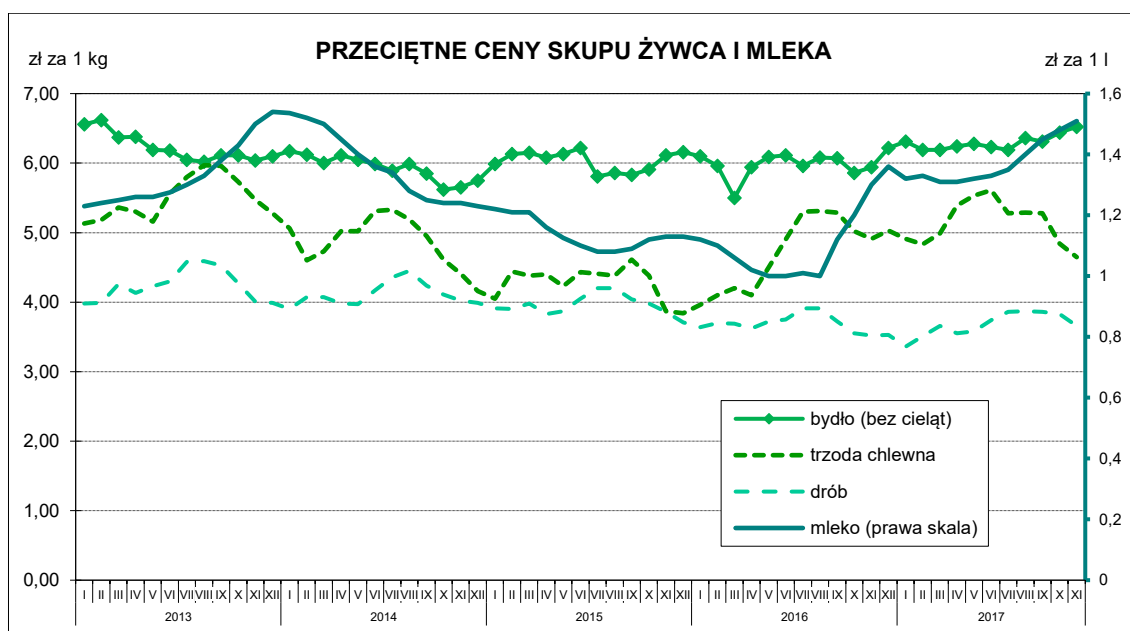

W listopadzie br. na obu rynkach notowano spadek cen **żywca wieprzowego** w stosunku do października br. Przepiętna cena skupu żywca wieprzowego była o 5,3% niższa niż przed rokiem, a na targowiskach wyższa o 4,9%. Relacja cen skupu żywca wieprzowego do cen żyta na targowiskach wynosiła 7,2 (wobec 7,5 w październiku br.

i 8,3 przed rokiem). Ceny prosiąt w obrocie targowiskowym były o 9,1% wyższe niż w listopadzie ub. roku.

Przy wysokiej krajowej podaży **żywca drobiowego**, od września br. ceny drobiu rzeźnego wykazywały tendencję spadkową, ale nadal były wyższe niż przed rokiem. W listopadzie br. za żywiec drobiowy płacono o 4,4% mniej niż przed miesiącem i o 4,0% więcej niż przed rokiem.

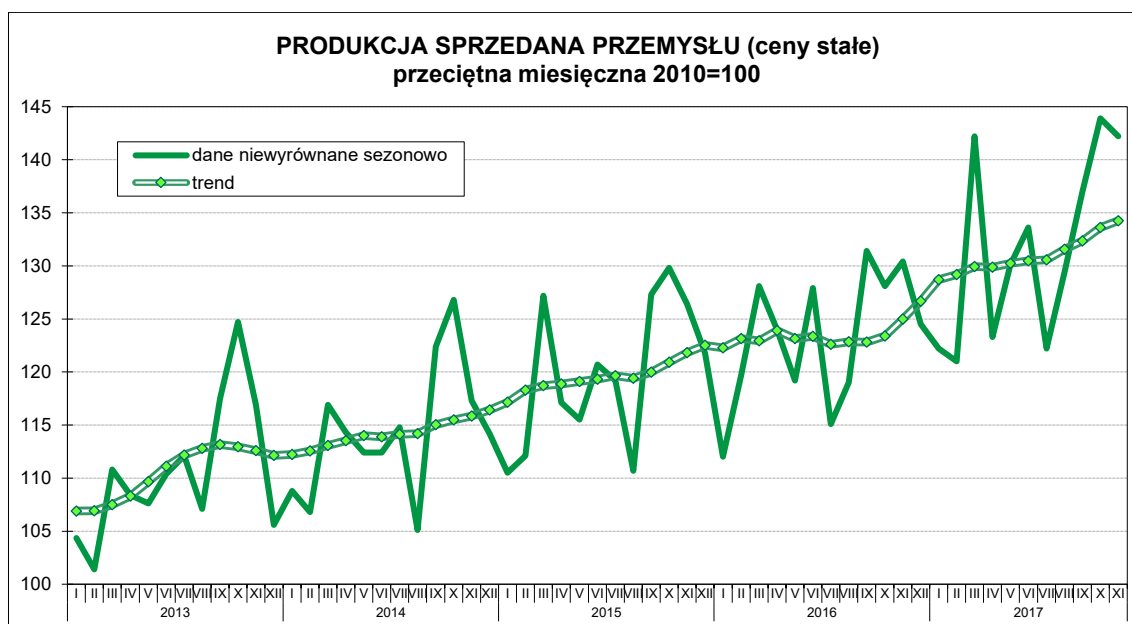
Na **rynku wołowiny** w listopadzie br., przy sezonowym wzroście cen, zarówno w skupie, jak i na targowiskach za żywiec płacono więcej niż przed rokiem. Nieco niższe niż w listopadzie ub. roku były jedynie ceny młodego bydła rzeźnego w obrocie targowiskowym.

W okresie styczeń–listopad br., przy krajowej podaży **mleka** większej niż przed rokiem (o 4,7%), ceny tego surowca od maja br. wykazywały tendencję wzrostową. W listopadzie br., przy sezonowym ograniczeniu skupu (o 4,6%), za mleko płacono więcej niż przed miesiącem (o 1,9%) i przed rokiem (o 16,6%).

Przemysł

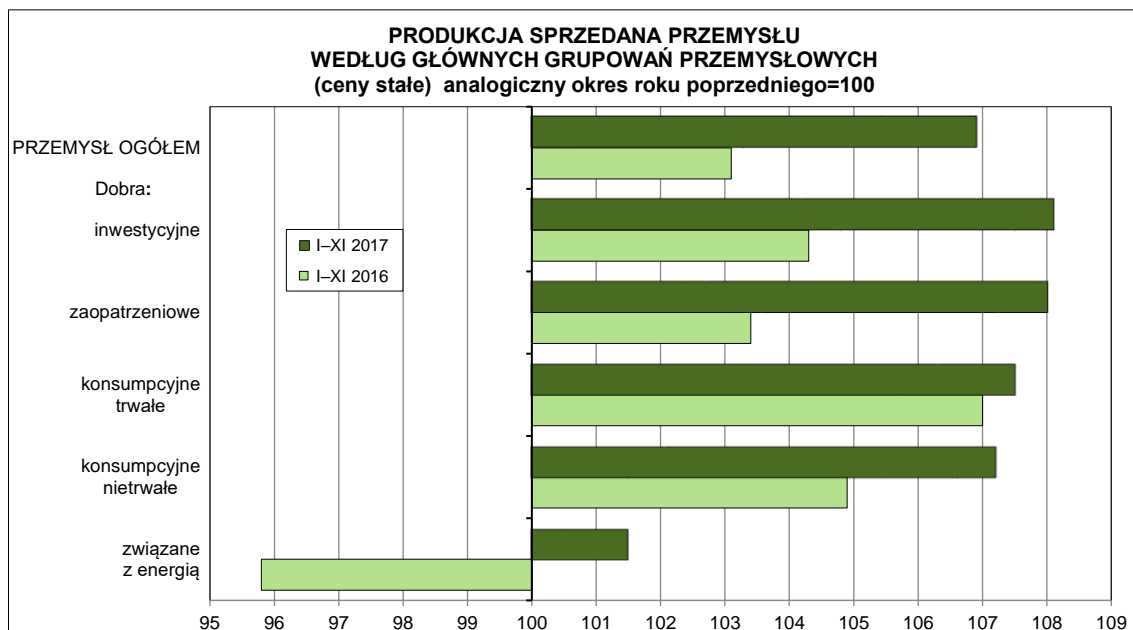
W listopadzie br. wzrost **produkcji sprzedanej przemysłu**⁶ w skali roku wyniósł 9,1% (wobec wzrostu o 12,3% w październiku br. oraz o 3,1% w listopadzie ub. roku). Po wyeliminowaniu wpływu czynników o charakterze sezonowym, produkcja była wyższa niż przed rokiem o 6,9%, a w odniesieniu do poprzedniego miesiąca spadła o 0,5%. W okresie styczeń–listopad br. produkcja zwiększyła się w skali roku o 6,9%, podczas gdy w analogicznym okresie ub. roku notowano wzrost o 3,1%.

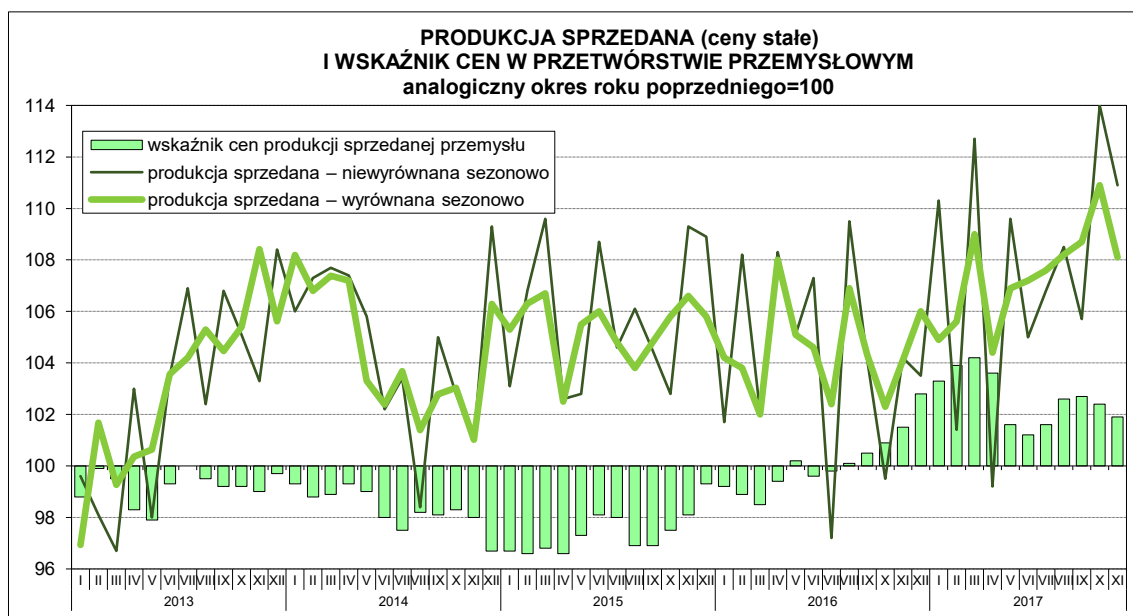
Produkcja sprzedana w listopadzie br. w większości sekcji była wyższa niż przed rokiem. Najwyższy wzrost obserwowano w przetwórstwie przemysłowym – o 10,9%. Zwiększyła się także sprzedaż w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – o 3,2% oraz dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji – o 1,3%. Spadek produkcji notowano natomiast w górnictwie i wydobywaniu – o 14,8%.

W okresie styczeń–listopad br. produkcja sprzedana wzrosła w skali roku w sekcjach: przetwórstwo przemysłowe – o 7,6%, wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – o 5,9% oraz dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja – o 3,5%. W górnictwie i wydobywaniu notowano spadek produkcji – o 7,2%.

⁶ W cenach stałych; w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

We wszystkich **głównych grupowaniach przemysłowych** w okresie styczeń-listopad br. obserwowano zwiększenie produkcji sprzedanej w skali roku. Produkcja dóbr inwestycyjnych wzrosła o 8,1%, dóbr zaopatrzeniowych – o 8,0%, dóbr konsumpcyjnych trwałych – o 7,5%, dóbr konsumpcyjnych nietrwiałych – o 7,2%, a dóbr związanych z energią – o 1,5%.

Wydajność pracy w przemyśle, mierzona produkcją sprzedaną na jednego zatrudnionego, w okresie jedenastu miesięcy br. była o 3,7% wyższa niż przed rokiem, przy większym o 3,1% przeciętnym zatrudnieniu i wzroście przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto o 5,4%.

Dynamika (w cenach stałych) i struktura (w cenach bieżących) produkcji sprzedanej przemysłu kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2016		2017		I-XI 2016	
	XI	I-XI	XI	I-XI		
	analogiczny okres roku poprzedniego=100				struktura w %	
Przemysł	103,1	103,1	109,1	106,9	100,0	100,0
górnictwo i wydobywanie	99,4	94,8	85,2	92,8	3,5	3,4
przetwórstwo przemysłowe	104,2	104,1	110,9	107,6	87,4	87,1
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ..	92,7	96,0	103,2	105,9	6,8	7,1
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	106,7	102,7	101,3	103,5	2,3	2,4
Z przemysłu ogółem – działy:						
wydobywanie węgla kamiennego i węgla brunatnego	88,7	94,7	88,3	86,0	1,7	1,6
produkcja artykułów spożywczych	108,8	106,1	106,7	107,2	16,6	16,4
produkcja napojów	97,5	96,7	106,1	101,8	1,4	1,5
produkcja odzieży	94,4	104,0	110,5	102,3	0,6	0,6
produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny	103,7	103,1	107,8	106,4	2,6	2,7
produkcja papieru i wyrobów z papieru	106,5	103,4	106,7	107,2	3,0	3,1
produkcja koksu i produktów rafinacji ropy naftowej	101,9	95,2	108,9	101,3	4,9	4,5
produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	104,5	101,4	103,3	105,2	4,6	4,6
produkcja wyrobów farmaceutycznych	94,2	99,4	123,7	104,4	1,0	1,1
produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	104,6	106,8	111,9	109,7	6,6	6,6
produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	110,1	106,2	109,4	108,1	3,9	3,9
produkcja metali	108,1	99,8	110,2	111,7	4,1	3,7
produkcja wyrobów z metali	108,8	108,3	117,4	111,3	6,9	6,8
produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	107,2	105,3	108,0	107,5	2,9	3,0
produkcja urządzeń elektrycznych	104,6	104,0	110,3	106,4	4,2	4,3
produkcja maszyn i urządzeń	106,3	102,9	123,5	112,5	3,2	3,2
produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep	102,1	107,1	117,4	108,3	11,1	11,3
produkcja pozostałego sprzętu transportowego	63,8	100,4	105,1	104,2	1,4	1,5
produkcja mebli	111,6	112,3	110,7	108,0	3,1	3,2

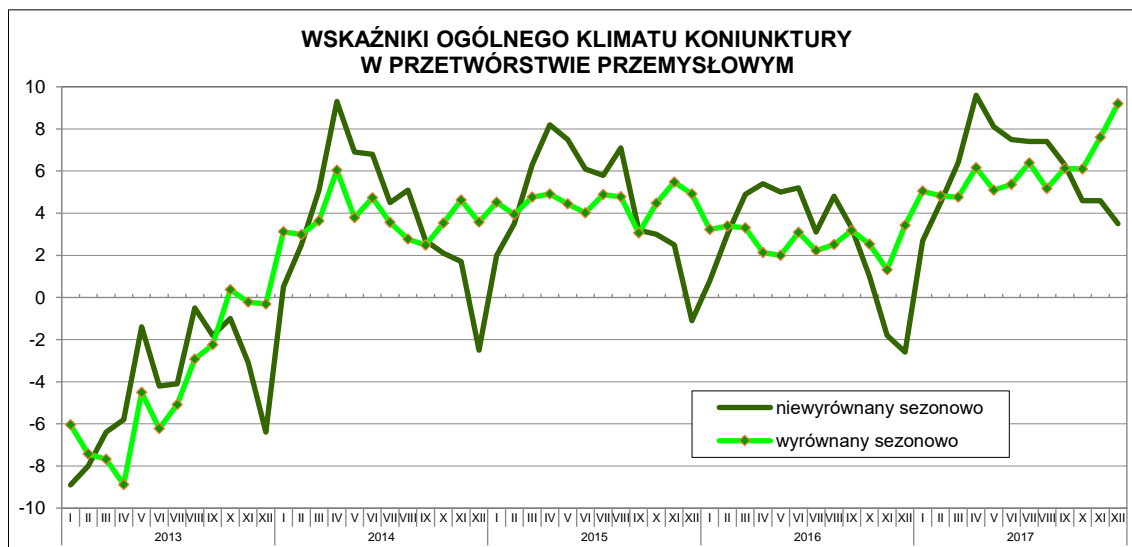
W listopadzie br. wzrost produkcji sprzedanej w skali roku notowano w 29 (spośród 34) działach przemysłu, w tym m.in. w produkcji:

- wyrobów farmaceutycznych – o 23,7%,
- maszyn i urządzeń – o 23,5% (m.in. maszyn ogólnego przeznaczenia – o 33,2%),
- pojazdów samochodowych, przyczep i naczep – o 17,4% (w tym pojazdów samochodowych z wyłączeniem motocykli – o 17,5%),
- wyrobów z metali – o 17,4% (m.in. metalowych elementów konstrukcyjnych – o 18,1%),
- wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych – o 11,9% (m.in. wyrobów z gumy – o 14,1%),

- mebli – o 10,7%,
- urządzeń elektrycznych – o 10,3% (w tym elektrycznych silników, prądnic, transformatorów, aparatury rozdzielczej i sterowniczej energii elektrycznej – o 12,4%),
- metali – o 10,2% (m.in. w odlewnictwie metali – o 21,2%),
- wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych – o 9,4% (w tym wyrobów z betonu, cementu i gipsu – o 15,2%).

Sprzedaż w produkcji artykułów spożywczych (stanowiąca ponad 16% produkcji sprzedanej przemysłu) w listopadzie br. była o 6,7% wyższa niż przed rokiem (kiedy notowano wzrost o 8,8%). Zwiększyła się sprzedaż w większości grup, w tym najbardziej w produkcji pozostałych artykułów spożywczych – o 14,6%, produkcji wyrobów piekarskich i mącznych – o 12,6%, produkcji gotowych pasz i karmy dla zwierząt – o 12,0% oraz przetwarzaniu i konserwowaniu ryb, skorupiaków i mięczaków – o 10,8%. Wyższa była także sprzedaż w przetwarzaniu i konserwowaniu mięsa oraz produkcji wyrobów z mięsa – o 7,8%, wytwarzaniu produktów przemiału zbóż, skrobi i wyrobów skrobiowych – o 4,2%, przetwarzaniu i konserwowaniu owoców i warzyw – o 2,1% oraz wytwarzaniu wyrobów mleczarskich – o 0,2%. Niższa była natomiast sprzedaż w produkcji olejów i tłuszczów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego – o 3,8%.

Z obserwowanych w listopadzie br. 282 **wyrobów i grup wyrobów przemysłowych** produkcja 190 była wyższa niż przed rokiem, w tym najbardziej zwiększyła się produkcja ciągników rolniczych, samochodów ciężarowych i ciągników do ciągnięcia naczep, margaryny i produktów do smarowania, komputerów, wyrobów walcowanych na gorąco (bez półwyrobów), kuchni gazowych z piekarnikiem, odkurzaczy, tarczycy liściastej, kuchni elektrycznych, mydła, cementu, rur stalowych, masła, pralek automatycznych, wyrobów z gumy, papierosów, produktów uboju bydła i cieląt, tworzyw sztucznych, płyt pilśniowych, stali surowej, farb i lakierów, tarczycy iglastej, olejów napędowych, olejów opałowych, benzyny silnikowej, mięsa drobiowego, przerobu ropy naftowej, produktów uboju trzody chlewnej, samochodów osobowych, silników spalinowych do pojazdów mechanicznych oraz opon. Niższa niż przed rokiem była natomiast produkcja 90 wyrobów i grup wyrobów, w tym najbardziej zmniejszyła się produkcja aluminium niestopowego, pojazdów do transportu publicznego, miedzi rafinowanej, soków z owoców i warzyw, pestycydów, wędlin, nawozów mineralnych lub chemicznych azotowych, węgla brunatnego oraz węgla kamiennego.

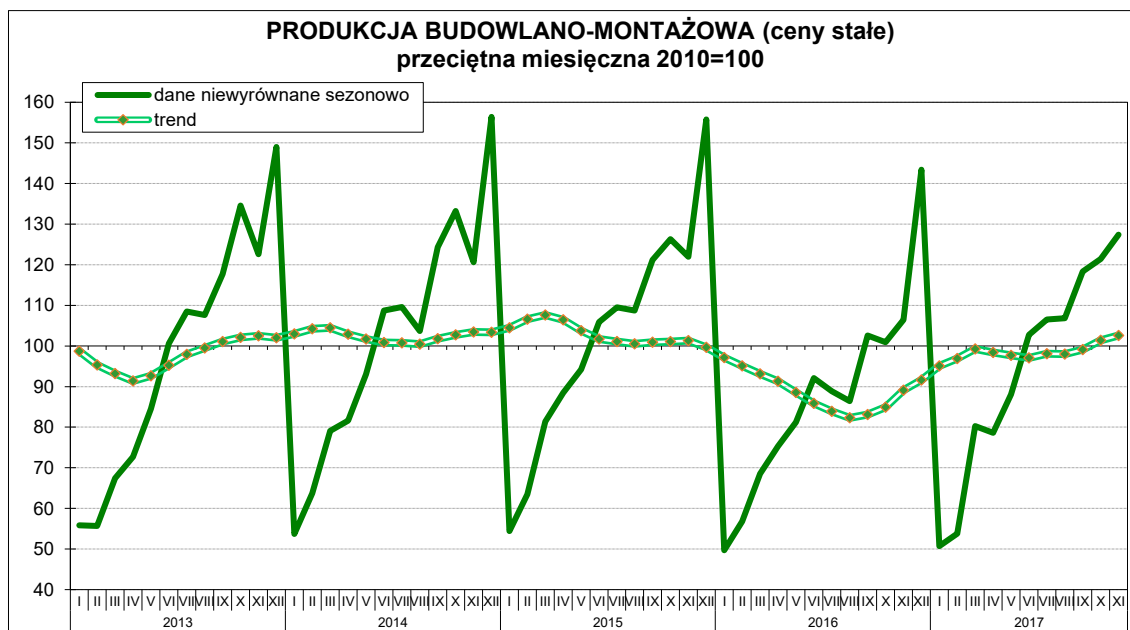

W grudniu br. **ogólny klimat koniunktury** w przetwórstwie przemysłowym oceniany jest nieco mniej korzystnie niż przed miesiącem. Mniej pozytywne są oceny bieżącej produkcji oraz portfela zamówień. Gorzej oceniana jest sytuacja finansowa. Nieznacznie negatywne, wobec pozytywnych w listopadzie, są prognozy dotyczące sytuacji finansowej oraz produkcji. Ostrożniejsze są optymistyczne przewidywania portfela zamówień. Przedsiębiorcy nie planują zmian w zatrudnieniu w najbliższych trzech miesiącach. Możliwy jest wzrost cen wyrobów przemysłowych.

Stan zapasów wyrobów gotowych w grudniu br. nieznacznie przekracza stan uznawany za wystarczający. Większe niż w listopadzie br. zapasy zgłaszają m.in. producenci papieru i wyrobów z papieru oraz chemikaliów i wyrobów chemicznych. Spadek zapasów sygnalizowany jest natomiast m.in. przez producentów pozostałego sprzętu transportowego oraz wyrobów farmaceutycznych.

Budownictwo

W listopadzie br. **produkcja budowlano-montażowa**⁷ zrealizowana na terenie kraju była o 19,8% wyższa niż przed rokiem (wobec wzrostu w październiku br. o 20,3% i spadku w listopadzie ub. roku o 12,8%). Po wyeliminowaniu wpływu czynników o charakterze sezonowym produkcja budowlano-montażowa w listopadzie br. wzrosła w skali roku o 16,2%, a w stosunku do poprzedniego miesiąca zwiększyła się o 3,2%.

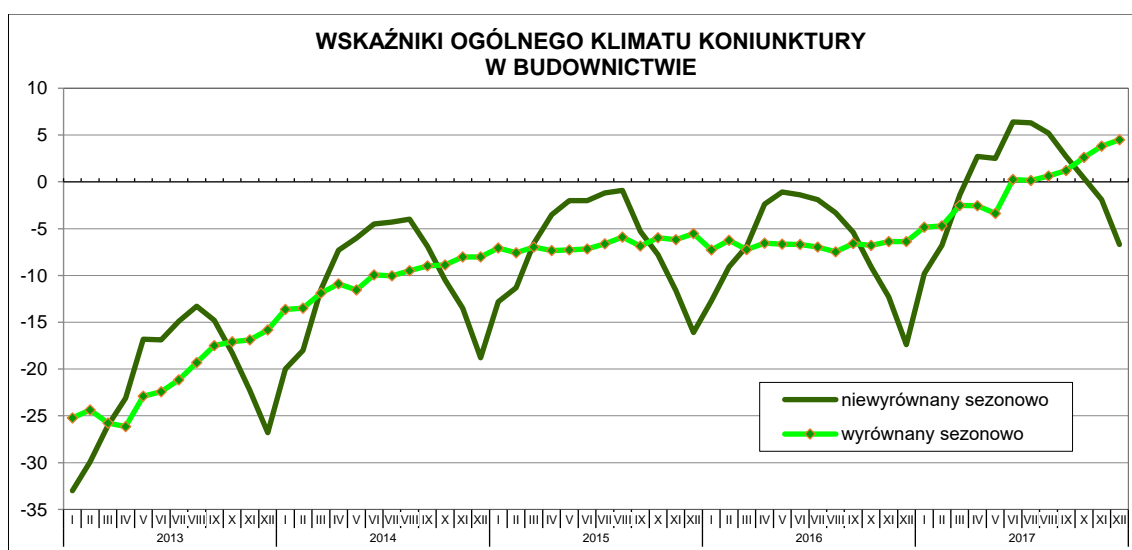
Wzrost produkcji budowlano-montażowej w stosunku do listopada ub. roku notowano we wszystkich działach budownictwa. W przedsiębiorstwach specjalizujących się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej produkcja wzrosła o 24,6%, w jednostkach realizujących głównie roboty budowlane specjalistyczne – o 17,1%, a w podmiotach zajmujących się głównie budową budynków – o 15,2%. W większym stopniu zwiększyła się w skali roku sprzedaż robót inwestycyjnych – o 24,3%, niż robót o charakterze remontowym – o 12,8%.

W okresie styczeń–listopad br. produkcja budowlano-montażowa była o 12,8% wyższa niż w analogicznym okresie ub. roku (kiedy obserwowano odpowiednio spadek o 15,3%). Wzrost produkcji w skali roku notowano we wszystkich działach budownictwa, w tym największy – w jednostkach specjalizujących się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej.

⁷ W cenach stałych; w jednostkach budowlanych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Dynamika (w cenach stałych) i struktura (w cenach bieżących) produkcji budowlano-montażowej kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2016		2017		2016	
	XI	I-XI	XI	I-XI		
	analogiczny okres roku poprzedniego=100				struktura w %	
O g ó ł e m	87,2	84,7	119,8	112,8	100,0	100,0
roboty budowlane o charakterze:						
inwestycyjnym	87,7	86,1	124,3	114,0	63,2	62,5
remontowym	86,3	82,5	112,8	110,7	36,8	37,5
Budowa budynków	85,4	86,0	115,2	108,2	33,4	34,8
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej	88,6	83,5	124,6	118,9	40,0	38,0
Roboty budowlane specjalistyczne	86,8	84,8	117,1	110,1	26,6	27,2

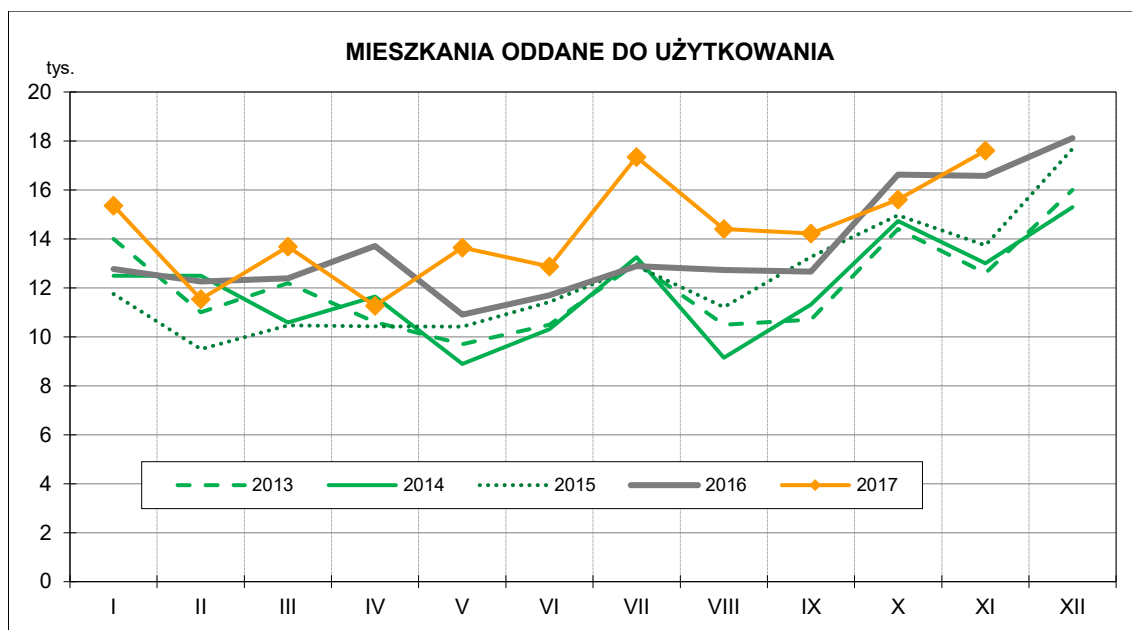

W grudniu br. **ogólny klimat koniunktury** w budownictwie oceniany jest bardziej niekorzystnie niż przed miesiącem, ale znacznie lepiej niż przed rokiem; biorąc pod uwagę badania grudniowe – najlepiej od 2008 r. W porównaniu z listopadem br. notowano bardziej negatywne oceny bieżące portfela zamówień i produkcji budowlano-montażowej, przy podobnych jak przed miesiącem niekorzystnych ocenach aktualnej sytuacji finansowej przedsiębiorstw. Prognozy w wymienionych obszarach są bardziej negatywne niż w listopadzie br., ale mniej pesymistyczne niż w grudniu ub. roku i wcześniejszych siedmiu lat. Przedsiębiorstwa budowlane planują nieco większe niż w listopadzie br. redukcje zatrudnienia. Jednocześnie nadal oczekiwany jest wzrost cen robót budowlano-montażowych.

Jako najpoważniejsze bariery w prowadzeniu działalności budowlano-montażowej przedsiębiorcy wskazują koszty zatrudnienia i niedobór wykwalifikowanych pracowników. W porównaniu z opiniami sprzed roku dużo wyraźniej odczuwana jest uciążliwość niedoboru wykwalifikowanych pracowników, natomiast znacznie zmalało znaczenie barier związanych z niedostatecznym popytem i konkurencją na rynku.

Budownictwo mieszkaniowe

W listopadzie br. oddano do użytkowania więcej mieszkań niż przed rokiem. Więcej było mieszkań, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym; wzrosła również liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto.

Według wstępnych danych⁸ w listopadzie br. **oddano do użytkowania** 17,6 tys. mieszkań, tj. o 6,1% więcej niż przed rokiem (kiedy notowano wysoki wzrost – o 20,7%). Wpłynął na to głównie wzrost liczby mieszkań oddanych w budownictwie przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem (o 15,6% do 9,9 tys.), przy niewielkim spadku w budownictwie indywidualnym (o 0,7% do 7,1 tys.). Więcej niż w listopadzie ub. roku mieszkań przekazano do użytkowania w budownictwie komunalnym (351 wobec 275), natomiast mniej – w budownictwie spółdzielczym (127 wobec 276), społecznym czynszowym (66 wobec 263) i zakładowym (20 wobec 28).

W okresie styczeń–listopad br. oddano do użytkowania ogółem 157,5 tys. mieszkań, tj. o 8,5% więcej niż w analogicznym okresie ub. roku (kiedy notowano wzrost o 11,7%), w tym najbardziej wzrosła liczba mieszkań zrealizowanych w budownictwie przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem.

⁸ Dane meldunkowe – mogą ulec zmianie po opracowaniu sprawozdań kwartalnych.

Liczba mieszkań oddanych do użytkowania kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	I-XI 2016			I-XI 2017		
	w liczbach bezwzględnych	struktura w %	analogiczny okres roku poprzedniego= =100	w liczbach bezwzględnych	struktura w %	analogiczny okres roku poprzedniego= =100
Ogółem	145210	100,0	111,7	157483	100,0	108,5
Indywidualne	69499	47,8	97,6	73290	46,5	105,5
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	70175	48,3	128,9	79153	50,2	112,8
Spółdzielcze	2428	1,7	152,2	1999	1,3	82,3
Spółeczne czynszowe	1268	0,9	112,4	1394	0,9	109,9
Komunalne	1565	1,1	122,6	1529	1,0	97,7
Zakładowe	275	0,2	63,5	118	0,1	42,9

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w okresie styczeń-listopad br. wyniosła 93,2 m² i była o 1,3 m² mniejsza od notowanej w analogicznym okresie ub. roku.

Liczba mieszkań, na których budowę **wydano pozwolenia** lub **dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym** wyniosła w listopadzie br. 17,8 tys., a w okresie styczeń-listopad br. 231,0 tys. (odpowiednio o 11,6% i o 21,6% więcej niż przed rokiem). W listopadzie br. **rozpoczęto** budowę 16,7 tys. mieszkań, a w okresie styczeń-listopad br. – 193,8 tys. (odpowiednio o 27,5% i o 19,8% więcej niż rok wcześniej).

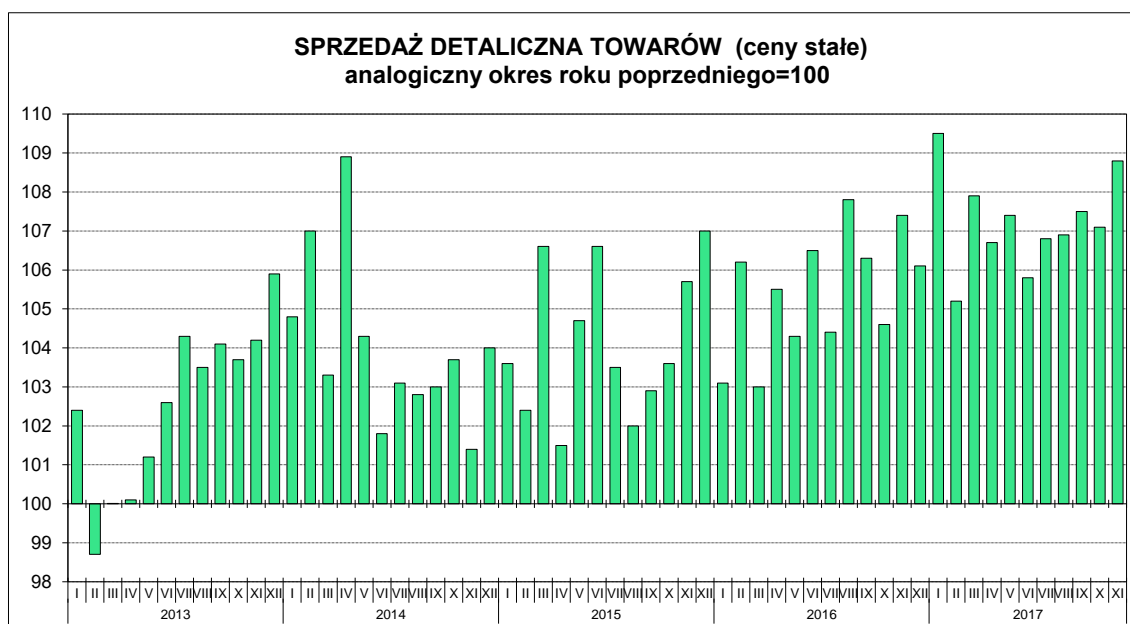
Liczba mieszkań, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym oraz mieszkań, których budowę rozpoczęto kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym			Mieszkania, których budowę rozpoczęto		
	I-XI 2017					
	w liczbach bezwzględnych	struktura w %	analogiczny okres roku poprzedniego= =100	w liczbach bezwzględnych	struktura w %	analogiczny okres roku poprzedniego= =100
Ogółem	231038	100,0	121,6	193797	100,0	119,8
Indywidualne	106712	46,2	118,1	90567	46,7	114,5
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	118085	51,1	125,6	97555	50,4	124,9
Spółdzielcze	1402	0,6	92,1	2510	1,3	122,2
Spółeczne czynszowe	2139	0,9	183,6	1578	0,8	296,1
Komunalne	2487	1,1	88,3	1411	0,7	79,0
Zakładowe	213	0,1	147,9	176	0,1	133,3

Szacuje się, że w końcu listopada br. **w budowie** pozostawało 767,5 tys. mieszkań, o 4,1% więcej niż przed rokiem.

Rynek wewnętrzny

W listopadzie br. **sprzedaż detaliczna**⁹ zwiększyła się w skali roku o 8,8% (wobec wzrostu o 7,1% w październiku br. oraz o 7,4% w listopadzie ub. roku). W okresie styczeń–listopad br. sprzedaż detaliczna była o 7,4% wyższa niż przed rokiem (kiedy notowano wzrost o 5,6%).

W porównaniu z listopadem ub. roku sprzedaż zwiększyła się we wszystkich grupach. Spośród grup o znaczącym udziale w sprzedaży detalicznej ogółem, wyższy niż przeciętnie wzrost w skali roku notowano w podmiotach sprzedających pojazdy samochodowe, motocykle, części (15,9%). Sprzedaż zwiększyła się również w jednostkach prowadzących pozostałą sprzedaż detaliczną w niewyspecjalizowanych sklepach (o 6,3%), a także w firmach zajmujących się handlem paliwami stałymi, ciekłymi i gazowymi (o 3,7%) oraz żywnością, napojami i wyrobami tytoniowymi (o 3,2%). W grupie pozostałe wzrost sprzedaży wyniósł 2,2% (wobec spadku o 0,6% przed rokiem).

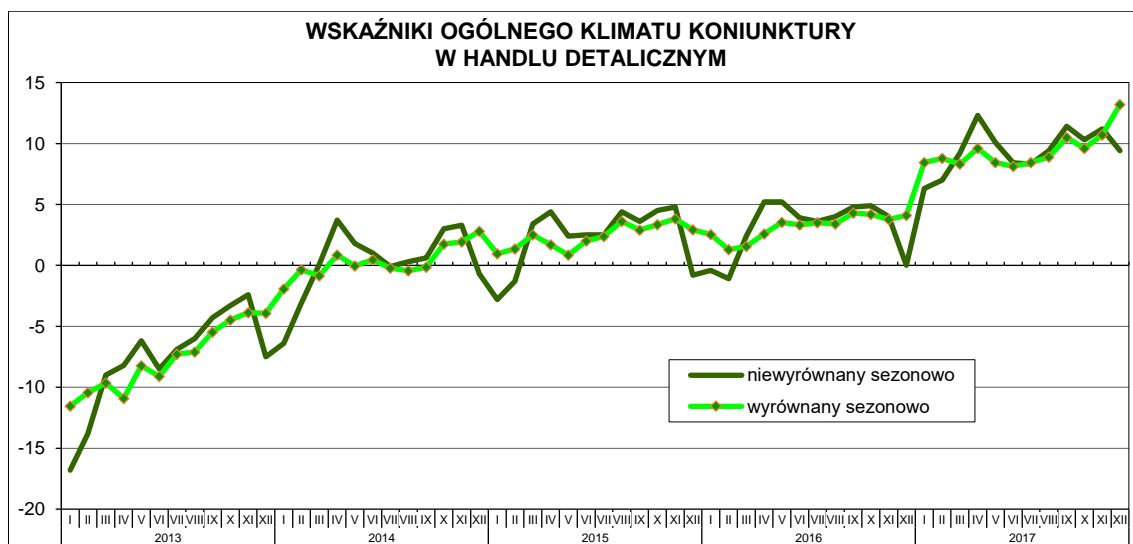
⁹ W cenach stałych; w przedsiębiorstwach handlowych i niehandlowych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Dynamika sprzedaży detalicznej (w cenach stałych) kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	2016		2017	
	XI	I-XI	XI	I-XI
	analogiczny okres roku poprzedniego=100			
Ogółem^a	107,4	105,6	108,8	107,4
w tym:				
Pojazdy samochodowe, motocykle, części	107,3	108,6	115,9	109,5
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe	107,5	101,7	103,7	106,3
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe	113,0	105,3	103,2	103,3
Pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach	97,3	109,5	106,3	105,5
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny	108,5	112,5	115,0	113,4
Tekstylia, odzież, obuwie	116,0	115,7	126,4	117,8
Meble, rtv, agd	107,9	109,5	114,8	109,8
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach	107,1	107,2	111,9	109,7
Pozostałe	99,4	92,7	102,2	105,3

^a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 (PKD 2007), zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii wg przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym w omawianym okresie stanem organizacyjnym. Odnotowane zmiany (wzrost/spadek) wolumenu sprzedaży detalicznej w poszczególnych grupach rodzajów działalności przedsiębiorstw mogą zatem również wynikać ze zmiany przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa oraz zmian organizacyjnych (np. połączenia przedsiębiorstw). Nie ma to wpływu na dynamikę sprzedaży detalicznej ogółem.

Sprzedaż hurtowa¹⁰ w listopadzie br. była o 13,6% wyższa niż przed rokiem, w tym w przedsiębiorstwach hurtowych zwiększyła się o 12,2%. W okresie jedenastu miesięcy br. sprzedaż hurtowa była wyższa niż rok wcześniej o 13,5%, w tym wśród przedsiębiorstw hurtowych zwiększyła o 12,5%.

W grudniu br. oceny **ogólnego klimatu koniunktury** z zakresu handlu detalicznego są nieco mniej optymistyczne niż przed miesiącem. Pozytywne i podobne jak

¹⁰ W cenach bieżących; w przedsiębiorstwach handlowych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

w listopadzie br. są wskazania przedsiębiorstw dużych oraz średnich. Nieznacznie niekorzystne (wobec optymistycznych przed miesiącem) są opinie jednostek mikro. Pogorszyły się negatywne oceny formułowane przez przedsiębiorstwa małe. Mniej korzystne niż przed miesiącem są wskazania dotyczące ogólnego klimatu koniunktury podmiotów z grup: tekstylia, odzież, obuwie, pojazdy samochodowe oraz żywność. Oceny koniunktury formułowane przez jednostki z branży artykuły gospodarstwa domowego ogółem są nieco bardziej pesymistyczne niż w listopadzie. Utrzymują się korzystne opinie ogółu przedsiębiorstw dotyczące bieżącej sprzedaży oraz sytuacji finansowej. Odpowiednie prognozy są również pozytywne, ale słabsze niż przed miesiącem. Przedsiębiorcy przewidują możliwość wzrostu cen towarów oraz nieznaczne zwiększenie zatrudnienia.

Jako najbardziej uciążliwe czynniki ograniczające działalność firm handlowych w grudniu br. wskazano konkurencję na rynku oraz koszty zatrudnienia. W skali roku najbardziej wzrosło znaczenie bariery związanej z niedoborem pracowników, a zmniejszyło się – niepewności ogólnej sytuacji gospodarczej.

Transport

W listopadzie br. **sprzedaż usług**¹¹ w jednostkach transportu ogółem¹² była o 13,4% wyższa niż w analogicznym okresie ub. roku (wobec wzrostu o 14,4% w październiku br. oraz o 8,6% przed rokiem). W okresie styczeń–listopad br. odnotowano wzrost o 12,4% w stosunku do analogicznego okresu ub. roku (wobec wzrostu o 5,0% rok wcześniej).

Spśród grup o wysokim udziale w transporcie ogółem w listopadzie br. znaczne zwiększenie sprzedaży w skali roku obserwowano w magazynowaniu i działalności usługowej wspomagającej transport (o 14,6%) oraz w transporcie samochodowym (o 13,5%). W transporcie kolejowym notowano wzrost sprzedaży o 7,9%.

Przewozy ładunków ogółem w listopadzie br. wyniosły 48,8 mln ton, tj. o 8,4% więcej niż przed rokiem. Zwiększyły się przewozy we wszystkich rodzajach transportu, z wyjątkiem transportu rurociągowego. Od początku roku przewieziono 502,9 mln ton ładunków ogółem, tj. o 8,7% więcej niż w okresie styczeń–listopad ub. roku.

Przewozy ładunków **transportem kolejowym** w listopadzie br. wyniosły 21,3 mln ton, tj. o 6,0% więcej niż przed rokiem. Średniodobowe przewozy ładunków były o 1,7% większe niż przed miesiącem. W okresie jedenastu miesięcy br. przewieziono 219,3 mln ton ładunków, tj. o 8,1% więcej niż w analogicznym okresie ub. roku.

Transportem samochodowym zarobkowym w listopadzie br. przewieziono 21,9 mln ton ładunków, tj. o 13,0% więcej niż przed rokiem, a w okresie styczeń–listopad br. – 225,7 mln ton, tj. odpowiednio o 12,5% więcej. Potencjał przewozowy transportu samochodowego zarobkowego zwiększył się od początku roku o 12,2%.

Transportem rurociągowym w listopadzie br. przetłoczono 4,6 mln ton ropy i produktów naftowych (o 0,2% mniej niż przed rokiem), a w okresie jedenastu miesięcy br. – 47,2 mln ton (o 4,6% mniej niż w analogicznym okresie ub. roku).

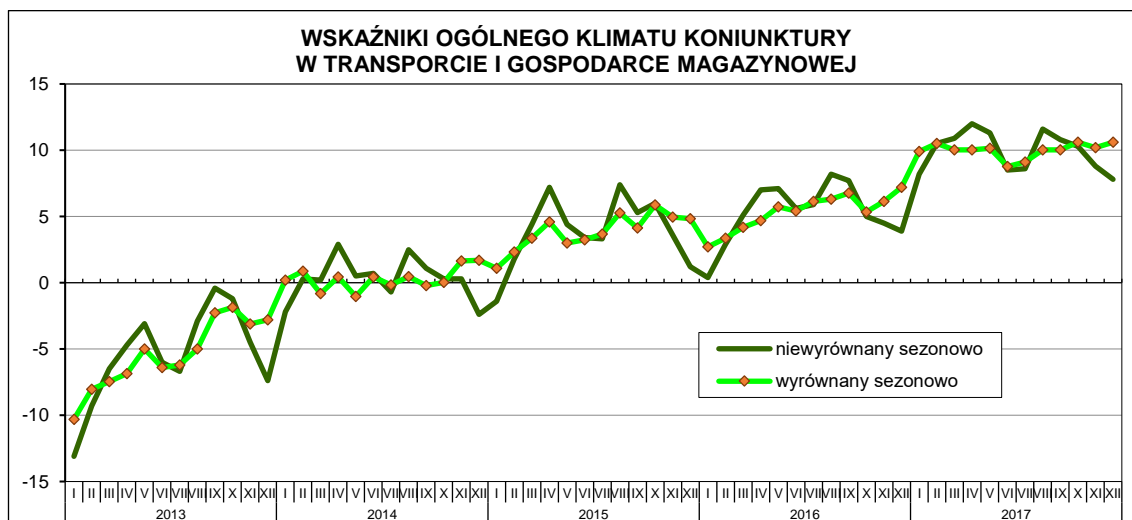
Przewozy ładunków **transportem morskim** w listopadzie br. wzrosły w skali roku o 18,3% do 0,7 mln ton. Od początku roku żeglugą morską przewieziono 7,2 mln ton ładunków (o 15,6% więcej niż przed rokiem).

W **portach morskich** w listopadzie br. przeładowano 7,6 mln ton ładunków, tj. więcej niż przed rokiem o 25,5%. Znacznie zwiększyły się przeładunki kontenerów – o 59,9% oraz ładunków masowych suchych – o 37,3% (przy ponad 2-krotnie większych przeładunkach węgla i koksu). Wyższe niż przed rokiem były także przeładunki ładunków tocznych – o 14,8% oraz pozostałych ładunków drobnicowych – o 5,1%. Nieznacznie zmniejszyły się natomiast przeładunki ładunków masowych ciekłych – o 1,2% (w tym przeładunki ropy naftowej – o 14,6%).

¹¹ Obejmująca wpływy za przewozy ładunków, pasażerów, bagażu i poczty, przeładunki, spedycję, składowanie i magazynowanie ładunków oraz inne usługi związane z obsługą transportu.

¹² W cenach stałych; w przedsiębiorstwach transportowych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

W większości portów przeładunki w listopadzie br. były wyższe niż przed rokiem, z wyjątkiem portu Szczecin (gdzie notowano obniżenie wielkości przeładunków o 16,2% do 0,7 mln ton). Po spadku przed rokiem znacznie wzrosły przeładunki w porcie Gdańsk (o 48,0% do 3,6 mln ton) oraz Świnoujście (o 39,1% do 1,4 mln ton).

W grudniu br. **ogólny klimat koniunktury** w sekcji transport i gospodarka magazynowa jest oceniany pozytywnie, podobnie jak przed miesiącem. Nieznacznie optymistyczne są diagnozy sprzedaży, ale prognozy w tym obszarze są niekorzystne. Wskazania dotyczące bieżącej sytuacji finansowej są nieznacznie pesymistyczne (wobec pozytywnych przed miesiącem), przy bardziej negatywnych przewidywaniach w tym zakresie. Dyrektorzy jednostek nadal planują zwiększenie zatrudnienia. Ceny usług w najbliższych trzech miesiącach mogą rosnąć.

Bilans płatniczy

Według wstępnych danych **saldo rachunku bieżącego bilansu płatniczego**¹³ w październiku br. wyniosło 2,5 mld zł (wobec minus 0,1 mld zł przed rokiem). **Saldo obrotów towarowych** ukształtowało się na poziomie 2,6 mld zł (wobec 0,8 mld zł rok wcześniej), przy czym eksport zwiększył się o 14,3% do 76,4 mld zł, a import wzrósł o 11,8% do 73,9 mld zł. **Saldo usług** wyniosło 6,9 mld zł i było wyższe o 1,7 mld zł niż w październiku ub. roku, a złożyły się na nie salda: usług transportowych (2,4 mld zł), podróży zagranicznych (1,7 mld zł) i pozostałych usług (2,8 mld zł). Przychody z tytułu eksportu usług ukształtowały się na poziomie 19,8 mld zł (wzrost o 17,5%), a rozchody z tytułu importu usług wyniosły 12,9 mld zł (tj. o 10,5% więcej). **Saldo dochodów pierwotnych** w październiku br. wyniosło minus 6,5 mld zł i pogłębiło się o 0,4 mld zł w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku. O wysokości salda dochodów pierwotnych w największym stopniu zdecydowało saldo dochodów z inwestycji w kwocie minus 5,9 mld zł, przy czym dochody uzyskane przez bezpośrednich inwestorów zagranicznych z tytułu ich zaangażowania kapitałowego w polskich podmiotach ukształtowały się na poziomie 5,3 mld zł, a dochody nierezydentów z inwestycji portfelowych wyniosły 1,2 mld zł. **Saldo dochodów wtórnych** w październiku br. wyniosło minus 0,5 mld zł (wobec minus 25 mln zł w październiku ub. roku); wartość przychodów zmniejszyła się w porównaniu z październikiem ub. roku o 0,8 mld zł do 1,8 mld zł, a wartość rozchodów spadła o 0,2 mld zł do 2,3 mld zł.

Rachunek kapitałowy zamknął się dodatnim saldem w wysokości 2,5 mld zł (wobec minus 0,2 mld zł w październiku ub. roku), a kwoty przychodów i rozchodów ukształtowały się odpowiednio na poziomie 2,6 mld zł oraz 0,1 mld zł (wobec 0,2 mld zł przychodów oraz 0,4 mld zł rozchodów przed rokiem).

Saldo rachunku finansowego bilansu płatniczego w październiku br. wyniosło 2,4 mld zł (wobec minus 2,6 mld zł rok wcześniej). **Saldo inwestycji zagranicznych w Polsce** ukształtowało się na poziomie 5,8 mld zł, przy czym saldo pasywów inwestycji bezpośrednich wyniosło 6,7 mld zł. Saldo **polskich inwestycji za granicą** wyniosło 8,2 mld zł, w tym saldo aktywów inwestycji bezpośrednich ukształtowało się na poziomie 1,1 mld zł. Na wielkość salda rachunku finansowego wpływały również **inwestycje portfelowe**, gdzie odnotowano wzrost wartości aktywów rezydentów o 0,7 mld zł oraz odpływ kapitału nierezydentów w kwocie 0,6 mld zł. W **pozostałych inwestycjach** odnotowano wzrost aktywów rezydentów w kwocie 5,5 mld zł oraz odpływ kapitału nierezydentów w kwocie 0,3 mld zł. Saldo pochodnych instrumentów finansowych ukształtowało się na poziomie minus 0,3 mld zł.

Wartość **oficjalnych aktywów rezerwowych** w październiku br. zwiększyła się o 1,3 mld zł do poziomu 404,2 mld zł na koniec miesiąca.

¹³ Opracowano na podstawie danych Narodowego Banku Polskiego (NBP).

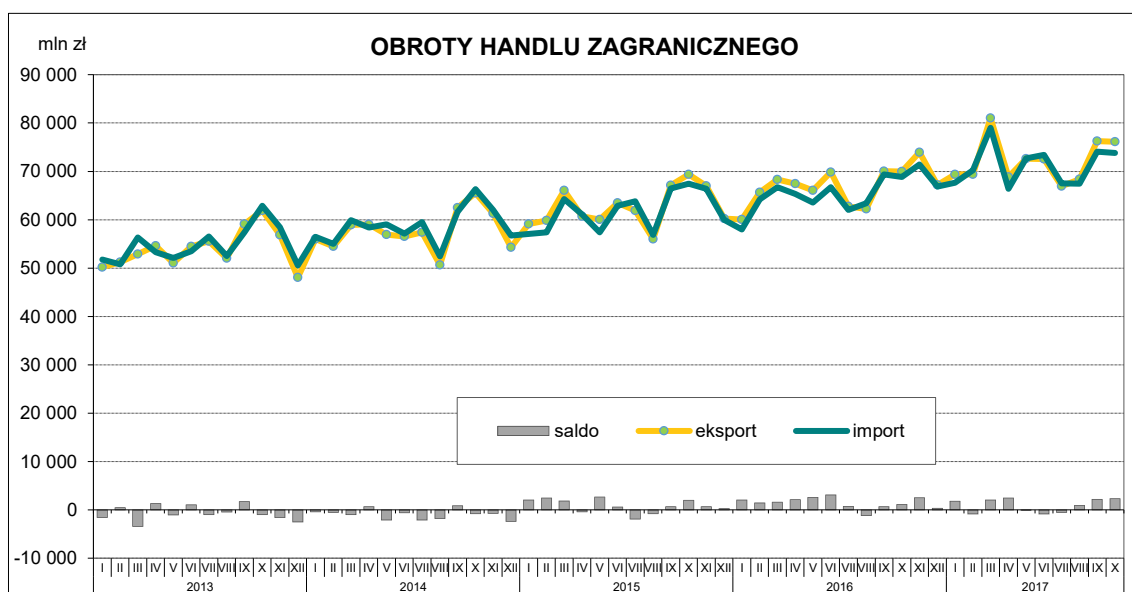
Bilans płatniczy kształtował się następująco:

Wyszczególnienie	X 2016	X 2017	XI 2016 - X 2017 ^a
	w mln zł		
RACHUNEK BIEŻĄCY	-60	2457	1897
Saldo obrotów towarowych	808	2552	11747
Eksport.....	66883	76437	835424
Import.....	66075	73885	823677
Saldo usług	5184	6907	71406
Przychody	16835	19777	212420
Rozchody.....	11651	12870	141014
Saldo dochodów pierwotnych	-6027	-6466	-76907
Przychody	2756	2803	48725
Rozchody.....	8783	9269	125632
Saldo dochodów wtórnych	-25	-536	-4349
Przychody	2511	1754	22939
Rozchody.....	2536	2290	27288
RACHUNEK KAPITAŁOWY	-223	2507	22553
Przychody	176	2580	24761
Rozchody.....	399	73	2208
RACHUNEK FINANSOWY	-2573	2417	6687
Inwestycje bezpośrednie - aktywa	3863	1054	31042
Akcje i inne formy udziałów kapitałowych	1788	-626	20616
Instrumenty dłużne	2075	1680	10426
Inwestycje bezpośrednie - pasywa	4530	6699	33753
Akcje i inne formy udziałów kapitałowych	3429	3885	26277
Instrumenty dłużne	1101	2814	7476
Inwestycje portfelowe - aktywa	-3253	664	-15966
Udziałowe papiery wartościowe.....	-3012	-357	-17418
Dłużne papiery wartościowe.....	-241	1021	1452
Inwestycje portfelowe - pasywa	3627	-617	8392
Udziałowe papiery wartościowe.....	-1210	1373	-4307
Dłużne papiery wartościowe.....	4837	-1990	12699
Pozostałe inwestycje - aktywa	3575	5515	15700
NBP	0	-547	3
Sektor rządowy.....	40	6	180
Monetarne Instytucje Finansowe	3075	4876	1399
Pozostałe sektory.....	460	1180	14118
Pozostałe inwestycje - pasywa	11004	-305	-41578
NBP	10047	-635	-39119
Sektor rządowy.....	65	-137	1094
Monetarne Instytucje Finansowe	498	-698	-10064
Pozostałe sektory.....	394	1165	6511
Pochodne instrumenty finansowe	-126	-293	-2435
Oficjalne aktywa rezerwowe	12529	1254	-21087
SALDO BŁĘDÓW I OPUSZCZEŃ	-2290	-2547	-17763

^a Dane skumulowane są prezentowane krocząco w ujęciu 12 miesięcy.

Handel zagraniczny

W okresie styczeń–październik br. obroty towarowe z zagranicą zwiększyły się w skali roku; import rósł szybciej niż eksport. Odnotowano wzrost wymiany towarowej ze wszystkimi grupami krajów – największy z krajami Europy Środkowo Wschodniej. Dodatkowo saldo obrotów ogółem było mniejsze niż w okresie styczeń–październik ub. roku. W okresie styczeń–wrzesień br. obroty według cen stałych były wyższe niż przed rokiem, a wskaźnik terms of trade kształtował się niekorzystnie.

Eksport (liczony w złotych) zwiększył się w porównaniu z okresem styczeń–październik ub. roku o 8,9% i wyniósł 721,5 mld zł, a import wzrósł o 9,9% do 712,2 mld zł. Wymiana zamknęła się dodatnim saldem w wysokości 9,3 mld zł (14,2 mld zł w okresie styczeń–październik ub. roku). Obroty wyrażone w euro zwiększyły się po stronie eksportu o 10,5% do 168,5 mld EUR, a po stronie importu o 11,5% i wyniosły 166,4 mld EUR. Dodatkowo saldo osiągnęło wartość 2,2 mld EUR (3,3 mld EUR przed rokiem). Eksport w dolarach USA był o 9,9% wyższy niż rok wcześniej i wyniósł 186,9 mld USD, natomiast import wzrósł o 10,8% do 184,5 mld USD. Dodatkowo saldo ukształtowało się na poziomie 2,4 mld USD (3,7 mld USD po dziesięciu miesiącach ub. roku).

Obroty towarowe handlu zagranicznego kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	I-X 2017						I-X 2016	I-X 2017
	w mln zł	w mln EUR	w mln USD	I-X 2016=100				
				zł	EUR	USD		
EKSPORT	721486,7	168538,3	186915,1	108,9	110,5	109,9	100,0	100,0
Kraje rozwinięte	623437,6	145620,4	161447,9	108,8	110,3	109,6	86,5	86,4
w tym Unia Europejska	574074,0	134086,6	148660,4	108,3	109,8	109,2	80,0	79,6
w tym strefa euro	410678,6	95920,9	106340,2	109,3	110,8	110,2	56,7	56,9
Kraje rozwijające się	55352,0	12932,2	14359,6	103,1	104,7	104,1	8,1	7,7
Kraje Europy Środkowo- Wschodniej	42697,1	9985,7	11107,6	120,5	122,5	122,1	5,4	5,9
IMPORT ^a	712186,7	166377,8	184496,6	109,9	111,5	110,8	100,0	100,0
Kraje rozwinięte	479473,5	112021,6	124186,6	108,0	109,6	108,9	68,5	67,3
w tym Unia Europejska	426029,4	99529,6	110321,1	106,7	108,3	107,6	61,6	59,8
w tym strefa euro	341053,6	79680,5	88331,8	106,6	108,2	107,5	49,4	47,9
Kraje rozwijające się	176046,2	41123,6	45639,6	111,4	113,1	112,5	24,4	24,7
Kraje Europy Środkowo- Wschodniej	56667,0	13232,6	14670,4	122,3	124,0	123,3	7,1	8,0
SALDO	9300,0	2160,5	2418,5	x	x	x	x	x
Kraje rozwinięte	143964,1	33598,8	37261,3	x	x	x	x	x
w tym Unia Europejska	148044,6	34557,0	38339,3	x	x	x	x	x
w tym strefa euro	69625,0	16240,4	18008,4	x	x	x	x	x
Kraje rozwijające się	-120694,2	-28191,4	-31280,0	x	x	x	x	x
Kraje Europy Środkowo- Wschodniej	-13969,9	-3246,9	-3562,8	x	x	x	x	x

^a Dane dot. importu w podziale na grupy krajów prezentowane są **wg kraju pochodzenia**. Dane dot. importu **wg kraju wysyłki** dostępne są w Informacji bieżącej o wynikach wstępnych *Obroty handlu zagranicznego ogółem i wg krajów w okresie I-X 2017 r.* na stronie internetowej GUS:

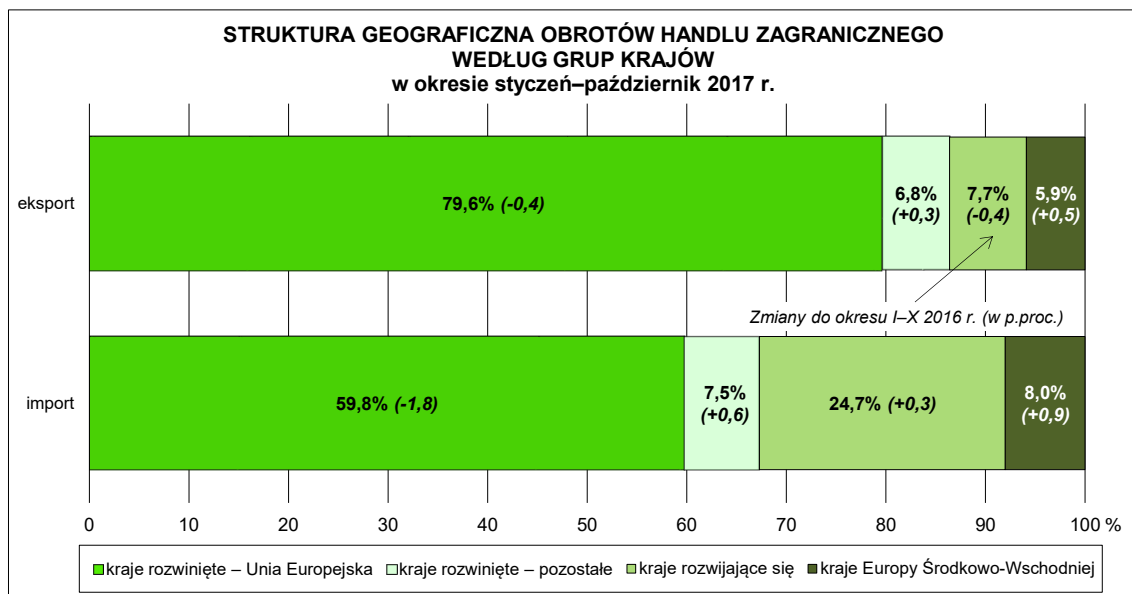
http://194.165.48.116/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/1/63/1/obroty_towarowe_handlu_zagranicznego_ogolem_i_wedlug_krajow_w_okresie_styczen-pazdziernik_2017.pdf

Eksport **w cenach stałych** w III kwartale br. wzrósł w skali roku o 6,8%, a import zwiększył się o 7,6%. Wolumen eksportu był wyższy niż przed rokiem w obrotach z krajami UE (o 6,0%), z krajami Europy Środkowo-Wschodniej (o 18,8%) oraz z krajami rozwijającymi się (o 1,5%). W imporcie wzrósł wolumen towarów sprowadzanych z krajów UE (o 6,6%), z krajów Europy Środkowo-Wschodniej (o 2,8%) i z krajów rozwijających się (o 8,5%).

Ceny transakcyjne towarów eksportowanych (liczone w złotych) wzrosły w porównaniu z okresem styczeń-wrzesień ub. roku o 2,0%, a towarów importowanych o 2,4%.

Wskaźnik terms of trade w obrotach ogółem kształtował się na poziomie 99,6 (wobec 101,4 w analogicznym okresie ub. roku). W wymianie z krajami UE wyniósł on 102,0 (wobec 98,4), w obrotach z krajami Europy Środkowo-Wschodniej – 85,1 (wobec 128,6), a z krajami rozwijającymi się – 97,4 (wobec 99,2).

W **strukturze geograficznej obrotów** (w cenach bieżących), w porównaniu z styczeń-październik ub. roku, zarówno w eksporcie, jak i imporcie, wzrósł udział krajów Europy Środkowo-Wschodniej, a obniżył się – krajów rozwiniętych (w tym krajów UE). Udział krajów rozwijających się wzrósł w imporcie ogółem, a obniżył się w eksporcie.

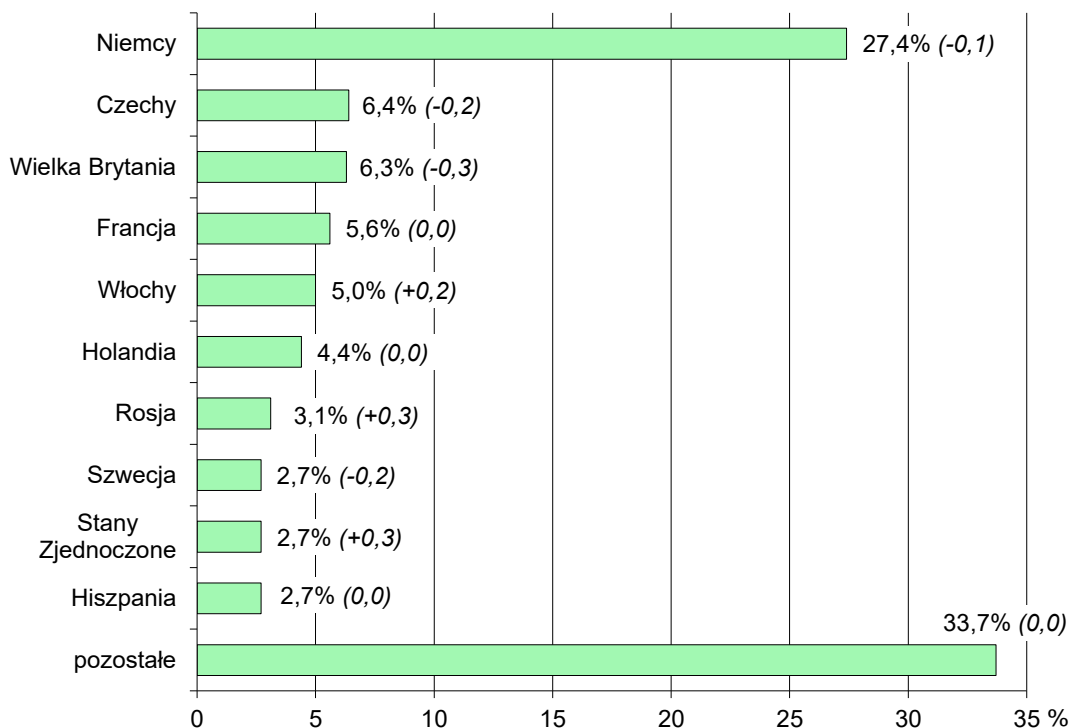
Eksport do **krajów Unii Europejskiej** był wyższy niż przed rokiem o 8,3% i wyniósł 574,1 mld zł, a import wzrósł o 6,7% do 426,0 mld zł. Dodatkowo saldo wyniosło 148,0 mld zł (po dziesięciu miesiącach ub. roku 130,9 mld zł). Obroty liczone w euro w eksporcie wyniosły 134,1 mld EUR, tj. o 9,8% więcej niż przed rokiem, a w imporcie 99,5 mld EUR, tj. były odpowiednio o 8,3% wyższe. Dodatkowo saldo osiągnęło poziom 34,6 mld EUR (wobec 30,2 mld EUR przed rokiem). Eksport w dolarach USA wzrósł o 9,2%, natomiast import zwiększył się o 7,6%. Dodatkowo saldo wyniosło 38,3 mld USD (przed rokiem 33,6 mld USD). Eksport do krajów UE stanowił 79,6% wartości eksportu ogółem, a import z tych krajów – 59,8% wartości importu ogółem (wobec odpowiednio 80,0% i 61,6% w okresie styczeń–październik ub. roku).

Wartość obrotów z **Niemcami** wzrosła w eksporcie o 8,5% do 197,4 mld zł, a w imporcie o 7,1% do 163,7 mld zł. Wymiana zamknęła się dodatnim saldem w wysokości 33,7 mld zł (po dziesięciu miesiącach ub. roku 29,1 mld zł). Udział Niemiec w eksporcie ogółem w porównaniu z okresem styczeń–październik ub. roku obniżył się o 0,1 p.proc. do 27,4%, a w imporcie spadł o 0,6 p.proc. do 23,0%.

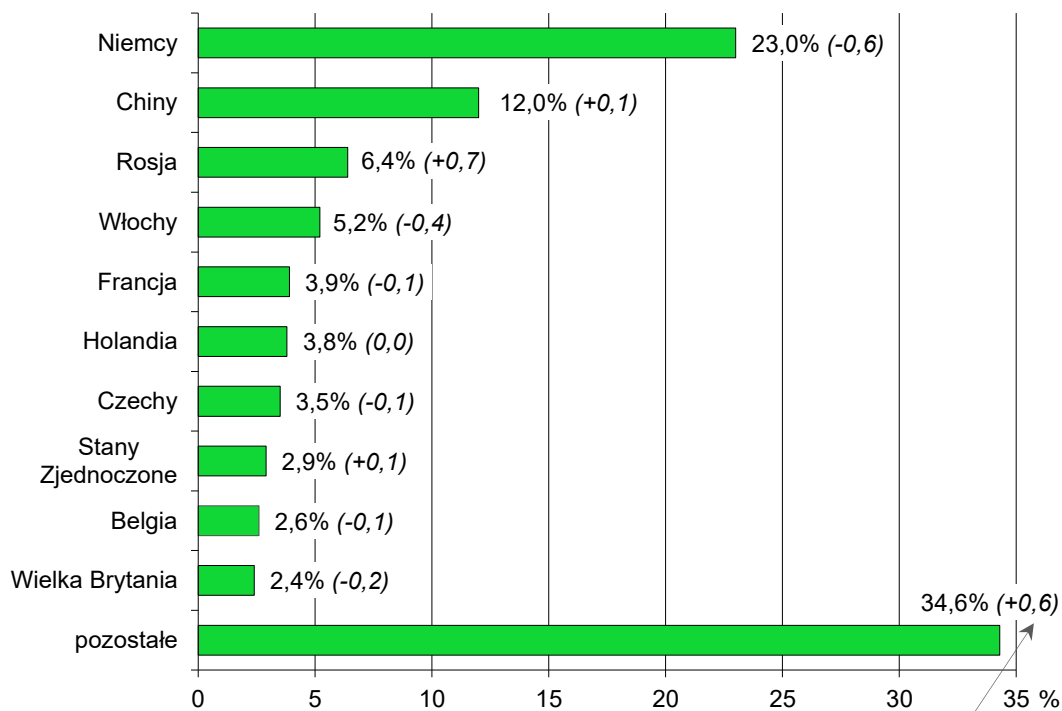
W wymianie z Niemcami wg grup towarowych SITC odnotowano wzrost eksportu m.in. wyrobów z metali nieszlachetnych, gdzie indziej niewymienionych, pojazdów samochodowych do przewozu osób oraz części i akcesoriów do pojazdów mechanicznych, zmniejszył się natomiast eksport m.in. urządzeń elektrycznych i nieelektrycznych typu domowego oraz artykułów z tworzyw sztucznych, gdzie indziej nie wymienionych. W ramach importu przede wszystkim zwiększyła się wartość sprowadzanych spalinowych silników tłokowych i ich części oraz pojazdów samochodowych do przewozu osób. Obniżyła się natomiast wartość sprowadzanych pomp (nie do cieczy), sprężarek i wentylatorów powietrza oraz aluminium.

**STRUKTURA GEOGRAFICZNA OBROTÓW HANDLU ZAGRANICZNEGO
WEDŁUG KRAJÓW
w okresie styczeń–październik 2017 r.**

eksport

import

Zmiany do okresu I-X 2016 r. (w p.proc.)

Obroty towarowe z krajami **Europy Środkowo-Wschodniej** były znacznie wyższe niż w okresie dziesięciu miesięcy ub. roku, na co głównie wpłynął wzrost wymiany z Rosją i Ukrainą. Eksport zwiększył się o 20,5% do 42,7 mld zł, a import – o 22,3% do 56,7 mld zł. Wymiana zamknęła się ujemnym saldem w wysokości 14,0 mld zł (wobec minus 10,9 mld zł przed rokiem). Obroty liczone w euro w eksporcie wyniosły 10,0 mld EUR, tj. o 22,5% więcej niż przed rokiem, a w imporcie 13,2 mld EUR i były odpowiednio o 24,0% wyższe. Ujemne saldo ukształtowało się na poziomie 3,2 mld EUR (wobec minus 2,5 mld EUR w okresie styczeń–październik ub. roku). Eksport w dolarach USA był wyższy niż przed rokiem o 22,1%, a import – większy o 23,3%. Ujemne saldo wyniosło 3,6 mld USD (wobec minus 2,8 mld USD przed rokiem). Udział krajów Europy Środkowo-Wschodniej w eksporcie ogółem zwiększył w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku o 0,5 p.proc. do 5,9%, a w imporcie ogółem wzrósł o 0,9 p.proc. do 8,0%.

Po dziesięciu miesiącach br. **Rosja** w rankingu naszych partnerów handlowych w eksporcie przesunęła się z ósmego miejsca przed rokiem na siódme, a w imporcie pozostała na trzeciej pozycji. Eksport do Rosji wzrósł o 18,7% do 22,2 mld zł, natomiast import zwiększył się o 22,3% i wyniósł 45,4 mld zł. Saldo obrotów pogłębiło się z minus 18,4 mld zł przed rokiem do minus 23,2 mld zł. Udział Rosji w eksporcie ogółem wzrósł z 2,8% w okresie dziesięciu miesięcy ub. roku do 3,1%, a w imporcie ogółem zwiększył się z 5,7% do 6,4%.

W obrotach z Rosją wg grup SITC, w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku, odnotowano znaczny wzrost eksportu urządzeń grzewczych i chłodniczych oraz ich części, preparatów perfumeryjnych, kosmetycznych i toaletowych, leków (także weterynaryjnych). W imporcie zwiększyła się wartość m.in. przetworzonych olejów ropy naftowej i otrzymanych z minerałów bitumicznych, węgla, aluminium oraz surowych olejów ropy naftowej.

W obrotach towarowych ogółem **wg nomenklatury SITC**, w porównaniu z okresem styczeń–październik ub. roku, odnotowano wzrost w większości sekcji towarowych. Najbardziej zwiększył się eksport napojów i tytoniu oraz import paliw mineralnych, smarów i materiałów pochodnych. W strukturze towarowej w największym stopniu wzrósł udział chemikaliów i produktów pokrewnych w eksporcie i paliw mineralnych, smarów i materiałów pochodnych w imporcie. Po obu stronach wymiany obniżył się udział maszyn, urządzeń i sprzętu transportowego.

Dynamika i struktura obrotów ogółem wg sekcji SITC kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	I-X 2017		I-X 2016	
	w mln zł	I-X 2016=100	struktura w %	
EKSPORT	721486,7	108,9	100,0	100,0
w tym:				
Żywność i zwierzęta żywe	78336,7	108,7	10,9	10,9
Napoje i tytoń.....	13152,1	133,4	1,8	1,5
Surowce niejadalne z wyjątkiem paliw.....	15853,5	113,7	2,2	2,1
Paliwa mineralne, smary i materiały pochodne.....	17602,5	109,2	2,4	2,4
Oleje, tłuszcze i woski zwierzęce i roślinne	1047,8	54,9	0,2	0,3
Chemikalia i produkty pokrewne.....	69372,7	113,4	9,6	9,2
Towary przemysłowe sklasyfikowane głównie wg surowca.....	137022,0	110,5	19,0	18,7
Maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy.....	269159,1	106,6	37,3	38,1
Różne wyroby przemysłowe.....	118415,3	108,6	16,4	16,5
IMPORT	712186,7	109,9	100,0	100,0
w tym:				
Żywność i zwierzęta żywe	53031,5	108,3	7,5	7,6
Napoje i tytoń.....	5155,3	107,5	0,7	0,7
Surowce niejadalne z wyjątkiem paliw.....	22798,4	113,4	3,2	3,1
Paliwa mineralne, smary i materiały pochodne.....	49950,3	133,1	7,0	5,8
Oleje, tłuszcze i woski zwierzęce i roślinne	2985,5	113,4	0,4	0,4
Chemikalia i produkty pokrewne.....	105456,3	110,0	14,8	14,8
Towary przemysłowe sklasyfikowane głównie wg surowca.....	128511,6	109,8	18,0	18,1
Maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy.....	244024,4	104,9	34,3	35,9
Różne wyroby przemysłowe.....	89980,4	111,1	12,6	12,5

Ekspert **produktów rolno-spożywczych** w okresie styczeń–październik br. był wyższy niż w analogicznym okresie ub. roku o 10,9% i wyniósł 96,2 mld zł, a import zwiększył się o 8,5% do 66,5 mld zł. Obroty zamknęły się dodatnim saldem w wysokości 29,7 mld zł (wobec 25,4 mld zł przed rokiem). Udział towarów rolno-spożywczych nieco zwiększył się w eksporcie ogółem (z 13,1% w okresie styczeń–październik ub. roku do 13,3%), a w imporcie ogółem zmniejszył się (z 9,5% do 9,3%). Odnotowano wzrost obrotów towarami rolno-spożywczymi ze wszystkimi grupami krajów.

Obroty towarowe produktami rolno-spożywczymi (wg CN) przedstawiały się następująco:

Wyszczególnienie	I-X 2017						I-X 2016	I-X 2017
	w mln zł	w mln EUR	w mln USD	I-X 2016=100				
				zł	EUR	USD		
EKSPORT	96181,1	22476,5	24971,4	110,9	112,6	112,1	100,0	100,0
Przetwory spożywcze.....	48145,6	11254,9	12514,4	114,8	116,6	116,2	48,4	50,1
Zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego	31153,2	7281,7	8090,4	117,0	118,8	118,3	30,7	32,4
Produkty pochodzenia roślinnego	15403,1	3594,1	3982,5	97,2	98,6	97,9	18,3	16,0
Oleje i tłuszcze	1479,2	345,8	384,1	64,0	65,0	64,8	2,6	1,5
IMPORT	66491,4	15530,6	17207,6	108,5	110,0	109,3	100,0	100,0
Przetwory spożywcze.....	26406,4	6169,2	6846,0	107,1	108,6	108,1	40,2	39,7
Zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego	19393,7	4531,4	5027,7	107,8	109,4	108,8	25,3	29,2
Produkty pochodzenia roślinnego	17294,6	4036,2	4454,4	110,5	112,0	110,8	25,5	26,0
Oleje i tłuszcze	3396,7	793,8	879,5	113,5	115,3	114,5	5,0	5,1
SALDO	29689,7	6945,9	7763,8	x	x	x	x	x
Przetwory spożywcze.....	21739,2	5085,7	5668,4	x	x	x	x	x
Zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego	11759,5	2750,3	3062,7	x	x	x	x	x
Produkty pochodzenia roślinnego	-1891,5	-442,1	-471,9	x	x	x	x	x
Oleje i tłuszcze	-1917,5	-448,0	-495,4	x	x	x	x	x

W strukturze rozdysponowania importu według głównych kategorii ekonomicznych, w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku, zwiększył się udział towarów przeznaczonych na zużycie pośrednie (z 59,0% do 60,0%), natomiast obniżył się udział dóbr inwestycyjnych (z 15,9% do 15,1%) i towarów konsumpcyjnych (z 25,1% do 24,9%). Zanotowano wzrost importu towarów przeznaczonych na zużycie pośrednie – o 11,9%, towarów konsumpcyjnych – o 8,9% oraz dóbr inwestycyjnych – o 3,9%.

* *

*

Wyniki finansowe ubezpieczycieli

Wyniki finansowe zakładów ubezpieczeń¹⁴ ogółem w okresie trzech kwartałów br. były lepsze niż przed rokiem. Wpłynęły na to ponad dwukrotnie wyższe niż w analogicznym okresie ub. roku wyniki finansowe netto uzyskane przez zakłady ubezpieczeń majątkowych (dział II), a także lepsze wyniki zakładów ubezpieczeń na życie (dział I).

Przychody i koszty zakładów ubezpieczeń ogółem kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	Ogółem			Dział I ^a			Dział II ^b		
	I-IX 2016	I-IX 2017	I-IX 2016=100	I-IX 2016	I-IX 2017	I-IX 2016=100	I-IX 2016	I-IX 2017	I-IX 2016=100
	mln zł	mln zł		mln zł	mln zł		mln zł	mln zł	
Przychody ogółem	44047,4	51370,8	116,6	23045,0	25849,8	112,2	21002,3	25521,0	121,5
w tym:									
Składki zarobione na udziale własnym	35184,6	39573,3	112,5	17593,2	18380,5	104,5	17591,4	21192,8	120,5
w tym składki przypisane brutto ..	40948,9	46147,6	112,7	17813,2	18293,5	102,7	23135,7	27854,1	120,4
Przychody z lokat.....	8004,1	10735,8	134,1	5247,0	7292,5	139,0	2757,1	3443,3	124,9
Koszty ogółem	41076,9	46527,6	113,3	21300,5	23990,6	112,6	19776,4	22537,0	114,0
w tym:									
Odszkodowania i świadczenia ^c	25072,7	28558,8	113,9	13586,0	15175,1	111,7	11486,7	13383,7	116,5
w tym odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto ...	27143,7	29588,9	109,0	13519,6	15108,6	111,8	13624,1	14480,3	106,3
Zmiany stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych....	365,9	2282,7	623,8	344,1	2254,6	655,3	21,8	28,1	128,9
Koszty działalności ubezpieczeniowej	9800,1	10034,0	102,4	4054,5	3943,0	97,2	5745,6	6091,0	106,0
Koszty działalności lokacyjnej.....	3422,9	2472,9	72,2	2483,0	1606,5	64,7	939,9	866,4	92,2
Wynik finansowy netto	2970,4	4843,2	163,0	1744,5	1859,2	106,6	1225,9	2984,0	243,4
Wynik techniczny	2360,3	3925,1	166,3	2178,9	2418,0	111,0	181,4	1507,1	830,7

a Ubezpieczenia na życie. b Pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe. c Na udziale własnym z uwzględnieniem zmiany stanu rezerw.

¹⁴ Opracowano na podstawie danych Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego przekazanych w dniu 8 grudnia 2017 r.

Przychody ogółem zakładów ubezpieczeń w okresie trzech kwartałów br. były o 16,6% wyższe niż przed rokiem, na co wpłynął wzrost **składki przypisanej brutto** (o 12,7% do 46,1 mld zł) oraz wzrost **przychodów z działalności lokacyjnej** (o 34,1% do 10,7 mld zł). **Koszty ogółem** wyniosły 46,5 mld zł i były o 13,3% wyższe niż w okresie trzech kwartałów ub. roku (w dziale I wzrost wyniósł 12,6%, a w dziale II – 14,0%). Łączny **wynik finansowy netto** zakładów ubezpieczeń wyniósł 4,8 mld zł i był wyższy o 63,0% niż przed rokiem. **Wynik techniczny** ukształtował się na poziomie 3,9 mld zł, tj. o 66,3% wyższym niż w okresie styczeń–wrzesień ub. roku.

Składki przypisane brutto oraz odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w podziale na wybrane rodzaje ubezpieczeń kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	Składki przypisane brutto			Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto		
	I-IX 2016	I-IX 2017		I-IX 2016	I-IX 2017	
	mln zł	I-IX 2016= =100		mln zł	I-IX 2016= =100	
DZIAŁ I						
Ogółem z działalności bezpośredniej.....	17795,7	18275,9	102,7	13512,5	15101,5	111,8
w tym:						
Ubezpieczenia na życie.....	5897,7	5607,8	95,1	4773,4	4402,0	92,2
Ubezpieczenia na życie, związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym.....	7598,2	8374,8	110,2	6934,8	8779,2	126,6
Ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe...	4101,7	4111,2	100,2	1656,2	1777,9	107,3
DZIAŁ II						
Ogółem z działalności bezpośredniej.....	21918,2	26298,8	120,0	13066,1	13748,5	105,2
w tym:						
Ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe...	1506,8	1625,9	107,9	350,5	400,4	114,2
Ubezpieczenia casco pojazdów lądowych..	4790,9	5617,1	117,2	3128,6	3336,6	106,6
Ubezpieczenia szkód spowodowanych żywiołami	2243,0	2323,9	103,6	982,4	1222,5	124,4
Ubezpieczenia pozostałych szkód rzeczowych	1793,5	2042,9	113,9	1286,8	834,2	64,8
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów lądowych.....	8204,3	11046,3	134,6	5844,4	6330,8	108,3
w tym obowiązkowe OC posiadaczy pojazdów mechanicznych.....	.	10763,4	x	.	6170,1	x
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ogólnej	1365,3	1406,7	103,0	624,4	679,7	108,9

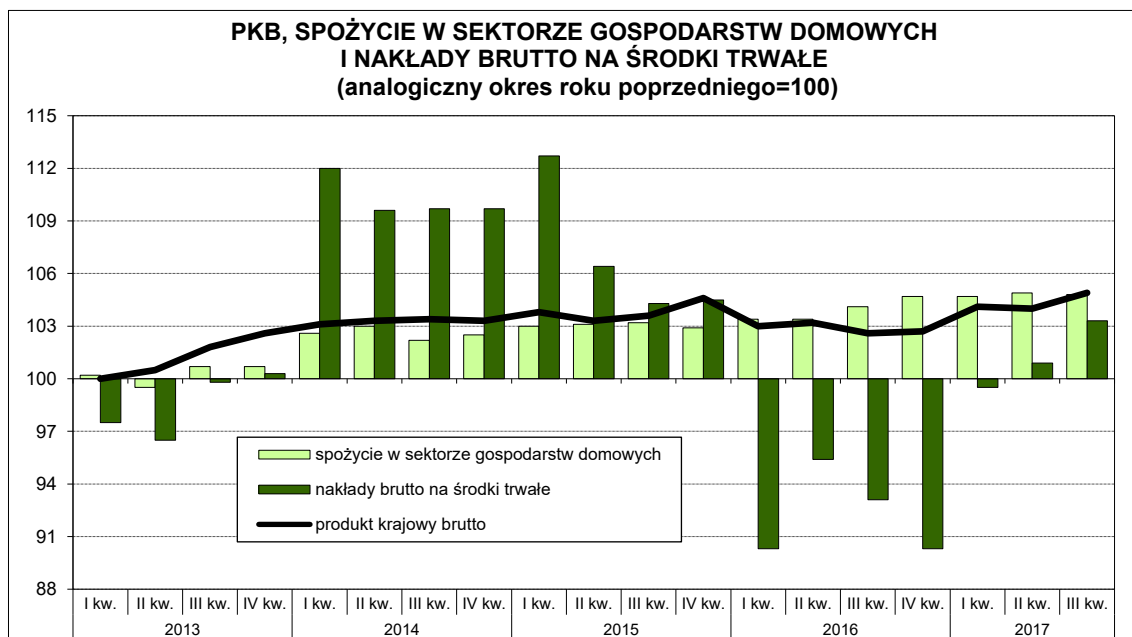
Składka przypisana brutto z działalności bezpośredniej w okresie trzech kwartałów br. wyniosła w ubezpieczeniach na życie 18,3 mld zł (wzrost o 2,7% w stosunku do analogicznego okresu ub. roku), a w ubezpieczeniach majątkowych 26,3 mld zł (wzrost 20,0%).

W strukturze składki przypisanej brutto z działalności bezpośredniej ogółem składka zakładów działu I stanowiła 41,0%, a zakładów działu II – 59,0%. Dominującą pozycją w dziale I, pod względem wartości zebranej składki brutto, były ubezpieczenia na życie związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (w których składka zwiększyła się o 10,2% i wyniosła 8,4 mld zł) oraz ubezpieczenia na życie (spadek składki o 4,9% do 5,6 mld zł). Stanowiły one odpowiednio 45,8% i 30,7% wartości składek przypisanych brutto tego działu. W dziale II największą pozycję (63,4% składek) stanowiły składki brutto zebrane z tytułu polis komunikacyjnych. Składki te zwiększyły się o 28,2% i wyniosły 16,7 mld zł. Udział ubezpieczeń casco pojazdów lądowych w składce przypisanej brutto działu II wyniósł 21,4%, a ubezpieczeń obowiązkowych odpowiedzialności cywilnej wynikających z posiadania pojazdów mechanicznych 40,9%.

Wartość **odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto z działalności bezpośredniej**, w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku, w ubezpieczeniach na życie zwiększyła się o 11,8% do 15,1 mld zł, a w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych wzrosła o 5,2% do 13,7 mld zł.

Produkt krajowy brutto

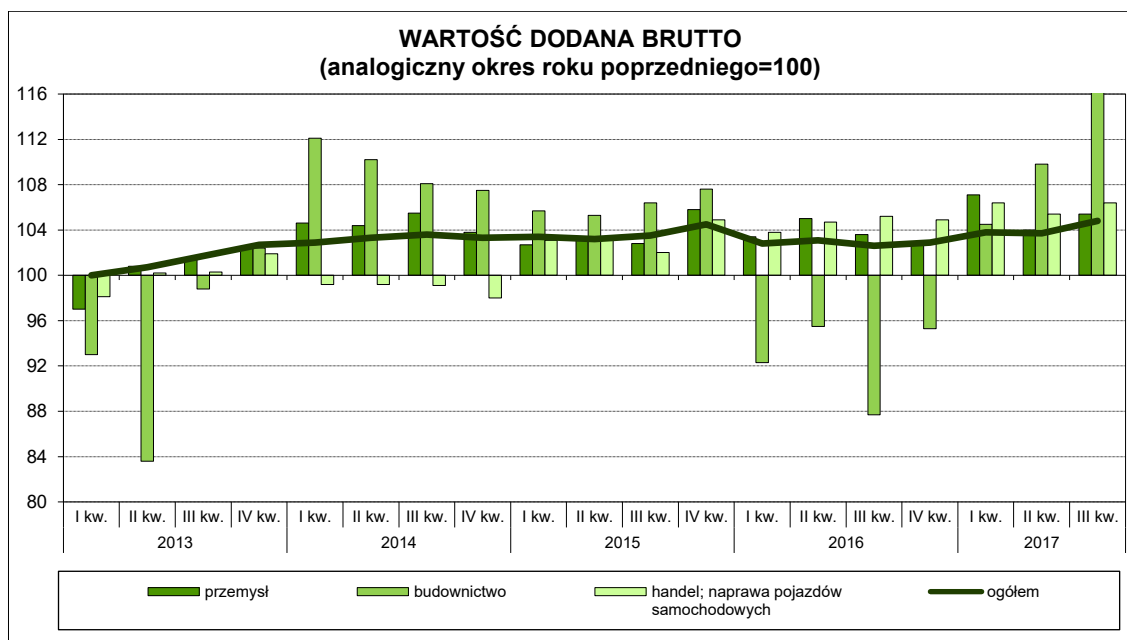
Według wstępnych danych w III kwartale br. **produkt krajowy brutto**, po wyeliminowaniu wpływu czynników o charakterze sezonowym, był realnie o 5,2% wyższy niż przed rokiem, a w porównaniu z poprzednim kwartałem zwiększył się o 1,2%. Produkt krajowy brutto niewyrównany sezonowo w ujęciu realnym wzrósł w skali roku o 4,9% (wobec wzrostu odpowiednio o 4,0% w II kwartale br.).

Głównym czynnikiem kreującym wzrost PKB w III kwartale br. pozostał popyt krajowy, przy czym jego wpływ zmniejszył się do 3,8 p.proc. (z 5,3 p.proc. w poprzednim kwartale). Oddziaływanie spożycia ogółem było pozytywne i wyniosło 3,2 p.proc. (w tym spożycia w sektorze gospodarstw domowych – 2,9 p.proc., a spożycia publicznego – 0,3 p.proc.). W wyniku dodatniego wpływ popytu inwestycyjnego, przy neutralnym wpływie przyrostu rzeczowych środków obrotowych, akumulacja brutto pozytywnie oddziaływała na wzrost PKB (0,6 p.proc. wobec 2,0 p.proc. w II kwartale br.). Popyt zagraniczny oddziaływał dodatnio na tempo wzrostu gospodarczego (1,1 p.proc. wobec minus 1,3 p.proc. w poprzednim okresie).

Popyt krajowy w III kwartale br. był wyższy niż przed rokiem o 3,9% (wobec wzrostu o 5,5% w poprzednim kwartale). Wzrost spożycia ogółem wyniósł 4,1% (w tym spożycie w sektorze gospodarstw domowych wzrosło o 4,8%, a spożycie publiczne – o 1,9%). Akumulacja brutto zwiększyła się w skali roku o 3,3%, głównie pod wpływem wzrostu nakładów brutto na środki trwałe. **Stopa inwestycji** wyniosła 17,0% (wobec 17,4% przed rokiem oraz 16,2% w II kwartale br.).

Eksport w III kwartale br. zwiększył się w skali roku o 7,6% wobec wzrostu **importu** o 5,7% (podczas gdy w II kwartale br. obserwowano wolniejszy wzrost eksportu niż importu – odpowiednio 3,1% wobec 6,0%).

Wartość dodana brutto w gospodarce narodowej w III kwartale br. była wyższa niż przed rokiem o 4,8%, tj. wzrosła bardziej niż w II kwartale br. W przemyśle wartość dodana brutto zwiększyła się o 5,4%. W budownictwie wzrost wyniósł 19,5%, po głębokim spadku przed rokiem. W handlu, naprawie pojazdów samochodowych wartość dodana brutto wzrosła o 6,4%, a w transporcie i gospodarce magazynowej – o 10,0%. Zwiększyła się także wartość dodana brutto w zakwaterowaniu i gastronomii (o 2,6%), informacji i komunikacji (o 2,5%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej; administrowaniu i działalności wspierającej (o 1,8%), oraz w obsłudze rynku nieruchomości (o 1,0%). Spadek notowano natomiast w sekcjach: działalność finansowa i ubezpieczeniowa (o 2,9%) oraz administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, edukacja, opieka zdrowotna i pomoc społeczna łącznie (o 0,3%).

Produkt krajowy brutto niewyrównany sezonowo (ceny bieżące)

Wyszczególnienie	2015		2016				2015				2016				2017		
	w mln zł		w mln zł				kwartaly – w mln zł				kwartaly – w mln zł				kwartaly – w mln zł		
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III		
Spożycie	1 375 381,6	1 419 173,8	342 505,0	338 152,3	343 581,4	351 142,9	352 634,9	347 345,2	364 130,9	374 473,7	367 428,6	376 520,2					
w tym:																	
w sektorze gospodarstw domowych publicznych w sektorze instytucji rządowych i samorządowych	1 038 271,5	1 073 595,8	267 377,3	257 867,8	264 188,2	248 838,2	274 601,1	264 169,0	261 734,8	294 135,5	281 326,6	291 171,0					
Akumulacja brutto	323 895,7	331 832,0	71 885,3	76 789,0	75 966,1	99 255,3	74 676,5	79 555,4	99 190,9	76 908,0	82 397,4	81 701,5					
w tym nakłady brutto na środki trwałe	368 329,6	364 238,4	55 785,4	81 648,7	88 000,5	142 895,0	57 855,1	78 340,3	141 950,5	62 235,2	88 160,8	89 787,1					
Eksport	361 489,8	335 799,2	58 215,1	78 863,1	84 482,7	139 928,9	52 977,6	75 558,8	128 079,9	53 321,2	76 992,7	82 752,1					
Import	891 075,4	971 320,8	216 159,5	218 225,4	220 407,6	236 282,9	231 471,3	245 541,4	256 454,4	260 380,6	258 540,5	260 659,5					
Popyt krajowy	835 394,4	896 096,2	198 949,9	204 005,9	212 232,1	220 206,5	212 280,4	221 382,6	237 928,0	241 093,2	237 931,2	239 605,3					
	1 743 711,2	1 783 412,2	398 290,4	419 801,0	431 581,9	494 037,9	410 490,0	425 685,5	506 081,4	436 708,9	455 589,4	466 307,3					
Produkt krajowy brutto	1 799 392,2	1 858 636,8	415 500,0	434 020,5	439 757,4	510 114,3	429 680,9	449 844,3	524 607,8	455 996,3	476 198,7	487 361,6					
Wartość dodana brutto	1 596 366,6	1 645 053,9	372 145,9	384 207,1	387 483,5	452 530,1	385 629,3	395 751,3	465 215,9	401 064,0	416 121,5	424 616,7					
w tym:																	
przemysł	417 217,0	436 754,0	104 886,1	93 384,3	91 201,8	127 744,8	109 693,3	98 198,6	132 497,5	118 444,7	103 652,6	104 876,3					
budownictwo	127 480,8	117 811,5	19 632,3	29 940,5	35 125,2	42 782,8	18 283,4	28 851,5	39 650,1	18 231,7	31 713,6	36 927,4					
handel; naprawa pojazdów samochodowych	281 710,6	286 610,8	70 884,8	68 567,1	71 355,3	70 903,4	72 130,7	69 085,1	72 509,6	77 157,1	73 905,1	78 953,2					
transport i gospodarka magazynowa	102 703,0	107 720,6	19 761,3	23 004,8	29 946,3	29 990,6	20 875,1	24 293,6	31 622,0	23 801,0	26 891,0	34 295,8					
zakwaterowanie i gastronomia	17 986,8	17 767,1	3 218,7	4 003,6	5 453,2	5 311,3	3 224,7	3 905,1	5 212,3	3 363,3	4 009,0	5 610,8					
informacja i komunikacja	64 483,3	67 097,4	12 949,8	17 149,4	15 418,5	18 965,6	13 455,8	17 209,3	20 020,7	12 387,3	17 445,8	16 383,0					
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	64 917,2	68 221,2	15 803,4	16 749,1	16 946,7	15 418,0	16 449,5	16 907,3	17 817,7	14 250,2	18 185,3	17 433,1					
obsługa rynku nieruchomości	78 407,1	84 230,3	17 611,9	21 029,3	20 255,4	19 510,5	19 036,4	22 510,2	20 909,7	19 295,0	23 540,8	22 667,3					
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; administrowanie i działalność wspierająca	128 990,9	134 802,0	29 930,1	37 135,2	30 970,1	30 955,5	31 647,2	38 369,8	32 319,7	33 160,7	40 436,3	34 082,0					
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; edukacja, opieka zdrowotna i pomoc społeczna	235 965,8	240 661,0	60 864,2	53 593,8	54 746,1	66 761,7	62 734,1	54 919,3	67 022,6	63 143,1	55 550,5	56 459,9					

Dynamika realna produktu krajowego brutto niewyrównanego sezonowo^a

Wyszczególnienie	2015		2015				2016				2017					
	rok poprzedni=100	102,8	kwartaly - analogiczny okres roku poprzedniego=100				103,4	103,6	102,9	102,8	103,1	102,6	102,9	103,8	104,0	103,7
			I	II	III	IV										
Spżycie			102,6	102,3	102,4	104,0	103,4	103,3	103,8	103,0	103,7	104,2	104,1			
w tym:																
w sektorze gospodarstw domowych publicznych w sektorze instytucji rządowych i samorządowych	103,0	103,9	103,0	103,1	103,2	102,9	103,4	103,4	104,1	104,7	104,9	104,9	104,8	104,8	104,8	
Akumulacja brutto	104,9	98,1	103,8	105,9	105,0	104,8	103,1	94,9	97,2	98,4	105,1	111,6	103,3	103,3	103,3	
w tym nakłady brutto na środki trwałe	106,1	92,1	112,7	106,4	104,3	104,5	90,3	95,4	93,1	90,3	99,5	100,9	103,3	103,3	103,3	
Ekspert	107,7	108,8	109,2	106,1	106,5	109,1	107,6	111,9	107,3	108,4	109,6	103,1	107,6	107,6	107,6	
Import	106,6	107,9	107,4	105,4	105,3	108,4	108,7	109,4	107,2	106,3	109,7	106,0	105,7	105,7	105,7	
Popyt krajowy	103,3	102,2	102,8	103,0	103,0	104,2	103,3	101,7	102,4	101,7	103,9	105,5	103,9	103,9	103,9	
Produkt krajowy brutto	103,8	102,9	103,8	103,3	103,6	104,6	103,0	103,2	102,6	102,7	104,1	104,0	104,9	104,9	104,9	
Wartość dodana brutto	103,7	102,8	103,4	103,2	103,5	104,5	102,8	103,1	102,6	102,9	103,8	103,7	104,8	104,8	104,8	
w tym:																
przemysł	103,8	103,6	102,7	103,1	102,8	105,8	103,4	105,0	103,6	102,8	107,1	104,0	105,4	105,4	105,4	
budownictwo	106,4	92,8	105,7	105,3	106,4	107,6	92,3	95,5	87,7	95,3	104,5	109,8	119,5	119,5	119,5	
handel; naprawa pojazdów samochodowych	103,3	104,6	103,1	103,1	102,0	104,9	103,8	104,7	105,2	104,9	106,4	105,4	106,4	106,4	106,4	
transport i gospodarka magazynowa	99,3	103,7	98,3	98,4	100,2	99,8	100,2	104,1	102,5	107,1	113,3	109,3	110,0	110,0	110,0	
zakwaterowanie i gastronomia	98,1	96,3	98,4	99,2	98,3	96,8	96,4	94,5	97,0	96,9	102,9	102,8	102,6	102,6	102,6	
informacja i komunikacja	108,1	111,5	107,6	108,3	106,7	109,3	112,6	108,1	113,3	112,1	100,5	106,7	102,5	102,5	102,5	
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	114,8	104,0	121,8	111,8	124,1	104,6	109,7	101,2	105,9	99,9	86,0	103,7	97,1	97,1	97,1	
obsługa rynku nieruchomości	97,2	106,0	96,3	97,3	97,4	97,7	105,7	105,7	106,3	106,2	100,9	100,9	101,0	101,0	101,0	
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; administrowanie i działalność wspierająca	110,3	103,8	110,3	109,9	110,2	111,0	103,2	103,1	104,6	104,8	102,4	102,1	101,8	101,8	101,8	
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; edukacja; opieka zdrowotna i pomoc społeczna	102,0	100,3	101,7	101,1	101,6	103,6	100,5	100,6	101,0	99,4	100,4	99,8	99,7	99,7	99,7	

^a Ceny stałe średnioroczne roku poprzedniego.

Dynamika realna produktu krajowego brutto wyrównanego sezonowo^a

Wyszczególnienie	2015				2016				2017				
	kwartaly - okres poprzedni=100												
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	
Spżycie	100,6	100,7	100,4	101,1	100,7	100,8	101,2	100,8	101,1	101,0	101,0	101,0	101,0
w tym:													
w sektorze gospodarstw domowych publicznych w sektorze instytucji rządowych i samorządowych	100,6	100,8	100,5	100,8	101,0	100,9	101,4	101,1	101,1	101,3	101,2	101,2	101,2
Akumulacja brutto	100,1	101,1	99,9	102,3	100,5	99,2	101,0	100,1	100,1	100,1	101,5	100,4	100,4
w tym nakłady brutto na środki trwałe	100,8	103,2	100,3	100,0	98,0	97,5	103,0	101,2	101,2	102,5	102,4	98,8	98,8
Eksport	103,6	98,5	101,5	100,8	90,7	101,5	98,9	100,1	100,1	100,6	100,8	101,2	101,2
Import	102,6	99,9	103,8	102,3	100,9	105,1	99,0	102,7	102,7	102,1	100,1	102,7	102,7
Popyt krajowy	100,5	101,1	102,5	103,6	100,8	103,2	100,4	100,8	100,8	104,7	99,7	100,6	100,6
	100,5	101,6	100,3	101,4	99,7	99,9	101,8	100,8	100,8	101,5	101,3	100,4	100,4
Produkt krajowy brutto	101,4	100,6	101,2	100,9	100,0	101,1	100,3	101,8	101,8	101,1	100,9	101,2	101,2
Wartość dodana brutto	101,1	101,0	101,0	100,9	100,6	100,4	100,6	101,8	101,8	100,7	101,3	101,1	101,1
w tym:													
przemysł	100,2	100,7	102,3	100,3	101,2	101,2	100,6	102,2	102,2	101,3	101,8	101,8	101,8
budownictwo	104,2	98,7	103,2	97,5	94,8	100,4	96,1	105,6	105,6	103,9	103,5	104,0	104,0
handel; naprawa pojazdów samochodowych	102,0	100,4	100,9	101,8	100,3	102,1	100,8	101,2	101,2	102,1	101,1	102,4	102,4
transport i gospodarka magazynowa	99,9	99,7	101,2	100,5	100,3	102,6	101,4	103,2	103,2	103,1	101,0	101,0	101,0
zakwaterowanie i gastronomia	97,6	100,8	98,0	99,9	98,0	99,7	100,6	99,4	99,4	102,5	99,8	100,8	100,8
informacja i komunikacja	100,8	104,3	100,6	103,3	105,0	99,6	103,3	101,2	101,2	98,7	102,7	100,5	100,5
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	103,0	105,0	98,1	102,8	104,5	94,3	103,9	96,1	96,1	95,1	104,6	99,3	99,3
obsługa rynku nieruchomości	93,0	102,8	101,4	101,6	101,5	101,1	101,0	100,5	100,5	99,7	100,7	100,1	100,1
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; administrowanie i działalność wspierająca	103,7	102,2	101,6	101,6	100,4	101,0	101,0	100,3	100,3	100,8	100,7	101,0	101,0
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; edukacja; opieka zdrowotna i pomoc społeczna	100,6	100,4	100,4	100,8	99,7	100,2	100,1	99,6	99,6	100,3	100,1	100,3	100,3

^a Ceny stałe przy roku odniesienia 2010.

Dynamika realna produktu krajowego brutto wyrównanego sezonowo^a

Wyszczególnienie	2015				2016				2017			
	kwartaly – analogiczny okres roku poprzedniego=100											
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Spożycie	103,3	102,9	102,5	103,0	103,1	103,1	103,8	103,5	103,9	104,2	104,0	
w tym:												
w sektorze gospodarstw domowych publicznych w sektorze instytucji rządowych i samorządowych	103,1	103,1	102,8	102,7	103,1	103,3	104,2	104,5	104,8	105,1	104,9	
Akumulacja brutto	103,0	101,9	100,8	103,5	103,9	102,0	103,1	100,8	100,4	102,7	102,0	
w tym nakłady brutto na środki trwałe	103,5	105,8	104,0	104,4	101,5	95,9	98,5	99,6	104,2	109,5	105,0	
Eksport	110,2	106,0	105,4	104,4	91,4	94,2	91,8	91,1	101,1	100,4	102,7	
Import	108,2	106,0	108,4	108,8	107,1	112,6	107,4	107,8	109,0	103,8	107,7	
Popyt krajowy	107,6	105,9	105,2	107,9	108,2	110,4	108,1	105,1	109,2	105,5	105,7	
	103,3	103,2	102,8	103,8	103,0	101,3	102,8	102,2	104,0	105,5	104,0	
Produkt krajowy brutto	103,9	103,4	103,8	104,2	102,7	103,2	102,3	103,2	104,4	104,3	105,2	
Wartość dodana brutto	102,5	103,4	103,4	104,1	103,6	103,0	102,6	103,5	103,6	104,5	105,1	
w tym:												
przemysł	101,1	101,9	105,2	103,5	104,6	105,1	103,4	105,2	105,4	106,1	107,3	
budownictwo	106,4	104,6	106,7	103,5	94,2	95,8	89,2	96,6	105,9	109,1	118,0	
handel; naprawa pojazdów samochodowych	102,1	102,4	102,5	105,1	103,4	105,1	105,1	104,5	106,4	105,4	107,1	
transport i gospodarka magazynowa	97,8	98,2	99,5	101,3	101,7	104,6	104,8	107,6	110,6	108,8	108,4	
zakwaterowanie i gastronomia	101,6	102,0	97,5	96,3	96,7	95,6	98,1	97,7	102,2	102,3	102,5	
informacja i komunikacja	107,2	109,9	106,5	109,3	113,9	108,8	111,7	109,4	102,8	106,0	103,1	
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	116,6	120,4	112,5	109,2	110,8	99,5	105,4	98,4	89,5	99,3	94,8	
obsługa rynku nieruchomości	95,2	97,7	97,6	98,6	107,5	105,8	105,3	104,2	102,4	102,0	101,0	
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; administrowanie i działalność wspierająca	108,5	109,5	109,2	109,3	105,9	104,6	104,1	102,8	103,2	102,9	102,9	
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; edukacja; opieka zdrowotna i pomoc społeczna	102,5	102,2	101,6	102,1	101,2	101,0	100,7	99,6	100,1	100,0	100,2	

^a Ceny stałe przy roku odniesienia 2010.

Skala wpływu poszczególnych kategorii na wzrost realny produktu krajowego brutto^a (w p.proc.)

Wyszczególnienie	2015		2016				2017				
			kwartaly								
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III
Popyt krajowy	2,8	2,9	2,9	4,2	3,3	1,6	2,4	1,6	3,7	5,3	3,8
Spżyzycie	2,3	1,8	1,9	2,8	2,9	2,6	3,0	2,0	3,0	3,3	3,2
w tym:											
w sektorze gospodarstw domowych publicznych w sektorze instytucji rządowych i samorządowych	2,0	1,8	1,9	1,4	2,2	2,0	2,5	2,3	2,9	2,9	2,9
Akumulacja brutto	0,3	0,0	0,0	1,4	0,7	0,6	0,5	-0,3	0,1	0,4	0,3
w tym:	1,0	1,1	1,0	1,4	0,4	-1,0	-0,6	-0,4	0,7	2,0	0,6
nakłady brutto na środki trwałe	1,7	1,1	0,8	1,3	-1,4	-0,9	-1,3	-2,6	0,0	0,1	0,6
przyrost rzeczowych środków obrotowych	-1,2	0,0	0,2	0,1	1,8	-0,1	0,7	2,2	0,7	1,9	0,0
Saldo obrotów z zagranicą	1,0	0,4	0,7	0,4	-0,3	1,6	0,2	1,1	0,4	-1,3	1,1
Produkt krajowy brutto	3,8	3,3	3,6	4,6	3,0	3,2	2,6	2,7	4,1	4,0	4,9
Wartość dodana brutto	3,2	2,8	3,1	4,0	2,6	2,8	2,3	2,5	3,4	3,3	4,1

^a Ceny stałe średnioroczne roku poprzedniego.

Wybrane wskaźniki sytuacji społeczno-gospodarczej kraju

		Wyszczególnienie											
		a - 2016						b - 2017					
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw ¹ w tys. osób	a	5703	5711	5727	5730	5734	5753	5762	5761	5771	5779	5792	5799
	b	5960	5976	5982	5991	5990	6002	6022	6026	6031	6036	6053	6053
Bezrobotni zarejestrowani (stan w końcu okresu) w tys. osób	a	1648	1653	1601	1522	1457	1393	1362	1347	1324	1308	1314	1335
	b	1397	1383	1324	1253	1202	1152	1140	1136	1117	1070	1068	
Stopa bezrobocia (stan w końcu okresu) w %	a	10,2	10,2	9,9	9,4	9,1	8,7	8,5	8,4	8,3	8,2	8,2	8,2
	b	8,5	8,4	8,0	7,6	7,3	7,0	7,0	7,0	6,8	6,6	6,5	
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie nominalne brutto w sektorze przedsiębiorstw ¹ :													
	w złotych	4101,36	4137,55	4351,45	4313,57	4166,28	4252,19	4291,85	4212,56	4217,96	4259,37	4329,71	4635,77
poprzedni miesiąc=100	a	4277,32	4304,95	4577,86	4489,07	4390,99	4508,08	4501,52	4492,63	4473,06	4574,35	4610,79	
	b	90,8	100,9	105,2	99,1	96,6	102,1	100,9	98,2	100,1	101,0	101,7	107,1
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	a	92,3	100,6	106,3	98,1	97,8	102,7	99,9	99,8	99,6	102,3	100,8	
	b	104,0	103,9	103,3	104,6	104,1	105,3	104,8	104,7	103,9	103,6	104,0	102,7
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie realne brutto w sektorze przedsiębiorstw ¹ - analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	a	104,3	104,0	105,2	104,1	105,4	106,0	104,9	106,6	106,0	107,4	106,5	
	b	104,9	104,8	104,3	105,9	105,2	106,1	105,9	105,7	104,4	103,7	104,0	101,8
Przeciętne miesięczne emerytura i renta realna brutto: z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych	a	102,6	101,8	103,1	102,1	103,4	104,5	103,2	104,8	103,9	105,4	104,1	
	b												
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	a	103,8	103,7	102,3	102,4	102,3	102,2	102,2	102,4	102,1	101,8	101,4	100,7
	b	99,9	99,3	100,2	100,1	100,3	100,4	100,1	100,2	99,7	100,8	101,4	
rolników indywidualnych	a												
	b												
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	a	103,1	103,1	100,6	100,3	99,3	100,0	100,7	101,0	100,7	100,5	100,4	99,2
	b	98,6	98,0	99,7	99,5	99,4	99,7	99,4	99,4	99,0	99,3	99,0	
Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych: poprzedni miesiąc=100	a	99,5	99,9	100,1	100,3	100,1	100,2	99,7	99,8	100,0	100,5	100,1	100,7
	b	100,4	100,3	99,9	100,3	100,0	99,8	99,8	99,9	100,4	100,5	100,5	100,5
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	a	99,1	99,2	99,1	98,9	99,1	99,2	99,1	99,2	99,5	99,8	100,0	100,8
	b	101,7	102,2	102,0	102,0	101,9	101,5	101,7	101,8	102,2	102,1	102,5	
grudzień poprzedniego roku=100	a	99,5	99,4	99,5	99,8	99,9	100,1	99,8	99,5	99,5	100,1	100,2	100,8
	b	100,4	100,7	100,7	100,9	101,0	100,8	100,6	100,5	100,9	101,4	101,9	
Wskaźniki cen produkcji sprzedanej przemysłu: poprzedni miesiąc=100	a	99,5	99,6	99,7	100,3	101,2	100,2	99,9	99,6	100,3	100,5	101,2	101,2
	b	100,3	100,1	99,9	99,8	99,4	99,6	100,3	100,4	100,5	100,3	100,1	
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	a	98,8	98,5	98,1	98,8	99,6	99,2	99,5	99,9	100,2	100,6	101,8	103,2
	b	104,0	104,5	104,8	104,2	102,4	101,8	102,2	103,0	103,2	103,0	101,8	
Wskaźniki cen produkcji budowlano-montażowej: poprzedni miesiąc=100	a	99,9	99,9	99,9	100,0	100,0	100,1	100,1	100,1	100,0	100,0	100,1	100,1
	b	100,0	99,9	100,0	100,1	100,0	100,0	100,1	100,2	100,3	100,3	100,3	100,2
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	a	99,3	99,3	99,2	99,3	99,4	99,5	99,6	99,8	99,8	99,9	100,0	100,2
	b	100,3	100,3	100,4	100,4	100,4	100,3	100,3	100,4	100,7	101,0	101,3	

1 Dotyczy podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Wybrane wskaźniki sytuacji społeczno-gospodarczej kraju (dok.)

		Wyszczególnienie											
		a – 2016						b – 2017					
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Produkcja sprzedana przemysłu ¹ (ceny stałe ²):													
poprzedni miesiąc=100	a	91,9	106,9	107,0	96,9	96,1	107,4	90,0	103,4	110,4	97,5	101,8	95,5
	b	98,2	99,0	117,6	86,7	105,5	102,7	91,5	105,8	105,9	105,1	98,8	
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	a	101,3	106,8	100,7	106,0	103,2	106,0	96,6	107,5	103,2	98,7	103,1	102,1
	b	109,1	101,1	111,1	99,4	109,2	104,4	106,2	108,7	104,2	112,3	109,1	
Produkcja budowlano-montażowa ¹ (ceny stałe ²):													
poprzedni miesiąc=100	a	31,9	114,3	120,6	109,9	107,8	113,4	96,6	97,2	118,7	98,3	105,4	134,8
	b	35,4	106,0	149,3	97,9	112,1	116,6	103,6	100,2	110,8	102,6	105,0	
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	a	91,4	89,5	84,2	85,1	86,3	87,0	81,2	79,5	84,7	79,9	87,2	92,0
	b	102,1	94,7	117,2	104,3	108,4	111,6	119,8	123,5	115,3	120,3	119,8	
Mieszkania oddane do użytkowania (od początku roku)	a	12771	25027	37423	51134	62041	73741	86624	99352	112017	128637	145210	163325
	b	15355	26899	40587	51853	65499	78379	95719	110126	124343	139898	157483	
Sprzedaż detaliczna towarów ¹ (ceny stałe ³):													
poprzedni miesiąc=100	a	75,1	101,3	113,6	99,7	99,3	103,1	100,2	101,4	98,6	103,0	96,6	120,6
	b	77,7	97,2	116,5	98,6	100,0	101,6	101,2	101,5	99,1	102,5	98,1	
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	a	103,2	106,2	103,0	105,5	104,3	106,5	104,4	107,8	106,3	104,6	107,4	106,1
	b	109,5	105,2	107,9	106,7	107,4	105,8	106,8	106,9	107,5	107,1	108,8	
Wynik budżetu państwa – od początku roku (w mln zł)	a	1759,9	-3098,3	-9587,2	-11125,5	-13482,5	-18683,8	-14387,3	-14929,4	-20615,4	-24641,3	-27567,7	-46159,5
	b	6749,4	856,1	-2284,3	-982,7	-160,6	5860,4	2351,6	4888,0	3775,1	2669,3		
Średnie kursy walut w zł – NBP:													
100 dolarów amerykańskich	a	403,97	395,65	386,44	379,85	389,91	392,00	397,07	383,54	385,67	390,75	406,00	420,49
	b	411,66	404,87	401,84	395,62	380,70	375,04	368,05	361,27	357,99	363,03	360,31	
100 euro	a	439,35	439,60	429,34	430,68	440,76	440,19	439,66	430,03	432,50	430,86	438,39	443,71
	b	437,06	430,97	429,21	423,85	420,40	420,83	423,61	426,65	427,02	426,68	422,93	
100 franków szwajcarskich	a	401,76	398,95	393,11	393,89	398,74	403,74	404,65	395,49	395,86	396,15	407,49	412,56
	b	407,92	404,24	400,88	395,34	385,80	387,08	382,91	374,71	372,20	369,68	363,28	
Handel zagraniczny ⁴ w mln zł:													
eksport	a	60048,0	65693,5	68288,2	67421,7	66092,2	69818,4	62752,8	62213,8	70043,6	69990,3	73932,6	67182,7
	b	69402,6	69340,9	81041,0	68826,9	72586,2	72535,5	66946,7	68402,5	76280,0	76124,4		
import	a	58015,1	64223,6	66715,5	65315,6	63554,5	66706,1	62008,7	63386,1	69396,6	68873,8	71415,7	66858,8
	b	67624,6	70225,3	79006,0	66403,2	72651,5	73419,5	67493,0	67457,4	74096,5	73809,7		
saldo	a	2032,9	1469,9	1572,7	2106,1	2537,7	3112,3	744,1	-1172,3	647,0	1116,5	2516,9	323,9
	b	1778,0	-884,4	2035,0	2423,7	-65,3	-884,0	-546,3	945,1	2183,5	2314,7		

1 Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. 2 Średnie ceny bieżące z 2010 r. 3 Ceny bieżące z okresu poprzedzającego okres badany. 4 Od stycznia 2017 r. – dane wstępne.

Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne

A. Unia Europejska

Wyszczególnienie	PKB		Handel zagraniczny		Zharmonizowana stopa bezrobocia ^d		Zharmonizowany wskaźnik cen konsumpcyjnych		Produkcja przemysłowa ^b		Produkcja w budownictwie ^b				
	2016	2017 ^c		I-IX 2017	saldo	X 2016	IX 2016	X 2016	XI 2016	X 2016	IX 2016	X 2016	IX 2016		
		II kw.	III kw.											I-IX 2016	
	zmiana w % w skali roku														
w %															
UE-28	1,9	2,4	2,6	·	·	8,3	7,5	7,4	0,6	1,7	1,8	4,2	1,4	2,9	2,0
Strefa euro - 19	1,8	2,4	2,6	·	·	9,8	8,9	8,8	0,6	1,4	1,5	3,7	2,0	3,5	2,0
Austria	1,5	3,0	3,5	7,9	-4,8	5,9	5,4	5,4	1,5	2,4	2,4	·	1,6	2,4	·
Belgia	1,5	1,5	1,7	5,7	18,0	7,2	7,1	6,9	1,7	1,8	2,1	·	-3,9	-0,3	3,7
Bułgaria	3,9	3,7	3,9	14,2	-2,2	7,0	6,1	6,1	-0,8	1,5	1,9	2,8	-2,1,6	6,1	10,1
Chorwacja	3,2	3,6	3,2	14,8	-6,2	12,7	10,7	10,5	0,2	1,6	1,6	4,3	1,9 ^d	1,3 ^e	0,7 ^f
Cypr	3,0	3,9	3,9	7,7	-3,2	13,1	10,2	10,2	-0,8	0,4	0,2	·	10,7 ^d	32,5 ^e	·
Czechy	2,6	4,7	5,0	7,1	12,4	3,7	2,7	2,7	1,6	2,8	2,5	5,3	-5,2	-1,9	3,2
Dania	2,0	2,5	1,3	7,0	7,2	6,5	5,7	5,6	0,1	1,4	1,3	7,8	2,6	5,4	·
Estonia	2,1	5,0	4,2	7,9	-1,5	7,0	5,8	·	1,4	4,0	4,5	4,5	0,5 ^d	17,6 ^e	19,8 ^f
Finlandia	1,9	3,6	3,0	16,0	-1,2	8,7	8,7	8,7	0,6	0,5	0,9	3,0	1,9	4,9	5,3
Francja	1,2	1,8	2,2	4,1	-6,1,2	10,0	9,5	9,4	0,7	1,2	1,2	3,2	2,9	2,0	-0,1
Grecja	-0,2	1,6	1,3	13,6	-16,2	23,3	·	·	-0,2	0,5	1,1	3,4	0,5	7,6 ^d	-33,6 ^f
Hiszpania	3,3	3,1	3,1	8,6	-20,0	18,8	16,7	16,7	0,5	1,7	1,8	4,2	3,1	6,7	-1,2
Holandia	2,2	3,8	3,3	12,8	11,7	5,6	4,7	4,5	0,4	1,3	1,5	1,7	9,7	3,2	2,9
Irlandia	5,1	6,6	10,4	2,3	34,5	7,6	6,4	6,3	-0,2	0,5	0,5	-1,3	23,1 ^d	11,5 ^e	15,6 ^f
Litwa	2,3	4,1	3,4	16,7	-1,9	7,4	7,0	7,1	1,1	4,2	4,2	8,1	3,6	-11,2 ^d	10,8 ^f
Luksemburg	3,1	2,2	·	-3,5	-4,4	6,3	5,9	5,7	0,6	2,0	2,0	1,2	6,6	2,1	2,9
Łotwa	2,1	4,8	6,2	11,3	-2,1	9,5	8,4	8,2	1,2	2,7	2,7	7,0	5,3	22,0 ^d	25,0 ^f
Malta	5,5	7,7	7,7	-29,5	-2,3	4,4	3,8	3,5	0,8	1,5	1,5	-6,8	6,3 ^d	11,8 ^e	10,9 ^f
Niemcy	1,9	2,3	2,8	6,3	8,7	4,0	3,6	3,6	0,7	1,5	1,8	1,4	2,2	4,7	4,2
Polska	2,9	4,3	5,2	11,4	13,4	5,8	4,7	4,6	0,2	1,6	2,0	9,8	-17,9	17,9	18,0
Portugalia	1,5	3,0	2,5	10,7	-10,1	10,6	8,5	8,5	0,5	1,9	1,8	-3,0	-2,6	3,1	1,9
Rumunia	4,6	6,1	8,6	9,1	-8,9	5,6	4,9	4,9	-0,2	2,0	2,6	6,8	9,1	-13,7	-14,3
Słowacja	3,3	3,4 ^a	3,5 ^a	6,8	8,5	9,2	7,2	7,0	-0,2	1,8	2,1	3,5	5,4	22,3	1,3
Słowenia	3,1	5,4	4,9	13,5	15,1	8,0	6,4	6,2	0,7	1,3	1,4	7,8	10,0	10,7	6,9
Szwecja	3,2	2,7	2,9	8,1	-0,1	6,8	6,7	6,7	1,3	1,7	1,9	-1,1	5,7	10,9	5,5
Węgry	2,2	3,7	4,1	9,6	12,3	4,7	4,1	·	1,1	2,2	2,6	-1,9	7,6	23,8	38,1
Wielka Brytania	1,8	1,5	1,5	8,7	-132,5	4,7	4,2	·	1,2	3,0	3,1	-1,5	3,9	2,1	-1,4
Włochy	0,9	1,5	1,7	7,3	32,4	11,7	11,1	11,1	0,1	1,1	1,1	2,2	-2,1	1,8	3,2

^a Dane wyrównane sezonowo. ^b Dane wyrównane dniami roboczymi. ^c Dane wyrównane sezonowo oraz dniami roboczymi. ^d III kw. 2016 r. e II kw. 2017 r. f III kw. 2017 r.

B. OECD i wybrane kraje świata

Wyszczególnienie	PKB ^{ab}			Handel zagraniczny		Zharmonizowana stopa bezrobocia ^d			Wskaźnik cen konsumpcyjnych (CPI)			Produkcja przemysłowa ^d			Produkcja w budownictwie ^d		
	2017		I-IX 2017	import	saldo	2017		2017		2017		2017		2017			
	II kw.	III kw.				X	XI	X	XI	X	XI	X	XI	X	XI		
	2016					X	XI	X	XI	X	XI	X	XI	X	XI	X	XI
zmiana w % w skali roku																	
w mld USD																	
w %																	
zmiana w % w skali roku																	
OECD	1,8	2,5	2,7	8,7	-342,2	6,2	5,7	5,6	1,5	2,0	0,1	3,1	0,1	1,7	3,7	0,1	3,7
w tym:																	
Australia	2,0	1,9	2,8	17,8	-5,1	5,6	5,5	5,4	1,3 ^c	1,9 ^d	-0,0 ^c	1,2 ^d	-0,0 ^c	-4,7 ^c	-1,2 ^d	3,6 ^e	3,0 ^e
Chile	1,6	1,4	2,2	11,8	3,8	6,5	6,7	.	2,9	1,9	-5,1	2,4	4,2	-17,9	.	.	.
Islandia	7,2	1,3	1,5	5,0	-0,9	2,9	3,3	3,4	2,1	1,9	-4,6	.	.	26,9	.	.	.
Izrael	4,0	3,0	3,0	0,5	-9,9	4,5	4,1	4,2	-0,3	0,2	0,3	3,2	0,3	3,9 ^f	3,4 ^g	4,1 ^d	4,1 ^d
Japonia	1,0	1,7	2,1	8,3	24,6	3,0	2,8	2,8	0,5	0,2	0,6	3,6	0,6	1,3	1,2	.	.
Kanada	1,4	3,6	3,0	8,5	-14,0	7,0	6,2	6,3	1,2	1,4	1,8	3,0	1,8	-1,7	4,8	.	.
Korea Południowa	2,8	2,7	3,8	18,6	69,0	3,8	3,7	3,6	1,5	1,8	-1,3	1,8	1,7	17,7	17,9	-1,2	-1,2
Meksyk	2,3	3,1	1,6	9,7	-11,8	3,6	3,4	3,4	3,3	6,4	.	.	.	3,4	.	.	.
Norwegia	1,1	2,0	3,5	15,6	11,3	4,8	4,0	.	3,6	1,2	1,1	0,7	12,0	2,1 ^c	5,3 ^d	5,0 ^e	5,0 ^e
Nowa Zelandia	3,0	2,5	.	11,5	-1,5	4,9 ^c	4,8 ^d	4,6 ^e	0,4 ^c	1,7 ^d	1,2 ^f	0,8 ^g	1,4 ^d	11,0 ^f	3,7 ^g	-0,1 ^d	-0,1 ^d
Stany Zjednoczone	1,5	2,2	2,3	6,5	-545,7	4,8	4,2	4,1	1,7	2,0	-0,8	2,1	2,9	4,5	3,0	3,6	3,6
Szwajcaria	1,4	0,7	1,1	3,4	29,0	5,1 ^c	4,4 ^d	5,0 ^e	-0,3	0,7	0,8	-1,3 ^f	2,9 ^d	-1,3 ^f	0,8 ^g	2,4 ^d	2,4 ^d
Turcja	3,2	6,1	10,2	10,5	-41,9	10,4 ^f	11,5 ^g	11,1 ^d	7,0	11,9	2,2	10,1	.	-0,5 ^c	.	.	.
Białoruś	-2,6	1,7	.	22,2	-2,4	-3,0	0,6 ^h	0,6 ^h	11,4	5,3	4,9
Brazylia	-3,5	0,8	1,4	18,4	35,5	52,6	.	.	7,0	2,7	-5,2	3,1	4,8	-15,1	1,3	0,5	0,5
Chiny	6,7	6,9	6,8	5,0	441,0	308,7	.	.	2,3	1,9	1,7
Indie	7,9	6,0	6,1	12,2	-63,3	-105,2	.	.	2,6	3,2	4,2
Południowa Afryka	0,3	0,6	1,0	15,9	1,2	26,5 ^f	27,2 ^g	27,6 ^d	6,9	4,6	4,4	.	.	-10,2	25,2	.	.
Rosja	-0,2	2,5	1,8	25,7	64,8	5,5 ^c	5,3 ^d	5,3 ^e	5,8	2,7	1,9	1,1	0,3	-4,2 ^c	-13,7 ^d	1,2 ^e	1,2 ^e
Ukraina ^f	2,3	2,3	2,1	21,1	27,3	10,3 ^k	10,5 ^g	10,5 ^g	12,1	14,6	13,6	1,6	0,4	15,3	10,2	13,1	13,1

^a Dane wyrównane sezonowo. ^b Dane na podstawie SNA 2008. ^c III kw. 2016 r. ^d II kw. 2017 r. ^e III kw. 2017 r. ^f II kw. 2016 r. ^g I kw. 2017 r. ^h Rejestrowana stopa bezrobocia. ⁱ Dane nie obejmują czasowo okupowanego terytorium Autonomicznej Republiki Krymu i miasta Sewastopol. ^k I kw. 2016 r.

^{Uwaga:} przeliczeń danych dotyczących handlu zagranicznego w oparciu o dane zawarte w bazie Eurostatu i OECD dokonano w Departamencie Analiz i Opracowań Zbiorczych GUS.

Źródło: EUROSTAT, OECD, BELSTAT, ROSSTAT, UKRSTAT, GUS — dane pobrano w dn. 20.12.2017 r.